

1 (UN20000)

W

200

2508-40

$$\begin{array}{r} 19461 \\ \hline 1004 \end{array}$$

ተ ሂይሊቴስታሃ

Ի ՍՈՒՐԲԵ ՂԱԶԱՐ

1827

241+171

1971

20110003 1903

19710003 1903

20110003 1903

000

00-2000

Handwritten notes or markings on the right side of the page, including a vertical line and some illegible characters.

9421219 4

97-219 377800 1

1971

Կամեցեալ 'ի լոյս ընծայել ըզ-
 գիրս Խմաստութեան, 'ի Յոյն, 'ի
 Հայ և 'ի Լատին բարբառ՝ յօ-
 ըննակ ընտիր Թարգմանութեան
 'ի Հայունմա, բաղդատութեամբ
 ընդ միմեանս այլ և այլ օրինակաց
 երեցունց լեզուացս՝ զհամաբանան
 'ի նոսա ընտրանօք կարգեցաք յա-
 ռաջիկայս տալագրութիւն . իսկ
 զկարի անմիաբանան ուրոյն նշա-
 նակեցաք 'ի վախճան մատենիս :

1 Αγαπήσατε δικαιοσύνην
 2 οἱ κρίνοντες τὴν γῆν, φρονήσατε
 3 περὶ τοῦ κυρίου ἐν ἀγαθότητι,
 4 καὶ ἐν ἀπλότητι καρδίας ζητή-
 5 σατε αὐτόν.

Ὅτι εὐρίσκεται τοῖς μὴ πει-
 ράζουσιν αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ
 τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ.

Σκολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρί-
 ζουσιν ἀπὸ θεοῦ, δοκιμαζομένη
 τε ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἀφρο-
 νας.

Ὅτι εἰς κακότεχνον ψυχὴν
 οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κα-
 τοικήσει ἐν σώματι κατὰ χρεὼ
 ἀμαρτίας.

1 Diligite justitiam, qui
 2 judicatis terram. Sentite de Do-
 3 mino in bonitate, et in simpli-
 4 citate cordis quaerite illum.

Quoniam invenitur ab his, qui
 non tentant illum: apparet au-
 tem eis, qui fidem habent in il-
 lum.

- 1 Սիրեցէ՛ք զարդարութիւն
ոյ՛ք դատի՛ք զերկիր, խորհեցարո՛ւք
զՏեառնէ՛ բարութեամբ, և միա-
մտութեամբ սրտիւ խնդրեցէ՛ք ըզ-
նա :
- 2 Զի գտանի այնոցիկ որ ո՛չ փոր-
ձեն զնա, և երևի որոց ո՛չ թերա-
հաւատեն 'ի նմանէ :
- 3 Զի խորհուրդք թիւրք անջա-
տեն յԱստուծոյ, և զօրութիւն
փորձ՝ յանդիմանէ զանդգամս :
- 4 Զի յանձն չարարուեալ իմաս-
տութիւն ո՛չ մտանէ, և ո՛չ բնակէ
'ի մարմնի վարեցելոյ մեղօք :

Perversae enim cogitationes
separant a Deo: probata autem
virtus corripit insipientes .

Quoniam in malevolam ani-
mam non introibit sapientia ,
neque habitabit in corpore sub-
dito peccatis .

Ձի սուրբ հոգին իմաստութեան փախիցէ՝ ի նենգութենէ, և մերժեցի՝ ի խորհրդոց անմտաց, և յանդիմանեացէ՝ ի հառանել՝ ի վերայ անիրաւութեանց :

Ձի մարդասէր է հոգին իմաստութեան, և ոչ արդարացուցանէ զհայհոյիչն ի շրթանց իւրոց : զի երիկամանց նորա է վկայ Աստուած, և սրտի նորա աստիկան ճշմարիտ, և լեզուի նորա ունկնդիր :

Ձի հոգի Տեառն ելից զտիւղերա, և որ ունի զամենայն՝ ունի զգիտութիւն բարբառոյ :

Այսն այնորիկ և որ չնչեն զա-

Spiritus enim sanctus disciplinae ² effugiet dolum, et auferet se a cogitationibus, quae sunt sine intellectu, et corripietur superveniente iniquitate.

Benignus est enim spiritus sapientiae, et non liberabit maledicum a labiis suis: quoniam

Ἄγιον γὰρ πνεῦμα σοφίας φέυ-
 ξεται δόλον, καὶ ἀπαναστήσετε
 ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων, καὶ ἐ-
 λεγχθήσετε ἐπελθούσης ἀδικίας.

Φιλάνθρωπον γὰρ πνεῦμα σο-
 φίας, καὶ οὐκ ἀθώωσει βλάσφη-
 μον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ, ὅτι τῶν
 νεφρῶν αὐτοῦ μάρτυς ὁ Θεός,
 καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπίσκο-
 πος ἀληθείας, καὶ τῆς γλώσσης αὐ-
 τοῦ ἀκουστής.

Ὅτι πνεῦμα κυρίου ἐπλήρο-
 σεν τὴν οἰκουμένην, καὶ τὸ συνέ-
 χον τὰ πάντα γινῶσιν ἔχει φωνῆς.

Διὰ τοῦτο φθεγγόμενος ἄδικα

renum illius testis est Deus, et
 cordis illius scrutator est verus,
 et linguae ejus auditor.

Quoniam spiritus Domini re-
 plevit orbem terrarum: et qui
 continet omnia, scientiam habet
 vocis.

Propter hoc qui loquitur i-

οὐ δὴ μὴ λάθῃ, οὐ δὲ μὴ παρο-
δεύσῃ αὐτὸν ἐλέγχουσα ἡ δίκη.

Εἴ γὰρ διαβουλίῳις ἀσεβοῦς
ἐξέτασις ἔσται, λόγων δὲ αὐ-
τοῦ ἀκοή πρὸς κύριον ἥξει εἰς ἐ-
λεγχον ἀνομημάτων αὐτοῦ.

*Ὅτι οὗς ζηλώσεως ἀκροᾷται
τὰ πάντα, καὶ θροῦς γογγυ-
σμῶν οὐκ ἀποκρύπτεται.

Φυλάξασθε τοίνυν γογγυσμὸν
ἀνωφελῆ, καὶ ἀπὸ καταλαλιᾶς
φείσασθε γλώσσης· ὅτι φθέγμα
λαθραῖον κενὸν οὐ πορεύσεται,
στόμα δὲ καταψευδόμενον ἀναι-
ρεῖ ψυχὴν.

iniqua, nemo latebit, nec prae-
teriet illum corripiens iudicium.

In cogitationibus enim impij
interrogatio erit, sermonum au-
tem illius auditio ad Deum ve-
niet, ad correptionem iniquita-
tum illius.

Quoniam auris zeli audit o-

նիրաւա՝ ոչ ծածկեսցի . և ոչ իրաւ
ւունք առ նովաւ առանց կշտամ
բութեան անցցեն :

9 Ձի խորհրդոց ամսարշտաց 3
հարց և փորձ եղիցի . և բանից
նոցա լուր առ Տէր հասցէ՝ ՚ի կըշ-
տամբութիւն անօրէնութեանց
նոցա :

10 Ձի ունկն նախանձաւորու-
թեան լսէ զամենայն . և շնջիւն
քրթմնջանաց ոչ ծածկեսցի :

11 Այսուհետեւ զգոյշ լերուք
յանօգուտ քրթմնջենէ, և ՚ի բամ
բասանաց խնայեցէք զլեզու . զի
շուռնջ դադանի՝ դատարկ ոչ անց
ցէ, և բերան ստախօս ստանանէ
զանձն :

omnia, et tumultus murmura-
tionum non abscondetur .

Custodite ergo vos a murmu-
ratione, quae nihil prodest, et
a detractatione parcite linguae,
quoniam sermo obscurus in va-
cuum non ibit: os autem, quod
mentitur, occidit animam .

Մի ցանկայք մահու մոլորու 12
 [Թեամբ կենաց ձերոց . և մի ձգէք
 յանձինս զսատակումն դործովք
 ձեռաց ձերոց :

Զի Աստուած զմահ ոչ արար , 13
 և ոչ խնդայ ընդ կորուստ կենդա-
 նեաց :

Քանզի հաստատեաց 'ի լինել 14
 զամենայն . և 'ի փրկութիւն են
 դործք աշխարհի : Չիք 'ի նոսա
 դեղ սատակման . և ոչ [Թափառ-
 րութիւն դժոխոց 'ի վերայ երկրի :

Զի արգարութիւն անմահ է : 15

Իսկ ամպարիշոք ձեռօք և բա 16
 նիւք կոչեցին զնա առ իւրեանս .

Nolite zelare mortem in erro-
 re vitae vestrae, neque acqui-
 ratis perditionem operibus ma-
 nuum vestrarum .

Quoniam Deus mortem non
 fecit, nec lactatur in perditio-
 ne vivorum .

Creavit enim ut essent omnia;

Μὴ ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ
ζωῆς ὑμῶν, μηδὲ ἐπισπᾶσθε
ὀλεθρον ἔργοις χειρῶν ὑμῶν.

*Ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐ-
ποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀ-
πωλεία ζώντων.

*Ἐκτίσε γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ
πάντα, καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις
τοῦ κόσμου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν
αὐταῖς φάρμακον ὀλέθρου, οὔτε
ᾄδου βασίλειον ἐπὶ γῆς.

Δικαιοσύνη γὰρ ἀθάνατός ἐ-
στιν.

*Ἀσεβεῖς δὲ ταῖς χερσὶ καὶ
τοῖς λόγοις προσεκαλέσαντο αὐ-

et salutare generationes mun-
di: et non est in illis medica-
mentum exterminii, nec infe-
rorum regnum in terra.

Justitia enim immortalis est.

Impii autem manibus et ver-
bis accersierunt illam: aestiman-

τόν, φίλον ἡγησάμενοι αὐτόν
ἐτάκησαν, καὶ συνθήκην ἔθεντο
πρὸς αὐτόν, ὅτι ἀξιοί εἰσι τῆς
ἐκείνου μερίδος εἶναι.

2 Ἐἶπον γὰρ ἐν ἑαυτοῖς λογι-
σάμενοι οὐκ ὀρθῶς, ὀλίγος καὶ
λυπηρὸς ἐστὶν ὁ βίος ἡμῶν, καὶ
οὐκ ἐστὶν ἱασις ἐν τελευτῇ ἀν-
θρώπου, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ὁ ἀνα-
λύσας ἐξ ᾧδου.

Ἐπεὶ αὐτοσχεδίως ἐγεννήθη-
μεν, καὶ μετὰ τοῦτο ἐσόμεθα
ὡς οὐχ ὑπάρξαντες, ὅτι καπνὸς
ἡ πνοὴ ἐν ῥίσιν ἡμῶν, καὶ ὁ λό-
γος σπινθήρ ἐν κινήσει καρδίας
ἡμῶν,

tes illam amicam, defllexerunt,
et sponsionem posuerunt ad il-
lam, quoniam digni sunt qui
sint ex parte illius.

2 Dixerunt enim cogitantes
intra se non recte: Exigua, et
cum taedio vita nostra, et non
est remedium in fine hominis,

բարեկամ համարեցան զնա, և հալեցան, և դաշինս կռեցին ընդ նմա. զի արժանի իսկ են բաժանակից նմա լինելոյ:

2 Խորհեցան յանձինս իւրեանց զանուղղայս, և ասեն. սակաւ և ցաւագին են կեանք մեր, և ոչ գոյ բժշկութիւն 'ի վախճանի մարդոյ. և չերևեցաւ որ դարձաւ 'ի գոխոց:

2 Զի յանկարծակի իմն եղեաք. և յեա այսորիկ լինիցիմք իբրեւ զչեղեալք. զի իբրեւ զծուխ է շունչ յընդունա մեր, և իբրեւ զկայծակն բանն 'ի շարժման սրտի մերում:

et non est agnitus qui sit reversus ab inferis.

Quia casu nati sumus, et post haec erimus tanquam non fuimus: quoniam fumus est flatus in naribus nostris, et sermo scintilla in motione cordis nostri.

Յորոյ շնչանեւն՝ մոխիր լինի ³
մարմինն . և ոգին սփռի իբրեւ զօդ
թոյլ :

Եւ անունս մեր մոռացի ժա ⁴
մանակաւ . և ոչ ոք յիշատակեցէ
զգործս մեր :

Անցեալն կեանք մեր իբրեւ ըղ ⁵
հետս ամառոյ , և իբրեւ զլաման-
դաղ ցրուեացին հալածեալք ⁴ ի
ճառագայթից արեգական , և ի
տապոյ նորա ծանրացեալք ⁵ :

Չի անցք ստուերի են կեանք ⁶
մեր , և չիք խափան վախճանի
մարդոյ ⁶ . զի կնքեցաւ , և ոչ ոք
դարձուցանէ :

Qua extincta, cinis evadet
corpus, et spiritus diffundetur
tanquam mollis aer.

Et nomen nostrum oblivio-
nem accipiet in tempore, et ne-
mo memoriam habebit operum
nostrorum.

Et transibit vita nostra tan-

Οὐ σβεισθέντος τέφρα ἀποβή-
σεται τὸ σῶμα, καὶ τὸ πνεῦμα
διαχυθήσεται ὡς χαῦνος αἷρ.

Καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν ἐπιλη-
σθήσεται ἐν χρόνῳ, καὶ οὐδεὶς
μνημονεύσει τῶν ἔργων ἡμῶν.

Καὶ παρελεύσεται ὁ βίος ἡμῶν
ὡς ἵχνη νεφέλης, καὶ ὡς ὀμίχλη
διασκεδασθήσεται διωχθεῖσα ὑ-
πὸ ἀκτίνων ἡλίου, καὶ ὑπὸ θερ-
μότητος αὐτοῦ βαρυνθεῖσα.

Σκιᾶς γὰρ πάροδος ὁ βίος ἡ-
μῶν, καὶ οὐκ ἐστὶν ἀναποδι-
σμός τῆς τελευτῆς ἡμῶν, ὅτι κα-
τεσφραγίσθη, καὶ οὐδεὶς ἀνα-
στρέφει.

quam vestigium nubis, et sicut
nebula dissolvetur, quae fuga-
ta est a radiis solis, et a calo-
re illius aggravata.

Umbrae enim transitus est
vita nostra, et non est reversio
finis nostri: quoniam consigna-
ta est, et nemo revertitur.

Δεῦτε οὖν καὶ ἀπολαύσωμεν
τῶν ὄντων ἀγαθῶν, καὶ χρησώ-
μεθα τῇ κτίσει ὡς ἐν νεότητι
σπουδαίως.

Οἴνου πολυτελοῦς καὶ μύρων
πλησθῶμεν, καὶ μὴ παροδευσά-
τω ἡμᾶς ἄνθος ἔαρος.

Στεφώμεθα ῥόδων κάλυξι
πρίν ἢ μαρανθῆναι.

Μηδεὶς ἡμῶν ἄμοιρος ἔστω
τῆς ἡμετέρας ἀγερωχίας, παν-
ταχῇ καταλίπωμεν σύμβολα
τῆς εὐφροσύνης, ὅτι αὕτη ἡ με-
ρίς ἡμῶν καὶ ὁ κλῆρος οὗτος.

Καταδυναστεύσωμεν πένητά

Venite ergo, et fruamur bo-
nis quae sunt, et utamur crea-
tura tanquam in juventute ce-
leriter.

Vino pretioso, et unguentis
nos impleamus, et non praete-
reat nos flos veris.

7. Արդ եկայք և վայելեցուք
'ի բարութիւնս որ կանս, և վա-
րեցուք արարածովքս զբաղեալք
իբրև 'ի մանկութեան :

8. Պէտքէս դինեօք և անոյշ իւ-
ղովք լցուք . մի' անցցէ առ մեօք
ծաղիկ գարնայնոյ :

9. Բոլորիւք վարդից սրտիկե-
ցուք՝ մինչ չև թառամեալ իցեն :

10. Մի' ոք ամենեւին լիցի անմասն
'ի մեծամեծար ուրախութենէս
մերմէ . յամենայն տեղիս թող-
ցուք զնշանակ ուրախութեան .
զի այն է բաժին մեր, և սոյն վի-
ճակ :

11. Եւ բռնադատեցուք զանանկն ?

Coronemus nos rosia, ante-
quam marcescant.

Nemo nostrum exors sit luxu-
riae nostrae: ubique relinqua-
mus signa laetitiae: quoniam
haec est pars nostra, et haec
sors nostra.

Opprimamus pauperem ju-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԴՕՏ. ԵՆԵԼՈՒԹԵՔԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

անիրաւութեամբ . մի՛ խնայեալ
ցուք յայրին . մի՛ խորշեացուք ՚ի
բազմաժամանակեաց սպեաց ծե-
րոյն :

Եւ օրէնս արդարութեան՝ բռ-
նութիւն մեր եղիցի . զի տկարու-
թիւն անպիտան յանդիմանի :

Դարանակալ լիցուք արդա-¹³
րոյն , զի դժպէի եղև մեզ . և հա-
կառակ կայ գործոց մերոց . և նա-
խատինա դնէ մեզ զյանցանա օրի-
նացն . և բամբասէ զմեզ մեղօք
մանկութեան մերոյ :

Խոստանայ ունել զգիտութիւն ¹⁴
Աստուծոյ , և որդի Տեառն զան-
ձըն իւր անուանէ :

stum, non parcamus viduae, nec
veterani revereamur canos mul-
ti temporis .

Sit autem fortitudo nostra lex
justitiae: quod enim infirmum
est, inutile invenitur .

Circumveniamus ergo ju-
stum, quoniam insuavis est no-

δίκαιον, μὴ φεισώμεθα χήρας,
μηδὲ πρεσβύτου ἐντραπῶμεν πο-
λιάς πολυχρονίους.

Ἐστω δὲ ἡμῶν ἡ ἰσχὺς νόμος
τῆς δικαιοσύνης, τὸ γὰρ ἄσθε-
νὲς ἄχρηστον ἐλέγχεται.

Ἐνεδρεύσωμεν δὲ τὸν δίκαιον,
ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστί, καὶ
ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν,
καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα
νόμου, καὶ ἐπιφημίζει ἡμῖν ἁ-
μαρτήματα παιδείας ἡμῶν.

Ἐπαγγέλλεται γνῶσιν ἔχειν
θεοῦ, καὶ παῖδα κυρίου ἑαυτὸν
ὀνομάζει.

bis, et contrarius est operibus
nostris, et exprobrat nobis pec-
cata legis, et diffamat in nos
peccata pueritiae nostrae.

Promittit se scientiam Dei
habere, et filium Domini se no-
minat.

Ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἑλεγχον ἐγνοιῶν ἡμῶν .

Βαρύς ἐστὶν ἡμῖν καὶ βλέπόμενος , ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ , καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβοι αὐτοῦ .

Εἰς κίβδηλον ἐλογίσθημεν αὐτῷ , καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν . μακαρίζει ἐσχάτα δικαίων , καὶ ἀλαζονεύεται πατέρα Θεόν .

Ἰδωμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀληθεῖς , καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει αὐτοῦ .

Εἰ γάρ ἐστὶν ὁ δίκαιος υἱὸς

Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum .

Gravis est nobis etiam ad videndum , quoniam dissimilis est aliis vita illius , et immutatae sunt viae ejus .

Tanquam nugaces aestimati sumus ab illo , et abstinet se a

15. Եւ եղև 'ի յանդիմանութիւնս
մտաց մերոց :

16. Ճանր է մեզ և տեսանելն զնա .
զի աննմանի են այլոց կեանք նո-
րա , և այլազգի շաւիղք նորա :

17. 'Ի գարշութիւն համարեցաք
նմա . և խորշի 'ի ճանապարհաց
մերոց՝ իբրև 'ի սղծութեանց . ե-
րանէ զվախճան արդարոց . և
հպարտացեալ՝ հայր կոչէ զԱս-
տուած :

18. Տեսցուք թէ ճշմարիտ իցեն
բանք նորա . և փորձեսցուք զվախ-
ճան նորա :

19. Եթէ իցէ արդարև ⁸ որդի Աս-

viii nostris tanquam ab im-
munditiis : praefert novissima
justorum, et gloriatur patrem
Deum .

Videamus si sermones illius
veri sint, et tentemus quae ven-
tura sunt illi.

Si enim est justus filius Dei,

տուծոյ, պաշտպանեացէ նմա . և
փրկեացէ զնա Աստուած 9 'ի ձե-
ռաց հակառակորդաց :

Թշնամանօք և դանիւք խոշտան 20
դեսցուք զնա, զի զչափ առցուք
զհեղութեան նորա, և խեղամուտ
լիցուք անօխակալութեան նորա :

Մահու խայտառակութեան 21
դատեսցուք զնա, և թէ լինիցի այ-
ցելութիւն նորա 'ի բանից իւրոց :

Զայս խորհեցան և խաբե- 22
ցան . զի կուրացոյց զնոսա չարու-
թիւնն իւրեանց :

Եւ ոչ ծանեան զխորհուրդս 23
Աստուծոյ, և ոչ վարձուց անն
կալան սրբութեան . և ոչ ընտրե-
ցին զսպախել ոգւոց անարատից :

suscipiet illum, et liberabit il-
lum de manibus contrariorum.

Contumelia et tormento in-
terrogemus eum, ut sciamus
modestiam illius, et probemus
patientiam illius.

Morte turpissima condemne-
mus eum: erit enim ei respe-

Θεοῦ, ἀντιλήφεται αὐτοῦ, καὶ
 ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθε-
 στηκότων.

Ὑβρεῖ καὶ βασάνῳ ἐτάσσωμεν
 αὐτὸν, ἵνα γινῶμεν τὴν ἐπιείκειαν
 αὐτοῦ, καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀ-
 νεξικακίαν αὐτοῦ.

Θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικά-
 σωμεν αὐτόν· ἔσται γὰρ αὐτοῦ
 ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ.

Ταῦτα ἐλογίσαντο, καὶ ἐ-
 πλανήθησαν· ἀπετύφλωσε γὰρ
 αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν.

Καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια
 Θεοῦ, οὐδὲ μισθὸν ἤλπισαν ὁ-
 σιότητος, οὐδὲ ἔκριναν γέρας
 ψυχῶν ἀμώμων.

ctus ex sermonibus illius.

Haec cogitaverunt, et erra-
 verunt: excaecavit enim illos
 malitia eorum.

Et nescierunt mysteria Dei,
 neque mercedem speraverunt ju-
 stitiae, nec judicaverunt hono-
 rem animarum sanctarum.

*Ὅτι ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν ἄνθρωπον ἐπ' ἀφθαρσία, καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας ιδιότητος ἐποίησεν αὐτόν.

Φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον· πειράζουσι δὲ αὐτὸν οἱ τῆς ἐκείνου μερίδος ὄντες.

3 Δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἄψηται αὐτῶν βάσανος.

*Ἐδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἢ ἔξοδος αὐτῶν.

Καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα· οἱ δὲ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ.

Quoniam Deus creavit hominem inextiminabilem, et ad imaginem suavitatis ¹¹ fecit illum.

Invidia autem Diaboli mors introivit in orbem terrarum. Experiuntur autem illum, qui sunt ex parte illius.

3 Justorum autem animae in

26 Աստուած հաստատեաց
զմարդն յանեղծութիւն, և ՚ի
սրասկեր իւրոյ բարեբարութեան
արար զնա :

27 Նախանձու Բանասրկութիւն ե-
մուտ մահ յաշխարհ, և փորձեն
զնա որ նորա վիճակին սակի են :

3 Բայց ոգեք արդարոյ ՚ի ձե-
ռին Աստուծոյ են, և ոչ մերձեա-
լի ՚ի նոսա մահ ¹⁰ :

2 Թուեցան յաչս անզգամաց թէ
մեռան, և համարեցան չարչա-
րանք՝ ելք նոցա .

Եւ գնալն ՚ի մէնջ՝ բեկումն .
բայց նոքա են ՚ի խաղաղութեան :

manu Dei sunt, et non tanget
illos tormentum mortis ¹² .

Visi sunt oculis insipientium
mori, et aestimata est afflictio
exitus illorum .

Et quod a nobis est iter, ex-
terminium: illi autem sunt in
pace .

Զի թէպէտ և յաչս մարդկան
տանջեցան, այլ յոյս նոցա լի է
անմահութեամբ:

Եւ սակաւիկ ինչ խրատեալք,
դոցեն զմեծ բարերարութիւն. զի
Աստուած փորձեաց զնոսա, և
եղիտ զնոսա իւր արժանիս:

Իբրեւ զոսկի 'ի բովս քննեաց
զնոսա, և իբրեւ զողջակէզ զոհի
ընկալաւ զնոսա:

Եւ 'ի ժամանակի այցելու
թեան իւրեանց սրայծառասցին,
և իբրեւ զկայծակն ընդ եղէգն ըն
թասցին:

Դատեսցին զազգս, և կալցին
զժողովուրդս. և թագաւորեսցէ

Et enim si coram hominibus
tormenta passi sunt, spes eo-
rum immortalitate plena est.

Et in paucis vexati, in mul-
tis bene disponentur: quoniam
Deus tentavit eos, et invenit eos
dignos se.

Tanquam aurum in fornace

Καὶ γὰρ ἐν ᾧ ἀνθρώπων
ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπίς αὐτῶν
ἀθανασίας πλήρης.

Καὶ ὀλίγα παιδευθέντες με-
γάλα εὐεργετηθήσονται, ὅτι ὁ
θεὸς ἐπείρασεν αὐτούς, καὶ εὗ-
ρεν αὐτούς ἀξίους ἑαυτοῦ.

Ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐ-
δοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὀλο-
κάρπωμα θυσίας προσεδέξατο
αὐτούς.

Καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐ-
τῶν ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς σπιν-
θῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται.

Κρινοῦσιν ἐθνή, καὶ κρατήσου-
σι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν

probavit illos, et quasi holo-
caustum hostiae accepit illos.

Et in tempore visitationis i-
psorum fulgebunt, et tanquam
scintillae in arundinetis discur-
rent.

Judicabunt nationes, et do-
minabuntur populis, et regna-

κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας .

Οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ συ-
νῆσουσιν ἀλήθειαν , καὶ οἱ πι-
στοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενρῶσιν αὐ-
τῷ , ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς
ὁσίοις αὐτοῦ , καὶ ἐπισκοπὴ ἐν
τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ .

Οἱ δὲ ἀσεβεῖς κατὰ ἐλογί-
σαντο ἔξουσιν ἐπιτιμίαν , οἱ
ἀμελήσαντες τοῦ δικαίου καὶ
τοῦ κυρίου ἀποστάντες .

Σοφίαν γάρ καὶ παιδείαν ὁ
ἐξουθενῶν ταλαίπωρος , καὶ κενὴ
ἡ ἐλπίς αὐτῶν , καὶ οἱ κόποι ἀ-
νόνητοι , καὶ ἄχρηστα τὰ ἔργα
αὐτῶν .

bit Dominus eorum in perpe-
tuum .

Qui confidunt in illo , intel-
ligent veritatem : et fideles in
dilectione acquiescent illi : quo-
niam gratia et misericordia in
sanctis ejus , et visitatio in e-
lectis ejus .

Impii autem secundum quae

նոցա Տէր յաւիտեան :

9. Յուսացեալք 'ի նա՝ խնացին զճշմարտութիւն . և հաւատարիմք սիրով ակն կալցին նմա . զի շնորհք և ողորմութիւն 'ի վերայ սրբոց նորա , և պցելութիւն 'ի վերայ ընտրելոց նորա :

10. Իսկ ամսարիշտք ըստ խորհրդոց իւրեանց ընկալցին զպատիժս . որ անփոյթ արարին զիրաւանց , և եղէն ապստամբք 'ի Տեառնէ :

11. Չի որ զխնաստութիւն և ըզխրատ անարգէ՝ թշուառական է , և ընդունայն է յոյս նոցա . և վաստակք նոցա անօգուտ , և անպիտան գործք նոցա :

cogitaverunt, correptionem habebunt, qui neglexerunt justum, et a Domino recesserunt.

Sapientiam enim et disciplinam qui abjicit, infelix est: et vacua est spes illorum, et labores sine fructu, et inutilia opera eorum.

Կանայք նոցա անմիտք , և չա-
րաբար մանկուէք նոցա :

Եւ անիծեալ ծնունդք նոցա ,
դի երանեալ է ամուլն անարատ՝
որ ոչ գիտաց զանկողինս յանցա-
նաց . ընկալցի սրտուղ յայցելու-
թեան ոգւոց :

Եւ ներքինի՝ որ ոչ գործեաց¹⁴
ձեռօք զանօրէնութիւն , և ոչ
խորհեցաւ զՏեառնէ չարութիւն .
տացի նմա շնորհ ընտիր ըստ հա-
ւատոցն , և վիճակ ցանկալի ի
տաճարի Տեառն :

Զի ըստ վաստակոց բարեաց¹⁵
սրտուղ փառաւոր է , և արմատ
անախալ յիմաստութենէ :

Mulieres eorum insensatae
sunt, et nequissimi filii eorum.

Maledicta generatio eorum;
quoniam beata sterilis imma-
culata, quae non cognovit stra-
tum in delicto: habebit fructum
in respectione animarum.

Et eunuchus qui non est o-

Αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄφρονες ,
καὶ πονηρά τὰ τέκνα αὐτῶν .

Ἐπικατάρατος ἡ γένεσις αὐ-
τῶν , ὅτι μακαρία στεῖρα ἡ ἀ-
μίαντος , ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην
ἐν παραπτώματι , ἔξει καρπὸν
ἐν ἐπισκοπῇ ψυχῶν .

Καὶ ἐννοῦχος ὁ μὴ ἐργασάμε-
νος ἐν χειρὶ ἀνόμημα , μηδὲ ἐν-
θυμηθεὶς κατὰ τοῦ κυρίου πονη-
ρά· δοθήσεται γὰρ αὐτῷ τῆς
πίστεως χάρις ἐκλεκτὴ , καὶ
κληρὸς ἐν ναῷ κυρίου θυμηρέστε-
ρος .

Ἀγαθῶν γὰρ πόνων καρπὸς
εὐκλείης , καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ρί-
ζα τῆς φρονήσεως .

peratus manu iniquitatem, ne-
que cogitavit contra Dominum
mala. Dabitur enim fidei ejus
electa gratia, et pars in templo
Domini delectabilis .

Bonorum enim laborum glo-
riosus est fructus, et quae non
concidit radix sapientiae .

Τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτέλεστα
ἔσται, καὶ ἐκ παρὰ νόμου κοίτης
σπέρμα ἀφανισθήσεται.

Ἐάν τε γὰρ μακρόβιοι γένων-
ται, εἰς οὐδὲν λογισθήσονται,
καὶ ἄτιμον ἐπ' ἐσχάτων τὸ γῆ-
ρας αὐτῶν.

Ἐάν τε ὀξέως τελευτήσωσιν,
οὐχ ἔξουσιν ἐλπίδα, οὐδὲ ἐν ἡ-
μέρᾳ διαγνώσεως παραμύδιον.

Γενεᾶς γὰρ ἀδίκου χαλεπά
τὰ τέλη.

4 Κρείσσων ἀτεκνία μετὰ ἀ-
ρετῆς, ἀθανασία γὰρ ἐστὶν ἐν
μνήμῃ αὐτῆς, ὅτι καὶ παρὰ Δεῖρ

Filii autem adulterorum non
perfecti erunt, et ab iniquo
thoro semen exterminabitur.

Et si quidem longae vitae e-
runt, in nihilum computabun-
tur, et sine honore erit novissi-
ma senectus illorum.

Et si celerius defuncti fue-

16. Որդիք չնացելոց Թերակատարք
Եղիցին . և զաւակ անօրէն անկող
նոց սատակեացի :

17. Եթէ Երկայնակեացք Եղիցին՝
յոչինչ համարեացին , և անարդի
ի վախճանի ծերութիւն նոցա :

18. Եւ Եթէ արագ սատակեացին՝
ոչ կալցին յոյս , և ոչ յաւուրն
յանդիմանութեան մխիթարու
թիւն :

19. Չի ազդի անօրինի չարաչար
կատարած :

4 Լաւ է անզուակութիւն հան
դերձ քաջութեամբ . քանզի ան
մահութիւն է յիշատակ նորա . զի

rint non habebunt spem, nec
in die agnitionis solatium.

Nationis enim iniquae dirae
sunt consummationes.

4 Melius est esse sine filiis
cum virtute. Immortalis est
enim memoria illius: quoniam

և յԱստուծոյ ճանաչի, և 'ի մարդկանէ ։

'Ի հալել նորա՝ նմանող լինին ² նմա, և 'ի մեկնել նորա՝ անձկանառ նա . և 'ի յաւիտեան պատկաւորս ճեմեցուցանէ ^{1 3}, անթառամ նահատակութեանցն պատերազմի յաղթեալ ։

Բազմաճնունդ բազմութիւն ³ տմարշտաց անպիտան լիցի . և 'ի փուտ շուռաւիղաց մի՛ տայցէ արմատս 'ի խոր . և մի՛ հիմն խախուտ հաստատեցի ։

Չի թէպէտ և ոստովք առ ժա ⁴ մանակ մի պակեացէ, սակայն զաղփաղփուն կանդաղեալն 'ի հողմոյ

et apud Deum nota est, et apud homines .

Cum praesens est, imitantur illam : et desiderant eam, cum se abduxerit : et in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum praelium vincens .

γινώσκεται καὶ παρὰ ἀνθρώποις .

ισχυρι
 Παροῦσάν τε μιμρῦνται αὐ-
 τήν, καὶ ποθοῦσιν ἀπελθοῦσαν,
 καὶ ἐν τῷ αἰῶνι στεφάνηφοροῦσα
 πομπεύει, τὸν τῶν ἀμιάντων
 ἁδλων ἀγῶνα νικήσασα .

Πολύγονον δὲ ἀσεβῶν πλήθος
 οὐ χρησιμεύσει, καὶ ἐκ νόθων
 μοσχευμάτων οὐ δώσει ρίζαν εἰς
 βάθους, οὐδὲ ἀσφαλῆ βάσιν ἐδρά-
 σει .

Κὰν γὰρ ἐν κλάδοις πρὸς και-
 ρὸν ἀναθάλη, ἐπισφαλῶς βεβη-
 κότα ὑπὸ ἀνέμου σαλευθήσεται,

Multigena autem impiorum
 multitudo non erit utilis, et
 adulterinae plantationes non da-
 bunt radices altas, nec stabile
 firmamentum collocabunt.

Nam etsi in ramis ad tempus
 germinaverint, infirmiter posi-
 ta a vento commovebuntur, et

καὶ ὑπὸ βίας ἀνέμων ἐκριζωθή-
σεται .

Περικλασθήσονται κλῆνες ἀ-
τέλεστοι , καὶ ὁ καρπὸς αὐτῶν
ἄχρηστος, ἄωρος εἰς βρώσιν, καὶ
εἰς οὐδὲν ἐπιτήδειος .

Ἐκ γὰρ ἀνόμων ὕπνων τέκνα
γεννώμενα μάρτυρές εἰσι πονη-
ρίας κατὰ γονέων ἐν ἐξετασμῷ
αὐτῶν .

Δίκαιος δὲ εἰάν φθάσῃ τελευ-
τῆσαι , ἐν ἀναπαύσει ἔσται .

Γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυ-
χρόνιον , οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν με-
μέτρηται .

a violentia ventorum eradica-
buntur .

Confringentur rami incon-
summati, et fructus illorum inu-
tilis , acerbus ad manducan-
dum, et ad nihilum aptus .

Ex iniquis enim somnis filii
qui nascuntur, testes sunt ne-

չարժեացի . և 'ի բռնութենէ հող
մոյ արմատաքի խլեացի :

5. Բեկեացին շուրջ զնովաւ շա-
ռաւիղք թերակատարք , և սրտուղ
նոցա անախտան , տարածաւ 'ի
կերակուր , և յոչնէ պիտանա-
ցու :

6. Չի յանօրէն անկողնոց ' 4 որդիք
ծնեալք՝ վկայք են չարեաց ծնո-
ղաց իւրեանց 'ի հարցափորձի իւ-
րեանց :

7. Իսկ արդարն՝ եթէ հասցէ 'ի
վախճանել , 'ի հանդատեան ե-
ղիցի :

8. Չի ծերութիւն պատուական՝
ոչ բազմաժամանակեայն է , և ոչ
որ թուով սմայն չափիցի .

quittiae parentum in interroga-
tione sua.

Justus autem si morte prae-
occupatus fuerit, in refrigerio
erit.

Senectus enim venerabilis est
non diuturna, neque annorum
numero computata;

Այլ ալիք՝ խնամաւորութիւն մարդոց էն . և հասակ ծերութեան՝ կեանք անարատք :

Զի հաճոյ եղեալ Աստուծոյ սիրեցաւ , և կենդանւոյն 'ի միջոյ մեղաւորաց փոխեցաւ :

Յափշտակեցաւ՝ զի մի՛ չարութիւն ինչ չըջեսցէ զխնամաւորութիւն նորա , կամ նենգութիւն սրտորեսցէ զանձն նորա :

Զի չարակնութիւն անդգամութեան շրջուցանէ զբարիս . և յաճութիւն ցանկութեան խուճապէ զմիտս անմեղս :

Կատարեալ 'ի սակաւուն ելից զԺամանակս երկայնս :

Canities autem est prudentia hominibus, et aetas senectutis vita immaculata.

Placens Deo factus, dilectus est: et vivens inter peccatores, translatus est.

Raptus est ne malitia muta-

Πολιὰ δὲ ἐστὶν φρόνησις ἀν-
θρώποις, καὶ ἡλικία γήρως βίος
ἀκηλίδωτος.

Ἐυάρεστος τῷ θεῷ γενόμενος
ἡγαπήθη, καὶ ζῶν μεταξὺ ἀ-
μαρτωλῶν μετετέθη.

Ἡρπάγη μὴ κακία ἀλλάξῃ
σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατή-
σῃ ψυχὴν αὐτοῦ.

Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀ-
μαυροῖ τὰ καλὰ, καὶ ῥεμβασμός
ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἀκα-
κον.

Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρω-
σε χρόνους μακροὺς.

ret intellectum illius, aut fictio
deciperet animam illius.

Fascinatio nugacitatis obscu-
rat bona, et inconstantia con-
cupiscentiae transvertit sensum
sine malitia.

Consummatus in brevi exple-
vit tempora multa.

Ἀρεστή γάρ ἦν κυρίῳ ἡ ψυ-
χή αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἐσπευσεν
ἐκ μέσου πονηρίας.

Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μη-
νοήσαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ δια-
νοίᾳ τὸ τοιοῦτο, ὅτι χάρις καὶ
ἔλεος ἐν τοῖς ἐσίοις αὐτοῦ, καὶ
ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐ-
τοῦ.

Κατακρινεῖ δὲ δίκαιος καμῶν
τοὺς ζῶντας ἀσεβεῖς, καὶ νεό-
της τελεσθεῖσα ταχέως πολυε-
τὲς γῆρας ἀδίκου.

Οἴονται γάρ τελευτὴν σο-
φοῦ, καὶ οὐ νοήσουσι τί ἐβουλεύ-

Placita enim erat Domino a-
nima illius: propter hoc pro-
peravit de medio iniquitatis.

Populi autem videntes, et non
intelligentes, nec ponentes in
praecordiis talia. Quoniam gra-
tia et misericordia est in sanctis

14. Չի ցանկալի էր Տեառն անձն
նորա, վասն այնորիկ տաղնապե-
ցաւ 'ի միջոյ չարեաց :

15. Իսկ Ժողովուրդք տեսին՝ և ոչ
խնացան, և ոչ եղին 'ի մօտ այս-
պիսի ինչ, եթէ իրաւունք Աս-
տուծոյ 'ի վերայ սրբոց իւրոց, և
այցելութիւն 'ի վերայ ընտրելոց
նորա :

16. Դատաւարտէ արդար հան-
դուցեալ զամբարիշտս կենդանիս,
և մանկութիւն վաղվաղակի վախ-
ճանեալ՝ զբաղմամեայ ծերութիւն
անիրաւի :

17. Չի տեսցեն զվախճան խնայա-
նոյ, և ոչ խնայցին՝ զինչ խորհե-

ejus, et respectus in electis il-
lius.

Condemnat autem justus mor-
tuus vivos impios, et juvenis
celerius consummata longaevam
senectutem injusti.

Videbunt enim finem sapien-
tis, et non intelligent, quid co-

ցաւ Վասն նորա . և առ իմէ՛ դգու-
շացաւ նմա Տէր :

Տեսցեն և անդոսնեսցեն զնա .¹⁸
այլ զնոքօք Տէր ծիծաղեսցի :

Եւ եղիցին յետ այնորիկ 'ի կոր-¹⁹
ծանութիւն անարդու[թեան , և 'ի
թշնամանս ընդ մեռեալսն յաւի-
տենից :

Զի պայթուցէ զնոսա ան-²⁰
շունչս ուռուցեալս . և շարժեա-
ցէ զնոսա 'ի հիմանց . և մինչև 'ի
սպառ խորանբացին , և եղիցին 'ի
ցաւս . և յիշատակ նոցա կորիցէ :

Հասցեն 'ի մ[թերս մեղաց իւ-²¹
րեանց տադնասեալք . և կշտամ-

gitaverit de illo, et quare mu-
nierit illum Dominus.

Videbunt et contempnent: il-
los autem Dominus irridebit.

Et erunt post haec deciden-
tes sine honore, et in contu-
melia inter mortuos in perpe-
tuum.

σατο περὶ αὐτοῦ, καὶ εἰς τί ἡ-
σφαλίσατο αὐτὸν ὁ κύριος.

*Οφονται καὶ ἐξουθενήσου-
σιν, αὐτούς δὲ ὁ κύριος ἐκγελά-
σεται.

Καὶ ἔσονται μετὰ τοῦτο εἰς
πτῶμα ἄτιμον, καὶ εἰς ὕβριν ἐν
νεκροῖς δι' αἰῶνος.

*Οτι ῥήξει αὐτούς ἀφώνους
πρηνεῖς, καὶ σαλεύσει αὐτούς ἐκ
θεμελίων, καὶ ἕως ἐσχάτου
χερσωθήσονται, καὶ ἔσονται ἐν
ὁδῷ, καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν ἀπο-
λείται.

Ἐλεύσονται ἐν συλλογισμῷ
ἀμαρτημάτων αὐτῶν δειλοί, καὶ

Quoniam disrumpet illos si-
ne voce inflatos, et commove-
bit illos a fundamentis, et usque
ad supremum desolabuntur, et
erunt in dolore, et memoria il-
lorum periet.

Venient in cogitationem pec-
catorum suorum timidi, et tra-

ἐλέγξει αὐτοὺς ἐξεναντίας τὰ
ἀνομήματα αὐτῶν .

5 Τότε στήσεται ἐν παρρη-
σία πολλῇ ὁ δίκαιος κατὰ πρό-
σωπον τῶν θλιψάντων αὐτόν ,
καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόρους
αὐτοῦ .

Ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ
δεινῷ , καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ
παραδόξῳ τῆς σωτηρίας .

Ἐρουῶσιν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες,
καὶ διὰ στενοχωρίαν πνεύματος
στενάζοντες , Οὗτος ἦν ὃν ἐ-
σχομένν ποτε εἰς γέλωτα καὶ εἰς
παραβολὴν ὀνειδισμού .

ducent illos ex adverso iniqui-
tates ipsorum .

5 Tunc stabunt justi in ma-
gna constantia adversus eos qui
se angustiaverunt, et qui abstu-
lerunt labores eorum .

Videntes turbabuntur timore

բեացեն զնոսա յանդիման անօրէ-
նութիւնք իւրեանց :

5 Յայնժամ կացցէ արդարն բա-
զում համարձակութեամբ հան-
դէպ նեղչաց իւրոց , և որոց ան-
դռնէին զվաստակս նորա :

2. Տեսեալ զնա՝ խռովեացին անհր-
նարին երկիւղիւ , և զարհուրեացին
'ի վերայ սքանչելի փրկութեան
նորա :

3. Եւ զղջացին 'ի միտս իւրեանց .
և առ նեղութեան օնձանց յոգ-
ւոց հանցեն , և ասացեն . այս
այն այր է , զոր երբեմն մեք ծաղը
առնէաք , և յառակս նախատա-
նաց :

horribili, et mirabuntur in su-
bitatione insperatae salutis .

Dicent intra se paenitentiam
agentes, et prae angustia spiri-
tus gementes: Hic est quem ha-
buimus aliquando in risum, et
in similitudinem impropertii .

Մէք անմիտք զվարս դորա մօ⁴
լորութիւնն ² ⁵ համարեալք, և ըզ
վախճանն դորա անարդութիւնն:

Զխորդ համարեցաւ ընդ որդիս⁵
Աստուծոյ, և ընդ սուրբս վիճակ
դորա:

Ուրեմն մօլորեցաք 'ի ճանա⁶
պարհէ ճշմարտութեանն, և լոյսն
արդարութեանն ոչ լուսաւորեաց
զմեզ, և արեգակն արդարու
թեանն ոչ ծագեաց 'ի սիրտս մեր:

Անօրէնութեան և կորստեան
շաւղօք լցաք, և գնացաք ընդ ան
կոխ անապատս, և զճանապարհս
Տեառնն ոչ ծանեալք:

Զի՞նչ շահ եղև մեզ հսար⁸

Nos insensati vitam illius ac-
stimabamus insaniam, et finem
illius sine honore.

Quomodo computatus est in-
ter filios Dei, et inter sanctos
sors illius est?

Ergo erravimus a via verita-
tis, et justitiae lumen non lu-

Οἱ ἄφρονες τὸν βίον αὐτοῦ ἐ-
λογισάμεθα μανίαν, καὶ τὴν τε-
λευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον.

Πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς
θεοῦ, καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κληρὸς αὐ-
τοῦ ἐστίν;

* Ἀρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ
ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιοσύ-
νης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν, καὶ
ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης οὐκ ἀνέ-
τειλεν ἡμῖν.

Ἀνομίας ἐνεπλήσθημεν τρί-
βοις καὶ ἀπωλείας, καὶ διωδευ-
σαμεν ἐρήμους ἀβάτους, τὴν δὲ
ὁδὸν κυρίου οὐκ ἔγνωμεν.

Τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφα-

xit nobis, et sol justitiae non
est ortus nobis.

Impleti sumus in viis iniqui-
tatis et perditionis, et ambula-
vimus solitudines difficiles; viam
autem Domini ignoravimus.

Quid nobis profuit superbia?

νία; καὶ τί πλοῦτος μετὰ ἀλαζονείας συμβέβληται ἡμῖν;

Παρήλθεν ἐκεῖνα πάντα ὡς σκιά, καὶ ὡς ἀγγελία παρατρέχουσα.

Ὡς ναῦς διερχομένη κυμαινόμενον ὕδωρ, ἥς διαβάσης οὐκ ἔστιν ἵχνος εὐρεῖν, οὐδὲ ἀτραπὸν τρόπιος αὐτῆς ἐν κύμασιν.

Ἡ ὡς ὀρνέου δι᾽ πτάντος ἀέρα, οὐδ' ἐν εὐρίσκεται τεκμήριον πορείας, πληγῇ δὲ ταρσῶν μαστιζόμενον πνεῦμα κοῦφον καὶ σχιζόμενον βία ροίζου, κινουμέ-

et quid divitiarum jactatio contulit nobis?

Transierunt omnia illa tanquam umbra, et tanquam nuncius percurrentes.

Et tanquam navis, quae pertransit fluctuantem aquam, cujus, cum praeterierit, non est

տու[թիւնն, և զինչ մեծու[թիւն
ամբարտաւանու[թեանն իցէ մեզ
նպատաւոր :

9. Անց այն ամենայն իբրեւ ըզ-
ստուեր, և իբրեւ զհամբաւ առն
ըն[թացեալ :

10. Եւ իբրեւ զնաւ սահեալ 'ի ջուրց
կուտակելոց, զորոյ իբրեւ անցանի-
ցէ՝ ոչ դոյ զհետան գտանել, և ոչ
զլաւիլս գնացից նորա 'ի մէջ ա-
լեաց :

11. Ամբ իբրեւ զհաւու [թռուցելոյ
յօդս, որոյ ոչ գտանին նշմարանք
գնացից, բախելով մագլացն սլա-
տառեալ զհողմ [թե[թեւ, և հեր-
ձեալ բռնու[թեամբ՝ ընդ ոլորտս

vestigium invenire, neque se-
mitam carinae illius in flucti-
bus.

Aut tanquam avis, quae tran-
svolat in aëre, cujus nullum in-
venitur argumentum itineris;
sed percussione alarum verbe-
rans levem ventum, et scindens

մտանէ, յածել թևոցն յառա-
ջագէմ սլանայ. և յեա այնորիկ
ոչ դտանի նշանակ ամբառնալոյն
'ի նմա :

Այսմ իբրև 'ի նեւէ 1⁵ ձգելոյ 'ի 12
նարստակ. կարեալ օգն վաղվա-
ղակի յինքն կարկատեցաւ՝ առ 'ի
չգիտելոյ զանցս նորա :

Նոյնպէս և մեք եղեալք՝ սլա 13
կատեցաք. և առաքինութեան
նշանակ ոչ կարացաք ցուցանել.
Բայց 'ի չարիս մեր մաշեցաք :

Զի յոյս ամսարշաի իբրև զփռ 14
զի յարուցեալ 'ի հողմոյ, և իբրև
զսարգի ոստայն և զեղեամն 1⁶ 'ի

per vim stridoris, commotis alis
transvolavit, et post hoc nullum
signum invenitur itineris in eo.

Aut tanquam sagitta emissa
in locum destinatum, divisus
aër continuo in se reclusus est,
ut ignoretur transitus illius.

Sic et nos nati desivimus es-

νων πτερύγων διωδεδύθη, καὶ με-
τὰ τοῦτο οὐχ ἐυρέθη σημεῖον
ἐπιβάσεως ἐν αὐτῷ.

Ἡ ὥς βέλους βληθέντος ἐπὶ
σκοπὸν, τμηθεὶς ὁ ἀὴρ εὐθέως
εἰς ἑαυτὸν ἀνελύθη, ὥς ἀγνοῆσαι
τὴν δίοδον αὐτοῦ.

Οὕτως καὶ ἡμεῖς γεννηθέντες
ἐξελίπομεν καὶ ἀρετῆς μὲν ση-
μεῖον οὐδὲν ἔχομεν δεῖξαι, ἐν
δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν κατεδαπανή-
θημεν.

Ὅτι ἐλπίς ἀσεβοῦς ὥς φερόμε-
νος χοῦς ὑπὸ ἀνέμου, καὶ ὥς
πάχνη ὑπὸ λαίλαπος διωχθεῖ-

se, et virtutis quidem nullum
signum valuimus ostendere: in
malignitate autem nostra con-
sumpti sumus.

Quoniam spes impii tanquam
pulvis est, quae a vento tolle-
tur, et tanquam spuma gra-
cilis, quae a procella dispergi-

σα λεπτή, καὶ ὡς καπνὸς ὑπὸ
ἀνέμου διεχύθη, καὶ ὡς μνεία
καταλύτου μονοήμερου παρώ-
δευσε.

Δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι,
καὶ ἐν κυρίῳ ὁμισθὸς αὐτῶν, καὶ
ἡ φροντίς αὐτῶν παρὰ ὑψίστῳ.

Διὰ τοῦτο λήθονται τὸ βα-
σίλειον τῆς εὐπρεπείας, καὶ τὸ
διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς
κυρίου, ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκε-
πάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι
ὑπερασπιεῖ αὐτῶν.

Λήθεται πανοπλίαν τὸν ζῆ-
λον αὐτοῦ, καὶ ὀπλοποιήσει τὴν
κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν.

tur, et tanquam fumus a ven-
to diffusus est, et tanquam me-
moriam hospitis unius diei prae-
terit.

Justi autem in perpetuum vi-
vunt, et apud Dominum est mer-
ces illorum, et cogitatio eorum
apud Altissimum.

մերկէ հալածեալ մանր, և իբրեւ
զծուխ մաշեալ 'ի հողմոյ, կամ
իբրեւ զխշատակ իջաւորի միոյ ա-
ւուր գնացելոյ 17 :

15. Բայց արդարք յաւիտեան կաց-
ցեն, և 'ի Տեառնէ վարձք նոցա,
և խնամք նոցա 'ի Բարձրելոյն :

16. Վասն այնորիկ ընկալցին զար-
քայութեանն վայելչութիւն, և
զթագն գեղեցկութեան 'ի ձեռա-
նէ Տեառն. զի աջով իւրով հռ-
վանի լիցի նոցա, և բազկաւ իւ-
րով վերակացու լիցի նոցա :

17. Ասցէ սպառազինութիւն ըզ-
նախանձ իւր, և վառեացէ զարա-
րածս առ 'ի խնդրելոյ վրէժս 'ի
Թշնամեաց :

Ideo accipient regnum deco-
ris, et diadema speciei de ma-
nu Domini: quoniam dextera
sua teget eos, et brachio defen-
det illos.

Accipiet armaturam zelum
suum, et armabit creaturam ad
ultionem inimicorum.

Զգեցցի զրահս զարդարու¹⁸
 Թիւն . և դիցէ սաղաւարտ զգա-
 տաստանն անաչառ :

Առցէ վահան զարբու¹⁹
 անվկանդ ¹⁸ :

Եւ արեացէ զհատու բարկու²⁰
 Թիւնն 'ի սուսեր . պատերազմեա-
 ցի խառն ընդ նմա և աշխարհս
 առ անդգամս :

Գնացեն նետք կորովիք փայ-
 լատականց , և իբրեւ 'ի լայնալիճ
 աղեղանէ յամպոցն ոտիցեն 'ի
 նպատակս :

Եւ 'ի քարընկէց բարկու²¹
 Թափեացի լիով կարկուտ :

Զայրադնեացին 'ի վերայ նոցա²²

Induet pro thorace justitiā,
 et accipiet pro galea iudicium
 certum .

Sumet scutum inexpugnabile
 aequitatem .

Acuet autem diram iram in
 lanceam , et pugnabit simul
 cum illo orbis terrarum contra

Ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην, καὶ περιθήσεται κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον.

Λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον ὁσιότητα.

Ὁξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς ῥομφαίαν, συνεκπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας.

Πορεύσονται εὐστοχοὶ βολίδες ἀστραπῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἀλοῦνται.

Καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ριφήσονται χάλαζαι.

Ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὁ

insensatos.

Ibunt directe emissiones fulgurum, et tanquam a bene curvato arcu nubium ad certum locum insilient.

Et a petrosa ira plenae mittentur grandines.

Excandescet in illos aqua ma-

δωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως.

Ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαίλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς· καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν.

6 Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ σύνετε, μάθετε δικασταὶ περράτων γῆς.

Ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους, καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν.

Ὅτι ἐδόθη παρὰ τοῦ κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν, καὶ ἡ δυνα-

ris, et flumina concurrent driter.

Contra illos stabit spiritus virtutis, et tanquam turbo venti dividet eos, et ad eremum perducet omnem terram iniquitas, et malignitas evertet sedes potentium.

ջուր ծովու, և գետք ողողեացեն
յանխնայ:

24. Ի գիմի հարցի նոցա հողմն
բռնու[թեան, և իբրև զմրրիկ հո-
սեացէ զնոսա. աւերեացէ զամե-
նայն երկիր անօրէնու[թիւն. և
խարտախու[թիւն կործանեացէ զա-
թուս բռնաւորաց:

6 Աւարտւք թագաւորք, և 'ի
մի'տ առէք. ուսարտւք դատաւորք
ծաղաց երկրի:

2. Ունկն դիք որ ունիք զբազմու-
թիւն, և տերճացեալդ էք 'ի վե-
րայ ամբօխից աղգաց:

3. Զի 'ի Տեառնէ տուաւ ձեզ իշ-
խանու[թիւնդ, և հարստու[թիւն

6 Audite ergo reges, et intel-
ligite, discite iudices finium
terrae.

Praebete aures vos, qui con-
tinetis multitudinem, et place-
tis vobis in turbis nationum.

Quoniam data est a Domino
potestas vobis, et virtus ab Al-

՚ի Բարձրելոյն . որ սրահանջեացէ
ղգործս ձեր , և քննեացէ զխոր
հուրդս :

Զի սպասաւոր էք նորա Թա
ղաւորութեանն , և ոչ դատիք
ուղղութեամբ . և ոչ սրահեցէք
զօրէնս նորա , և ոչ գնացէք ըստ
կամացն Աստուծոյ :

Ահիւ և տագնապաւ հասցէ ՚ի⁵
վերայ ձեր : Զի դատաստան անա
չառ իշխանաց լինի :

Այլ ռամիկն ներելի ողորմու⁶
թեան է : Հզօրք հզօրագոյնս սրա
հանջեցին :

Զի ոչ առնու ակն ամենե

tissimo, qui interrogabit opera
vestra, et cogitationes scruta-
bitur.

Quoniam cum essetis mini-
stri regni illius, non recte ju-
dicastis, neque custodistis le-
gem, neque secundum volunta-
tem Dei ambulastis.

στεία παρὰ ὑψίστου, ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα, καὶ τὰς βουλάς διερευνήσει.

Ὅτι ὑπηρεταὶ ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον, οὐδὲ κατὰ τὴν βουλήν τοῦ θεοῦ ἐπορεύθητε.

Φρικτῶς καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν, ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσιν γίνεται.

Ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐλέους, δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται.

Οὐ γὰρ ὑποστελεῖται πρό-

Horrende et cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum in his qui praesunt, fit.

Exiguo enim conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur.

Non enim subtrahet personam

σωπον ὁ πάντων δεσπότης, οὐ-
δὲ ἐντραπήσεται μέγεθος· ὅτι
μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίη-
σεν, ὁμοίως τε προνοεῖ περὶ
πάντων.

Τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ
ἐφίσταται ἔρευνα.

Πρὸς ὑμᾶς οὖν ὧς τύραννοι οἱ
λόγοι μου, ἵνα μάθητε σοφίαν
καὶ μὴ παραπέσητε.

Οἱ γὰρ φυλάξαντες ὁσίως τὰ
ὅσια ὁσιωθήσονται, καὶ οἱ δι-
δαχθέντες αὐτὰ εὐρήσουσιν ἀ-
πολογίαν.

Ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λό-

cujusque Dominus, nec reve-
bitur magnitudinem: quoniam
pusillum et magnum ipse fecit,
et aequaliter cura est illi de
omnibus.

Fortioribus autem fortior in-
stat cruciatio.

Ad vos ergo o tyranni sunt

ցունց Տէրն , և ոչ խորշի 'ի մե-
ծութենէ . զի զիողքք և զմեծ ինքն
արար , և զմիօրինակ խնամ ունի
ամենեցուն :

8. Բայց 'ի վերայ զօրաւորաց՝ զօ-
րաւոր քննութիւն հասանէ :

9. Արդ՝ առ ձեզ ով բռունք
էն բանք իմ . զի ուսանիցիք զի-
մաստութիւն , և մի՛ սխալիցիք :

10. Զի որք սրահեցին սրբութեամբ
զսրբութիւն՝ սրբեացին . և որք ու-
սան զնոսա՝ գտցեն սլառասխանա-
ւորութիւն :

11. Արդ՝ ցանկացարուք բանից ի-

sermones mei, ut discatis sa-
pientiam, et non excidatis .

Qui enim custodierint juste
justa, justificabuntur: et qui di-
dicerint ista, invenient quid
respondeant .

Concupiscite ergo sermones

մոց • փափաքեցէ՛ք , և խրատեա
լիք :

Լուսաւոր և անթառամ է ¹²
խմաստութիւն , և դիւրաւ երևի
սիրողաց իւրոց , և գտանի խնդրո
ղաց իւրոց :

Հասանէ առ ցանկացողս իւր՝ ¹³
առ յառաջագոյն ճանաչելոյ :

Որ կանխեաց առ նա՝ ոչ վառ ¹⁴
տակեսցի • զի դեգերեալ գացէ
զնա առ դրունա իւր :

Քանզի և պատաւ ածել զնմանէ՝ ¹⁵
կատարեալ խմաստութիւն է . և
որ աքնի վասն նորա՝ վաղվաղակի
անհոգ լիցի :

meos, diligite, et habebitis di-
sciplinam.

Clara est, et quae nunquam
marcescat, sapientia: et facile
videtur ab his qui diligunt eam,
et invenitur ab his qui quae-
runt illam.

Praeoccupat qui se concupi-

γων μου, ποθήσατε καὶ παῖδευθήσεσθε.

Λαμπρά καὶ ἀμάραντός ἐστὶν ἡ σοφία, καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐτήν, καὶ εὐρίσκεται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐτήν.

Φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνωσθῆναι.

Ὁ ὀρθρὶσας πρὸς αὐτήν οὐ κοπιᾷ, πάρεδρον γὰρ εὐρήσει τῶν πυλῶν αὐτοῦ.

Τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ αὐτῆς φρονήσεως τελειότης, καὶ ὁ ἀγρυπνήσας δι' αὐτήν ταχέως ἀμέριμνος ἔσται.

scunt, ut illis se prior ostendat.

Qui de luce vigilaverit ad illam, non laboravit: assidentem enim illam inveniet foribus suis.

Cogitare enim de illa sensus est consummatus: et qui vigilaverit propter illam, cito erit securus.

Ὅτι τοὺς ἀξιόους αὐτῆς αὕτη
περιέρχεται ζητοῦσα, καὶ ἐν
ταῖς τρίβοις φαντάζεται αὐτοῖς
εὐμενῶς, καὶ ἐν πάσῃ ἐπινοίᾳ
ὑπαντᾷ αὐτοῖς.

Ἀρχὴ γὰρ αὐτῆς ἡ ἀληθε-
στάτη παιδείας ἐπιθυμία, φρον-
τίς δὲ παιδείας ἀγάπη.

Ἀγάπη δὲ τήρησις νόμων
αὐτῆς, προσοχὴ δὲ νόμων βε-
βαίωσις ἀφθαρσίας.

Ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς εἶναι
ποιεῖ Θεοῦ.

Ἐπιθυμία ἄρα σοφίας ἀνάγει
ἐπὶ βασιλείαν.

Εἰ οὖν ἤδεσθε ἐπὶ δρόνοις

Quoniam dignos se ipsa cir-
cumit quaerens, et in viis osten-
dit se illis hilariter, et in omni
providentia occurrit illis.

Initium enim illius verissi-
ma est disciplinae concupiscen-
tia. Cura autem disciplinae di-
lectio.

Et dilectio custoditio le-

16. Ձի ինքնին չըջի խնդրել զար-
ժանաւորս իւր . և 'ի շաւիղս երևի
նոցա քաղցրութեամբ . և յամե-
նայն հնարագիտութիւնս պատա-
հէ նոցա :

17. Ձի սկիզբն նորա ճշմարիտ ցան-
կութիւն խրատու է :

18. Եւ ինամ խրատու՝ սէր , և
պահպանութիւն օրինաց նորա՝
գութ . մտադիւրութիւն օրինաց՝
հաստատութիւն անեղծութեան :

19. Իսկ անեղծութիւն՝ մերձաւոր
լինել առնէ Աստուծոյ :

20. Եւ ցանկութիւն իմաստու-
թեան՝ տանի յարքայութիւն :

21. Արդ՝ եթէ ցանկայք աթոռոց

gum illius est, custoditio autem
legum confirmatio incorruptio-
nis est.

Incurruptio autem facit esse
proximum Deo .

Concupiscentia itaque sapien-
tiae deducit ad regnum .

Si ergo delectamini sedibus

և դաւադանաց իշխանութեան՝
բռնէք ժողովրդոց, պատուեցէք
զիմաստութիւն, զի յաւիտեան
Թագաւորիցէք :

Իսկ եթէ զինչ է իմաստութիւն, և որպէս եղև՝ պատմեցից,
և ոչ Թաքուցից 'ի ձէնջ զխորհուրդս . այլ 'ի սկզբանէ արարածոց քննեցից ¹⁹, և ածից յայտ
զգիտութիւն նորա . և ոչ ստեղծեցայց 'ի ճշմարտութենէն :

Եւ ոչ նախանձու մաշեալ գնալցից ընդ նմա . զի այն ոչ հաղորդելն
ընդ իմաստութեան :

Բազմութիւն իմաստնոց՝ փրկելութիւն աշխարհի . և Թագաւոր

et sceptris, tyranni populorum,
diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis.

Quid est autem sapientia, et quemadmodum facta sit, referam, et non abscondam vobis sacramenta, sed ab initio natiuitatis investigabo, et ponam in

καὶ σκήπτροις τύραννοι λαῶν,
τιμήσατε σοφίαν, ἵνα εἰς τὸν
αἰῶνα βασιλεύσητε.

Τί δέ ἐστι σοφία καὶ πῶς
ἐγένετο, ἀπαγγελῶ, καὶ οὐκ ἀ-
ποκρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλλ'
ἀπ' ἀρχῆς γενέσεως ἐξιχνιάσω,
καὶ δήσω εἰς τὸ ἰμφανές τὴν
γνώσιν αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ πα-
ροδεύσω τὴν ἀλήθειαν.

Οὐτε μὲν φθόνῳ τετηκότι
συνοδεύσω, ὅτι οὗτος οὐ κοινω-
νήσει σοφία.

Πλῆθος δὲ σοφῶν σωτηρία
κόσμου, καὶ βασιλεὺς φρόνιμος

lucem scientiam illius, et non
praeteribo veritatem.

Neque cum invidia tabescen-
te iter habebo: quoniam talis
homo non erit particeps sapien-
tiae.

Multitudo autem sapientum
sanitas est orbis terrarum: et

εὐστάθεια δήμου .

Ὡστε παιδεύεσθε τοῖς ῥήμασί μου , καὶ ὠφεληθήσεσθε .

7 Ἐγὼ μὲν καὶ γὰρ θνητὸς ἄνθρωπος , ἴσος ἅπασιν , καὶ γηγενοῦς ἀπόγονος πρωτοπλάστου .

Καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλήφην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ , παγεῖς ἐν αἵματι ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνῳ συνελδούσης .

Καὶ ἐγὼ δὲ γενόμενος ἔσπασα τὸν κοινὸν αἶρα , καὶ ἐπὶ

rex sapiens populi stabilimentum est .

Ergo accipite disciplinam per sermones meos , et proderit vobis .

7 Sum quidem et ego mortalis homo , similis omnibus , et

Հանճարեղ՝ Հաստատութիւն ժողովրդոց :

25. Այսուհետեւ խրատեցարժեք բանիւք խնովք , և օգտեցարժեք :

7 Ե՛մ է՛մ և ես մարդ մահկանացու՝ Հանգոյն ամենեցուն , և ծնունդ Հողածնի նախաստեղծին :

2. Եւ յորովայնի մօրնկարեցայ մարմին , և տամնամեայ ժամանակաւ՝ մածեալ արեամբ 'ի սերմանէ առն , և 'ի ցանկութենէ քնոյ 'ի վերայ Հասեւոյ :

3. Եւ ես եղեալ՝ զՀասարակաց օդն ձգեցի յիս , և 'ի նոյն 'ի նմա

ex genere terreni illius qui prior factus est.

Et in ventre matris figuratus sum caro , decem mensium tempore , coagulatus in sanguine , ex semine hominis , et delectamento somno conveniente .

Et ego natus hausi communem aërem , et in similiter fa-

նամիշտ յերկիր անկայ • զառաջին
բարբառն զնմանն ամենեցուն նոյն
դունակ լացեալ :

Ի խանձարու ըս անայ և ՚ի հողս : 4

Ո՛չ ոք ՚ի Թագաւորաց այլազգ 5
ինչ սկիզբն կալաւ լինելոյ :

Մի մուտ է ամենեցուն յաշ 6
խարհ , և մի ել հասարակաց :

Վասն այնորիկ խնդրեցի աղօ 7
Թիւք , և տուաւ ինձ հանձար •
կոչեցի , և եկն ինձ հողի իմաւ
տուԹեան :

Եւ նախամեծար ընտրեցի զնա 8
քան զիշխանուԹիւնս և զաԹոռս •
և զմեծուԹիւն ոչինչ համարեցայ
առ նորա համեմատուԹեամբ :

etiam decidi terram, primam vo-
cem similem omnibus aeque plo-
rans .

In involumentis nutritus sum ,
et in curis .

Nemo enim ex regibus habuit
aliud nativitatis initium .

Unus ergo est omnibus in-

τὴν ὁμοιοπαθεῖ κατέπεσον γῆν,
 πρώτην φωνὴν τὴν ὁμοίαν πᾶσιν
 ἴσα κλαίων.

Ἐν σπαργάνοις ἀνετράφην,
 καὶ ἐν φροντίσιν.

Οὐδεὶς γὰρ βασιλέων ἑτέραν
 ἔσχε γενέσεως ἀρχήν.

Μία δὲ πάντων εἰσοδος εἰς
 τὸν βίον, ἐξοδός τε ἴση.

Διὰ τοῦτο ἠυξάμην, καὶ φρό-
 νησις ἐδόθη μοι, ἐπεκαλεσάμην,
 καὶ ἦλθέ μοι πνεῦμα σοφίας.

Προέκρινα αὐτὴν σκήπτρων
 καὶ θρόνων, καὶ πλοῦτον οὐδὲν
 ἠγησάμην ἐν συγκρίσει αὐτῆς.

troitus ad vitam, et similis
 exitus.

Propter hoc optavi, et datus
 est mihi sensus: invocavi, et
 venit in me spiritus sapientiae.

Praeposui illam regnis, et se-
 dibus: et divitias nihil esse duxi
 in comparatione illius.

Οὐδὲ ὡμοίωσα αὐτῇ λίθον
τίμιον, ὅτι ὁ πᾶς χρυσὸς ἐν
ὅφει αὐτῆς ἴσχυρος ὀλίγη, καὶ
ὡς πηλὸς λογισθήσεται ἄργυρος
ἐναντίον αὐτῆς.

Ἵπὲρ ὑγίειαν καὶ εὐμορφίαν
ἠγάπησα αὐτήν, καὶ προειλό-
μην αὐτήν ἀντὶ φωτὸς ἔχειν,
ὅτι ἀκοίμητον τὸ ἐκ ταύτης
φέγγος.

Ἦλθε δέ μοι τὰ ἀγαθὰ ὁ-
μοῦ πάντα μετ' αὐτῆς, καὶ ἀ-
ναρίθμητος πλοῦτος ἐν χερσὶν
αὐτῆς.

Εὐφράνθην δὲ ἐπὶ πάντων,
ὅτι αὐτῶν ἠγεῖται σοφία, ἠγ-

Nec comparavi illi lapidem
pretiosum: quoniam omne au-
rum in comparatione illius a-
rena est exigua, et tanquam
lutum aestimabitur argentum in
conspectu illius.

Super salutem, et speciem di-
lexi eam, et proposui pro luce

9. Ո՛չ նմանեցուցի նմա զականս սրատուականս . զի ամենայն ոսկի առ նովաւ՝ իբրեւ սակաւ մի աւազ , և իբրեւ զկաւ համարեացի արծաթ առաջի նորա :

10. Քան զառողջութիւն և զդէպեցկութիւն՝ սիրեցի զնա . և ընտրեցի զնա նախ փոխանակ լուսոյ ունել . զի անբուն է լոյսն որ 'ի նմանէ է :

11. Եւ եկին ինձ բարութիւնք միանգամայն ընդ նմա , և անթիւ մեծութիւնք 'ի ձեռին նորա :

12. Ուրախ եղէ ընդ ամենեւին ուրոց առաջնորդէր իմաստութիւն .

habere illam, quoniam inextinguibile est lumen illius .

Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis opulentia per manus illius .

Et laetatus sum in omnibus, quoniam antecedebat ista sa-

Բայց գիտէի ոչ զնա՝ թէ ծնունդ
իցէ սոցա :

Առանց նենգութեան ուսայ,¹³
և առանց նախանձու բաշխեցից .
զմեծութիւն նորա ոչ թաքուցից :

Զի անպակաս գանձ է նա¹⁴
մարդկան : Արով որք վարեցան՝
առ Աստուած առաքեցին զբա-
րեկամութիւն, վասն առ ՚ի խրա-
տուէ պարգեացն ընծայեալք :

Բայց ինձ տացէ Աստուած
ասել ըստ միտս, և խորհել արժա-
նաւոր ըստ բանից ասացելոց . զի
նա իսկ և իմաստութեան առաջ-
նորդ է, և իմասանոց ուղղիչ :

Զի ՚ի ձեռին նորա եմք, և մեք,¹⁶

pientia: et ignorabam, quoniam
horum ipsa generatio est.

Et sine fictione didici, et si-
ne invidia communico, et opu-
lentiam illius non abscondo.

Infinitus enim thesaurus est
hominibus: quo qui usi sunt,
participes facti sunt amicitiae

γούουν δὲ αὐτὴν γένεσιν εἶναι
τούτων .

Ἀδόλως τε ἔμαθον , ἀφθόνως
τε μεταδίδωμι , τὸν πλοῦτον
αὐτῆς οὐκ ἀποκρίπτομαι .

Ἀνεκλιπῆς γάρ θησαυρός ἐ-
στιν ἀνθρώποις , ὃν οἱ χρησά-
μενοι πρὸς Θεὸν ἐστείλαντο φι-
λίαν διὰ τὰς ἐκ παιδείας δω-
ρεάς συσταθέντες .

Ἐμοὶ δὲ δῶη ὁ Θεὸς εἰπεῖν
κατὰ γνώμην , καὶ ἐνδυμηθῆναι
ἄξίως τῶν λεγομένων , ὅτι αὐ-
τὶς καὶ τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστι ,
καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής .

Ἐν γάρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς

Dei, propter disciplinae dona
commendati .

Mihi autem Deus det dicere
ex sententia, et praesumere di-
gna horum quae dicenda sunt :
quoniam ipse, et sapientiae dux
est, et sapientium emendator .

In manu enim illius et nos,

καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν, πᾶσά τε
φρόνησις καὶ ἐργασιῶν ἐπιστήμη.

Ἄυτός γάρ μοι ἔδωκε τῶν
ὄντων γνῶσιν ἀφευδῇ, εἰδέναι
σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν
στοιχείων.

Ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσό-
τητα χρόνων, τροπῶν ἀλλαγὰς
καὶ μεταβολὰς καιρῶν.

Ἐνιαυτῶν κύκλους καὶ ἀστέ-
ρων θέσεις.

Φύσεις ζώων καὶ θυμους θη-
ρίων, πνευμάτων βίας καὶ δια-
λογισμούς ἀνθρώπων, διαφορὰς
φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν.

et sermones nostri, et omnis
sapientia, et operum scientia.

Ipse enim dedit mihi horum
quae sunt, scientiam veram, ut
sciam dispositionem orbis ter-
rarum, et virtutem elemento-
rum,

Initium, et consummationem,
et medietatem temporum, vi-

և բանք մեր, և ամենայն հան-
ճար, և գործոց խելամառութիւն:

17. Չի նա ետ ինձ զանվրէպ գի-
տութիւն զեղելոցս, գիտել զհաւ-
տատութիւն աշխարհի, և զազ
դեցութիւն բնութեանց.

18. Չսկիզբն և զկատարած և զմէջ
ժամանակաց. զշրջանաց փոփոխ-
մունս, և զշրջել ժամանակաց.

19. Չտարեաց բոլորմունս, և զաւ-
տեղաց գիրս.

20. Չբարս անասնոց, և զգազա-
նութիւն դազանաց. զհողմոց բռ-
նութիւնս, և զխորհուրդս մարդ-
կան. զայլակերպութիւնս տնկոց,
և զգորութիւնս արմատոց.

cissitudinum permutationes, et
mutationes temporum,

Annorum cursus, et stella-
rum dispositiones,

Naturas animalium, et iras
bestiarum, vim ventorum, et
cogitationes hominum, differen-
tias plantarum, et virtutes ra-
dicum:

Ար ինչ ծածուկ , և որ ինչ ²¹
 յայտնի՝ գիտացի . զի ամենեցուն
 ճարտարապետն ուսոյց ինձ իմա
 տութիւն :

Ձի գոյ 'ի նմա հոգի մտաւոր , ²²
 սուրբ , միածին , բազմաբաշխ ,
 նուրբ , գիւրաշարժ , պարզ , ա-
 նարատ , յայտնի , անվրէպ , բա-
 րեւէր , երազ , անարդէլ , բարե-
 րար .

Մարգասէր , հասարատուն , ²³
 զգուշաւոր , անհոգ , ամենազօր ,
 ամենահայեաց , և ամենայն իրաց
 բաւական՝ մտաւորաց , սրբոց ,
 նրբից :

Quaecumque sunt absconsa,
 et evidētia, didici. Omnium e-
 nim artifex docuit me sapientia .

Est enim in illa spiritus in-
 telligens, sanctus, unicus, mul-
 tiplex, subtilis, bene mobilis,
 disertus, immaculatus, manife-
 stus, inviolabilis, bonum amans,

Ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ καὶ ἐμφανῇ, ἔγνω. Ἡ γὰρ πάντων τεχνίτις ἐδίδαξέ με σοφία.

Ἔστι γάρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα νοερόν, ἅγιον, μονογενές, πολυμέρες, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, σαφές, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὄξυ, ἀκώλυτον, ἐνεργετικόν,

Φιλάνθρωπον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέριμνον, παντοδύναμον, πανεπίσκοπον, καὶ διὰ πάντων χωρῶν πνευμάτων νοερῶν καθαρῶν λεπτοτάτων.

acutus, quem nihil vetat, munificus,

Benignus, stabilis, securus, sine solitudine, omnipotens, omnia spectans, et per omnes penetrans spiritus intelligibiles mundos subtilissimos.

Πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτερον σοφία, διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα.

Ἀτμίς γάρ ἐστι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής· διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμιαμμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει.

Ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς αἰδίου, καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ.

Μία δὲ οὖσα πάντα δύναται, καὶ μένουσα ἐν αὐτῇ τὰ

Omnibus enim motibus mobilior est sapientia. Attingit autem, et penetrat per omnia propter munditiam.

Vapor est enim virtutis Dei, et emanatio omnipotentis gloriæ sincera. Ideo nihil inqui-

24. Քան զամենայն շարժումն 20
շարժնագոյն է իմաստութիւն .
դարմանէ և ընդմտանէ ընդ ամե-
նայն վասն յատակութեան :

25. Քանզի ճաճանչ է Աստուծոյ
զօրութեանն , և ծագումն ճշմա-
րիտ փառաց Ամենակալին . վասն
այնորիկ և ոչ մի ինչ պղծեալ
խառնի 'ի նա :

26. Քանզի նշոյլ է մշանջենաւոր
լուսոյն , և հայելի անարատ Աս-
տուծոյ ազդեցութեանն , և պատ-
կեր առատութեան նորա :

27. Մի է , և ամենայնի կարող-
կայ յինքեան , և զամենայն նորո-

natum in illam incurrit.

Splendor est enim lucis ae-
ternae, et speculum sine ma-
cula operationis Dei, et imago
bonitatis illius.

Et cum sit una, omnia po-
test: et in se permanens omnia

դէ . և ըստ ազգաց յողիս սուրբս
փոփոխի . բարեկամս Աստուծոյ
և մարգարէս յարդարէ :

Ո՛չ զոք սիրէ Աստուած՝ բայց ²⁸
զայն որ ընդ խնաստութեանն բնա-
կիցէ :

Զի գեղեցկագոյն է նա քան ²⁹
զարեգակն , և քան զամենայն
դիրս աստեղաց . ընդ լուսոյ հա-
մեմատեալ՝ առաւել գտանի :

Զի զնա գիշեր փոխանակէ , ³⁰
բայց խնաստութեանն ո՛չ յաղթէ
չարութիւն :

8 Չգտի 'ի ծագաց մինչ 'ի

innovat: et per nationes in a-
nimas sanctas se transferens,
amicos Dei et prophetas consti-
tuit.

Neminem enim diligit Deus,
nisi eum, qui cum sapientia
inhabitat.

Est enim haec speciosior so-

πάντα καινίζει, καὶ κατὰ γε-
νεάς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαί-
νουσα, φίλους θεοῦ καὶ προφή-
τας κατασκευάζει.

Οὐδέν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ θεός,
εἰ μὴ τὸν σοφία συνοικοῦντα.

Ἔστι γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέ-
ρα ἡλίου, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄ-
στρων θέσιν, φωτὶ συγκρινομέ-
νῃ εὐρίσκεται προτέρα.

Τοῦτο μὲν γὰρ διαδέχεται
νύξ, σοφίας δὲ οὐκ ἀντισχύει
κακία.

8 Διατείνει δὲ ἀπὸ πέρας

le, et super omnem dispositio-
nem stellarum, luci comparata
prior invenitur.

Illi enim succedit nox, sa-
pientiam autem non vincit ma-
litia.

8 Attingit ergo a fine ad fi-

εἰς πέρας ευρώστως, καὶ διοικεῖ
τὰ πάντα χρηστῶς.

Ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου, καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ, καὶ ἐραστῆς ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς.

Ἐυγένειαν δοξάζει συμβίωσιν Θεοῦ ἔχουσα, καὶ ὁ πάντων δεσπότης ἠγάπησεν αὐτήν.

Μύστις γάρ ἐστι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπιστήμης, καὶ αἰρετὶς τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Εἰ δὲ πλουτὸς ἐστὶν ἐπιθυμητὸν κτῆμα ἐν βίῳ, τί σο-

nem fortiter, et disponit omnia suaviter.

Hanc amavi, et exquisivi a juventute mea, et quaesivi sponsam mihi assumere, et amator factus sum formae illius.

Generositatem glorificat, con-

ծաղս օգտակար առողջութեամբ,
և դարմանէ զամենայն քաղցրու-
թեամբ :

2. Զնա սիրեցի , և քննեցի 'ի
մանկութենէ խմէ , և խնդրեցի
ածել ինձ հարսնութեան . և եղէ
ցանկացող դեղոյ նորա :

3. Զազնուականութիւն փառա-
ւորէ , զի կենաց հաղորդութիւն
ունի ընդ Աստուծոյ , և ամենե-
ցունց Տէրն սիրեաց զնա :

4. Զի խորհրդակից է Աստուծոյ
խմաստութեանն , և ցանկացող
դործոց ² նորա :

5. Եթէ մեծութիւն ցանկալի է
'ի կենաց ստացուածս , իսկ զինչ

tubernium habens Dei: et o-
mnium Dominus dilexit illam .

Doctrix enim est disciplinae
Dei, et electrix operum illius .

Et si divitiae sunt desidera-
bilis possessio in vita, quid sa-

իցէ մեծագոյն քան զմաստու-
թիւն՝ որ զամենայն առնէ :

Եթէ հանճար գործիցէ ինչ՝ ո՞ր⁶
քան զնա յեղեւոցս իցէ առաւել
ճարտարապետ :

Եթէ զարդարութիւն որ սի-⁷
րէ , վաստակք նորա առաքինու-
թիւնք են . զի զգիտութիւն և ըզ-
հանճար ուսուցանէ , և զարդա-
րութիւն , և զարութիւն . քան
զորս պիտանագոյն ինչ չեք 'ի
կեանս մարդկան :

Իսկ եթէ բազմահմուտ որ լի-⁸
նել ցանկանայցէ՝ գիտէ զառա-
ջինն , և զհանդերձեալն նկատել-
ճանաչէ զդարձուածս բանից , և

pientia locupletius, quae opera-
tur omnia?

Si autem sensus operatur :
quis horum, quae sunt, magis
quam illa est artifex?

Et si justitiam quis diligit:
labores hujus sunt virtutes: so-
brietatem enim et prudentiam

φίας πλουσιώτερον τῆς τὰ πάν-
τα ἐργαζομένης;

Εἰ δὲ φρόνησις ἐργάζεται,
τίς αὐτῆς τῶν ὄντων μᾶλλον
ἐστὶ τεχνίτης;

Καὶ εἰ δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις,
οἱ πόνοι ταύτης εἰσὶν ἀρεταί·
σωφροσύνην γὰρ καὶ φρόνησιν ἐκ-
διδάσκει, δικαιοσύνην καὶ ἀν-
δρίαν, ὧν χρησιμώτερον οὐδέν ἐ-
στιν ἐν βίῳ ἀνθρώποις.

Εἰ δὲ καὶ πολυπειρίαν πο-
θεῖ τις, οἷδε τὰ ἀρχαῖα καὶ
τὰ μέλλοντα εἰκάζειν, ἐπίστα-
ται στροφᾷς λόγων καὶ λύσεις

docet, justitiam, et virtutem,
quibus utilius nihil in vita ho-
minibus.

Et si multitudinem scientiae
desiderat quis, scit praeterita,
et de futuris aestimat: scit ver-
sutias sermonum, et dissolutio-

αἰνιγμάτων, σημεῖα καὶ τέρατα
προγινώσκει, καὶ ἐκβάσεις και-
ρῶν καὶ χρόνων.

* Ἐκριναι τοίνυν ταύτην ἀγα-
γέσθαι πρὸς συμβίωσιν, εἰδὼς
ὅτι ἔσται μοι σύμβουλος ἀγα-
θῶν, καὶ παραίνεσις φροντίδων
καὶ λύπης.

* Ἐξω δὲ αὐτὴν δόξαν ἐν ὄχ-
λοις, καὶ τιμὴν παρὰ πρεσβυ-
τέροις ὁ νέος.

* Ὅξυς εὐρεθήσομαι ἐν κρίσει,
καὶ ἐν ὅφει δυναστῶν θαυμα-
σθήσομαι.

Σιγῶντά με περιμενοῦσι, καὶ

nes argumentorum: signa et
monstra scit, antequam fiant, et
eventus temporum et saeculo-
rum.

Proposui ergo hanc adduce-
re mihi ad convivendum: sciens
quoniam erit mihi consultrix
bonorum, et erit solatium cu-

զմեկնութիւնս առականց . զնշանս
և զարուեստս յառաջագոյն գի-
տէ , և զելլ ժամուց և ժամանա-
կաց :

9. Արդ՝ եղի 'ի մօի զնա ածել
ինձ . կենաց կցորդ , ծանուցեալ՝
թէ է ինձ խորհրդակից բարեաց ,
և մխիթարիչ հոգոց և տրամու-
թեան :

10. Կալայց վասն նորա փառս 'ի
մէջ ժողովրդոց , և պատիւ ա-
ռաջի ծերոց մանուկ ²² :

11. Սուր դտայց 'ի դատաստանի ,
և յաչս հզօրաց փառաւորեցայց :

12. 'Ի լռել իմուամ՝ անասցեն ինձ ,

rarum et taedii.

Habebo propter hanc clari-
tatem ad turbas, et honorem
apud seniores juvenis.

Acutus inveniar in iudicio,
et in conspectu potentium ad-
mirabilis ero .

Tacentem me sustinebunt,

և 'ի բարբառել՝ ուչ եղեալ հայեա-
ցին յիս . և 'ի խօսել իմում՝ ա-
ռաւել՝ առի 'ի բերան լինիցին :

Կալայց վասն նորա անմահու-¹³
թիւն , և յիշատակ յաւիտենա-
կան այնոցիկ զորս յետ իմ թո-
ղուցում :

Դարմանեցից զժողովուրդս ,¹⁴
և ազգք հնազանդեցին ինձ :

Սարսեցեն ^{2 3} յինէն՝ իբրև լուի-¹⁵
ցեն , բռունք սոսկալիք . 'ի մէջ
բաղմութեան երևեցայց առտոս ,
և 'ի մէջ սրատերազմի առաքինի :

Մտեալ 'ի տուն իմ հանգեայց ¹⁶
նովաւ . զի ոչ ունի դառնութիւն
անաւցութիւն ^{2 4} նորա , և ոչ ցաւս

et loquentem me respicient, et
sermocinante me plura, manum
ori suo imponent.

Habebo per hanc, immorta-
litate: et memoriam aeternam
his, qui post me futuri sunt,
relinquam.

Disponam populos, et natio-

φθεγγυμένῳ προσέξουσιν, καὶ
λαλοῦντος ἐπιπλεῖον, χεῖρα ἐπι-
θήσουσιν ἐπὶ στόμα αὐτῶν.

Ἐξω δὲ αὐτὴν ἀθανασίαν, καὶ
μνήμην αἰώνιον τοῖς μετ' ἐμὲ
ἀπολείψω.

Διοικήσω λαοὺς, καὶ ἔθνη ὑ-
ποταγήσεταιί μοι.

Φοβηθήσονται με ἀκούσαντες
τύραννοι φρικτοί, ἐν πλήθει φα-
νοῦμαι ἀγαθός, καὶ ἐν πολέμῳ
ἀνδρεῖος.

Εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκόν μου
προσαναπαύσομαι αὐτῇ· οὐ γάρ
ἔχει πικρίαν ἢ συνάναστροφὴν

nes erunt mihi subditae.

Timebunt me audientes ty-
ranni horrendi: in multitudine
bonus videbor, et in bello for-
tis.

Intrans in domum meam,
conquiescam cum illa: non e-
nim habet amaritudinem con-

αὐτῆς, οὐδὲ ὀδύνην ἢ συμβίω-
σις αὐτῆς, ἀλλὰ εὐφροσύνην καὶ
χαράν.

Ταῦτα λογισάμενος ἐν ἐμυ-
τῷ, καὶ φροντίσας ἐν καρδίᾳ
μου, ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἐν συγ-
γενείᾳ σοφίας.

Καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις
ἀγαθὴ, καὶ ἐν πόνοις ἐργῶν χει-
ρῶν αὐτῆς πλοῦτος ἀνεκλιπῆς,
καὶ ἐν συγγυμνασίᾳ ὁμιλίας
αὐτῆς φρόνησις, καὶ εὐκλεία ἐν
κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς, περιήειν
ζητῶν ὅπως λάβω αὐτὴν εἰς ἐ-
μαυτόν.

versatio illius, nec taedium con-
victus illius, sed laetitiam et
gaudium.

Haec cogitans apud me, et
commemorans in corde meo:
quoniam immortalitas est in co-
gnatione sapientiae.

Et in amicitia illius delecta-

Հաղորդութիւն կենաց նորա . այլ
ուրախութիւն , և խնդութիւն :

17. Չայս խորհեցայ յանձին՝ հո-
գացեալ 'ի սրաի խնուժ , թէ ան-
մահութիւն է ազգականութիւն
խնայաւորութեան :

18. Եւ 'ի բարեկամութեան նորա
վայելչութիւն բարեաց . և 'ի վառ-
տակա գործոց ձեռաց նորա մե-
ծութիւն անպակաս . և 'ի կրթու-
թեան խօսից նորա հանճար . և
փառաւորութիւն 'ի հաղորդու-
թեան բանից նորա . և շրջի խըն-
դիւի , որպէս զի առից զնա
առ իս :

tio bona, et in laboribus ope-
rum manuum ejus honestas si-
ne defectione, et in coëxercita-
tione conversationis illius pru-
dentia, et praeclaritas in com-
municatione sermonum ipsius:
circum ibam quaerens, ut mihi
illam assumerem.

Մանուէկ էի մտաւարժ, և 19
ողւոյ բարւոյ դիպեցայ:

Մանաւանդ զի ազնուագոյն 20
էի, և եկի 'ի մարմին անարատ:

Գիտացի թէ ոչ այլազգ լինի 21
ցիւմ ժուժկալ, բայց եթէ Աս-
տուած տայցէ. նա և այն խնայ-
տութիւն է, ճանաչել թէ յուժ-
մէ է շնորհն. անկայ առաջի
Տեառն, և աղաչեցի զնա յամե-
նայն սրտէ խմէ, և ասացի 25:

9 Աստուած հարց' և Տէր ողոր-
մութեանքոյ. դու ես որ արարեր
զամենայն բանիւ քով:

Եւ խնայտութեամբ քով կազ 2

Puer autem eram ingeniosus,
et sortitus sum animam bonam.

Magis autem cum essem bo-
nus, veni ad corpus incoin-
quinatum.

Et ut scivi quoniam aliter non
possem esse continens, nisi Deus
det, et hoc ipsum erat sapien-

Παῖς δὲ ἡμῶν εὐφυνής, ψυχῆς
τε ἑλαχον ἀγαθῆς.

Μᾶλλον δὲ ἀγαθός ὢν, ἦλ-
θον εἰς σῶμα ἀμίαντον.

Γνοὺς δὲ ὅτι οὐκ ἄλλως ἔ-
σομαι ἐγκρατής, εἴαν μὴ ὁ Θεός
δῶ, καὶ τοῦτο δ' ἦν φρονήσεως
τὸ εἰδέναι τίνος ἡ χάρις, ἐνέτυ-
χον τῷ κυρίῳ, καὶ ἐδεήθη αὐ-
τοῦ, καὶ εἶπον ἐξ ὅλης τῆς καρ-
δίας μου.

9 Θεὲ πατέρων καὶ κύριε τοῦ
ἐλέους σου, ὁ ποιήσας πάντα ἐν
λόγῳ σου.

Καὶ τῇ σοφίᾳ σου κατεσκεύα-

tiae, scire cujus esset hoc do-
num: adii Dominum, et depre-
catus sum illum, et dixi ex to-
tis praecordiis meis.

9 Deus patrum, et Domine
misericordiae tuae, qui fecisti
omnia in verbo tuo.

Et sapientia tua constituisti

σας ἄνθρωπον, ἵνα δεσπόζῃ τῶν
ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων.

Καὶ διέπῃ τὸν κόσμον ἐν ὁ-
σιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ ἐν
εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν κρίνῃ.

Δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων
πάρεδρον σοφίαν, καὶ μὴ με ἀ-
ποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου.

Ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱός
τῆς παιδείσκης σου, ἄνθρωπος
ἀσθενής καὶ ὀλιγοχρόνιος, καὶ
ἐλάσσων ἐν συνέσει κρίσεως καὶ
νόμων.

Κἄν γάρ τις ᾗ τέλειος ἐν

hominem, ut dominetur crea-
turis, quae a te factae sunt.

Et disponat orbem terra-
rum in aequitate et justitia, et
in directione cordis iudicium
judicet.

Da mihi sedium tuarum as-

մեցեր զմարդն . զի տիրեացէ արա-
րածոց 'ի քէն եղելոց :

3. Եւ վարեացէ զաշխարհ սրբու-
թեամբ և արդարութեամբ , և
ուղղութեամբ ողւոյ դատեացի
զգառաստան :

4. Տուր ինձ զքոյոց աթոռոցդ ըզ-
դարանակալ իմաստութիւն . և մի
խոտան առներ զիս 'ի քոյ ծա-
ռայից :

5. Զի ես ծառայ քո եմ , և որ-
դի աղախնոյ քոյ . մարդ տկար և
սակաւ ժամանակեան , և կրա-
սեր իմաստութեան 26 զատաստա-
նի և օրինաց :

6. Զի թէսկէս և իցէ ոք կատա-

sistricem sapientiam, et noli
me reprobare a pueris tuis .

Quoniam servus tuus sum
ego, et filius ancillae tuae, ho-
mo infirmus et exigui tempo-
ris, et minor ad intellectum
iudicii et legum .

Nam et si quis erit consum-

րեալ յորդիա մարդկան, և առ
'ի քէն խմաստութիւնդ հեռի է 'ի
նմանէ՝ յոչինչ համարեացի :

Դու ընտրեցեր զիս Թագաւոր
Ժողովրդեան քում, և դատաւոր
ուստերաց քոյ և դստերաց :

Ասացեր շինել տաճար 'ի լերին
սրբութեան քոյ, և 'ի քաղաքի
բնակութեան քոյ սեղան, 'ի նմա-
նութիւն սրբոյ խորանին, զոր յա-
ռաջագոյն պատրաստեցեր 'ի սկըզ-
բանէ :

Ընդ քեզ և խմաստութիւն՝
որ գիտէ զգործս քո. և մօտ էր,
յորժամ առնէիր զաշխարհս. և
ճանաչէր, զինչ հաճոյ իցէ յաչս

matus inter filios hominum, si
ab illo fugerit sapientia tua, in
nihilum computabitur.

Tu elegisti me regem populi
tui, et iudicem filiorum tuo-
rum, et filiarum.

Dixisti aedificare templum in
monte sancto tuo, et in civita-

υίοις ἀνθρώπων, τῆς ἀπὸ σοῦ
σοφίας ἀπούσης, εἰς οὐδέν λογι-
σθήσεται.

Σύ με προείλω βασιλέα λαοῦ
σου, καὶ δικαστὴν υἱῶν σου καὶ
δυγατέρων.

Εἶπας οἰκοδομῆσαι ναὸν ἐν ὄ-
ρει ἁγίῳ σου, καὶ ἐν πόλει κα-
τασκηνώσεώς σου δυσιαστήριον,
μίμημα σκηνῆς ἁγίας ἣν προη-
τοίμασας ἀπ' ἀρχῆς.

Καὶ μετὰ σοῦ ἡ σοφία ἡ εἰ-
δυῖα τὰ ἔργα σου, καὶ παρῶσα
ὅτε ἐποίεις τὸν κόσμον, καὶ ἐ-
πισταμένη τί ἄρεστόν ἐν ὀφθαλ-

te habitationis tuae altare, si-
militudinem tabernaculi sancti,
quod praeparasti ab initio.

Et tecum sapientia, quae no-
vit opera tua, quae et adfuit
tunc cum orbem terrarum fa-
ceres, et scit quid placitum sit

μοῖς σου, καὶ τί εὐθὲς ἐν ἐντο-
λαῖς σου.

Ἐξαπόστειλον αὐτὴν ἐξ ἀ-
γίων οὐρανῶν, καὶ ἀπὸ θρόνου
δόξης σου πέμψον αὐτὴν, ἵνα
συμπαροῦσά μοι κοπιάσῃ, καὶ
γνῶ τι εὐάρεστόν ἐστι παρὰ σοί.

Οἶδε γὰρ ἐκείνη πάντα καὶ
συνιεῖ, καὶ ὁδηγήσει με ἐν ταῖς
πράξεσί μου σωφρόνως, καὶ φυ-
λάξει με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς.

Καὶ ἐστὶ προσδεκτὰ τὰ ἔργα
μου, καὶ διακρινῶ τὸν λαόν σου
δικαίως, καὶ ἐσομαι ἄξιος θρό-
νων πατρός μου.

Τίς γὰρ ἄνθρωπος γνώσεται

in oculis tuis, et quid dire-
ctum in praeceptis tuis.

Emitte illam de caelis san-
ctis, et a sede majestatis tuae
mitte illam, ut mecum sit et
mecum laboret, et sciam quid
acceptum sit apud te.

Scit enim illa omnia, et in-

քո , և զինչ ուղղութիւն 'ի սա-
տուիրանս քո :

10. Առաքեալ զգա 'ի սրբութեանց
երկնից , և յաթոռոյ փառաց քոյ
արձակեալ զգա . զի եկեալ դադա-
րեսցէ առ իս , և գիտացից , զինչ
հաճոյ իցէ առաջի քո :

11. Քանզի գիտէ , դա զամենայն , և
խելամուտ է . և առաջնորդեսցէ
ինձ 'ի գործս իմ զգաստութեամբ .
և սրահեսցէ զիս փառօք իւրովք :

12. Եւ եղիցին ընդունելի գործք
իմ . և դատեցայց զժողովուրդս քո
արդարութեամբ . և եղէց արժա-
նի աթոռոյ հօր իմոյ :

13. Զի ո՞վ է մարդ՝ որ գիտիցէ ըղ-

telligit, et deducet me in ope-
ribus meis sobrie, et custo-
diet me in sua potentia.

Et erunt accepta opera mea,
et disponam populum tuum
juste, et ero dignus sedium pa-
tris mei.

Quis enim hominum poterit

խորհուրդս Աստուծոյ, կամ ո՞վ
ածիցէ զմտաւ, թէ զինչ կամիցի
Տէր :

Զի խորհուրդք մահկանացուաց ¹⁴
զանդխտողք են, և զաղփաղփունք
հնարադխտութիւնք մեր :

Զի մարմին եղծանելի ծան ¹⁵
բացուցանէ զողի, և հակէ հողե-
ղէն յարկս զմիտս բազմահոգս :

Եւ հաղիւ նկատեմք զերկրաւ ¹⁶
ւորս, և որ ինչ առ ոտս ²⁷ կայցէ՝
աշխատութեամբ գտանեմք : Իսկ
որինչ յերկինս է՝ ո՞վ քննեացէ :

Եւ զխորհուրդս քո ո՞վ գիտաց՝ ¹⁷
Եթէ ո՞չ դու ետուր խմատու-

scire consilium Dei? aut quis
poterit cogitare quid velit Do-
minus?

Cogitationes enim mortalium
timidae, et incertae providen-
tiae nostrae.

Corruptibile enim corpus ag-
gravat animam, et terrena in-

βουλήν Θεοῦ; ἢ τίς ἐνδυμηθή-
σεται τί θέλει ὁ κύριος;

Λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοί,
καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι ἡ-
μῶν.

Φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει
ψυχὴν, καὶ βρίθει τὸ γεῶδες
σκῆνος νοῦν πολυφροντίδα.

Καὶ μόλις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ
γῆς, καὶ τὰ ἐν χερσὶν εὐρίσκο-
μεν μετὰ πόνου· τὰ δὲ ἐν οὐ-
ρανοῖς τίς ἐξιχνίασε;

Βουλήν δέ σου τίς ἐγνώ, εἰ
μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν, καὶ ἐ-

habitatio deprimit sensum mul-
ta curantem.

Et difficile aestimamus quae
in terra sunt: et quae in pro-
spectu sunt, invenimus cum
labore. Quae autem in caelis
sunt, quis investigabit?

Sensum autem tuum quis sci-
vit, nisi tu dederis sapientiam,

πεμφας τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα ἀ-
πὸ ὑψίστων;

Καὶ οὕτως διωρθώθησαν αἱ
τρίβοι τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἀ-
ρεστά σου ἐδιδάχθησαν ἄνθρω-
ποι, καὶ τῇ σοφίᾳ ἐσώθησαν.

10 Ἡ αὕτη πρωτόπλαστον πα-
τέρα κόσμου μόνον κτισθέντα
διεφύλαξε, καὶ ἐξείλατο αὐτὸν
ἐκ παραπτώματος ἰδίου,

Ἐδωκέ τε αὐτῷ ἰσχὺν κρατῆ-
σαι ἀπάντων.

Ἀποστάς δὲ ἀπ' αὐτῆς ἄδι-
κος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, ἀδελφοκτό-
νοις συναπώλετο θυμοῖς,

et miseris spiritum sanctum
tuum de altissimis?

Et sic correctae sunt semitae
eorum, qui in terris sunt, et
quae tibi placent, didicerunt ho-
mines, et per sapientiam sana-
ti sunt.

10 Haec illum, qui primus
formatus est, patrem orbis ter-

Թիւն , և առաքեցեր զսուրբ հօգիտ քո 'ի բարձանց :

18. Եւ ասլա ուղղեցան շաւիղք երկրաւորացս , և զհաճոյս քո ուսան մարդիկ . և խնայաւ թեամբ քո փրկեցան :

10. Նա զնախաստեղծ զհայրն աշխարհի զմիայն հաստատեալ պահեաց :

2. Եւ փրկեաց զնա 'ի յանցանաց իւրոց . և ետ նմա զօրութիւն ունեւոյ զամենայն :

3. Մերթեցաւ 'ի նմանէ անիրաւն իւրով բարկութեամբ , ընդ եղբայրասպան սրտմտութիւնս կորեաւ .

rarum, cum solus esset creatus, custodivit.

Et eduxit illum a delicto suo, et dedit illi virtutem continendi omnia.

Ab hac autem ut recessit injustus in ira sua, fratricidis furoribus simul periit.

Ալան որոյ և զհեղեղեալ երկիր 4
միւսանդամ փրկեաց խնայողութիւնն՝ չնչին փայտիւն արդարոյն նաւապետեալ :

Նոյն և 'ի միաբանութիւն չարութեան ազգացն շփոթելոց ծառեաւ զարդարն , և պահեաց զնա անարատ Աստուծոյ . և 'ի վերայ որդւոյն գթութեամբք պահեաց զհզօրն :

Նա զարդարն 'ի կորստական 6
ամաբարշտաց փախուցեալ փրկեաց յիջանել հրոյն զհինգ քաղաքուն :

Ար 'ի վկայութիւն չարութեանն 7
ծխեալ կոյ խոսանացեալ . և անկատար ժամանակօք տունկք մըր

Propter quem, inundatam
terram rursus salvavit sapien-
tia, per contemptibile lignum
justum gubernans.

Haec et in consensu super-
biae nationibus confusis, scivit
justum, et conservavit eum si-

Δι' ὃν κατακλυζομένην γῆν
 πάλιν διέσωσε σοφία, δι' εὐτε-
 λους ξύλου τὸν δίκαιον κυβερνή-
 σασα.

Αὕτη καὶ ἐν ὁμονοίᾳ πονη-
 ρίας ἐθνῶν συγχυθέντων ἔγνω
 τὸν δίκαιον, καὶ ἐτήρησεν αὐ-
 τὸν ἀμεμπτον θεῷ, καὶ ἐπὶ
 τέκνου σπλάγχνοις ἰσχυρόν ἐ-
 φύλαξεν.

Αὕτη δίκαιον ἐξ απολλυμένων
 ἀσεβῶν, ἐρρύσατο φυγόντα πῦρ
 καταβάσιον Πενταπόλεως.

Ἡς ἐτι μαρτήριον τῆς πονη-
 ρίας καπνίζομένη καδέστηκε
 χέρσος, καὶ ἀτελέσιν ὥραις καρ-

ne querela Deo, et super filii
 viscera fortem custodivit.

Haec justum pereuntibus im-
 piis liberavit fugientem a de-
 scendente igne in Pentapolim.

Quibus in testimonium ne-
 quitiae fumigabunda constat de-
 serta terra, et imperfectis ger-

ποφοροῦντα φυτά· ἀπιστούσης
 ψυχῆς μνημεῖον ἐστηκυῖα στήλη
 ἄλός.

Σοφίαν γὰρ παροδεύσαντες οὐ
 μόνον ἐβλάβησαν τοῦ μὴ γνῶναι
 τὰ καλὰ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀφρο-
 σύνης ἀπέλιπον τῷ βίῳ μνημό-
 συνον, ἵνα ἐν οἷς ἐσφάλησαν μη-
 δέ λαθεῖν δυνηθῶσι.

Σοφία δὲ τοὺς θεραπεύσαν-
 τας αὐτὴν ἐκ πόνων ἐρρύσατο.

Ἄυτη φυγάδα ὀργῆς ἀδελφοῦ
 δίκαιον ὠδήγησεν ἐν τρίβοις εὐ-
 θεαῖαις, ἔδειξεν αὐτῷ βασιλείαν
 θεοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γνῶσιν ἀ-

minibus fructificantes arbores
 incredulae animae memoria,
 stans figmentum salis.

Sapientiam enim praetereun-
 tes non tantum in hoc laesi
 sunt, ut ignorarent bona, sed
 et insipientiae reliquerunt vitae
 memoriam, ut in his, quae

դաբերք, անհաւատի ոգւոյն յիշատակ հաստատեալ զարձանն աղի :

8. Զի որոց ղխմաստութեամբ զանց արարեալ՝ ոչ միայն զխառնեցան առ 'ի չճանաչելոյ զբարիւ, այլև զանմաստութեան յիշատակ թողին յաշխարհի . զի որովք յանցեանն, մի կարասցեն ծածկել :

9. Խմաստութիւն զողորջիչս իւր փրկեաց 'ի ցաւոց :

10. Կա փախուցելոյ 'ի բարկութենէ եղբօրն առաջնորդեաց արդարոյն 'ի շաւիղս ուղիղս . եցոյց նմա զարքայութիւն Աստուծոյ ,

peccaverunt, nec latere potuissent .

Sapientia autem hos, qui se observarunt, a doloribus liberavit .

Haec profugum irae fratris justum deduxit per vias rectas, ostendit illi regnum Dei, et dedit illi scientiam sanctorum:

և ետ զգիտութիւնս սրբոց . յա-
ջողեաց նմա շահս 'ի վաստակոց իւ-
րոց , և բազմացոյց զգտուղ նորա :

Յահագութեան բռնաւորաց ¹¹
նորա սրաշտպանեաց նմա , և մե-
ծացոյց զնա :

Եւ պահեաց 'ի թշնամեաց : ¹²
Եւ 'ի դարանակալաց նորա ըզ-
գուշացաւ , և 'ի զօրաւոր պատե-
լազմի արար զնա յաղթող . զի գի-
տասցէ , թէ քան զամենայն ինչ
զօրաւոր է աստուածաբաշտու-
թիւն :

Նա զարդարն վաճառեալ ոչ ¹³
եթող 'ի ձեռանէ . այլ 'ի մեղաց
փրկեաց զնա : Ընդ նմա էջ 'ի
գուրբ :

honestavit illum in laboribus ,
et complevit labores illius .

In fraude circumvenientium
illum adfuit , et honestum fecit
illum .

Custodivit illum ab inimicis ,
et a seductoribus tutavit , et cer-

γίων, εὐπόρησεν αὐτὸν ἐν μόχθοις, καὶ ἐπλήθυνε τοὺς πόρους αὐτοῦ.

Ἐν πλεονεξία κατισχυόντων αὐτὸν παρέστη, καὶ ἐπλούτισεν αὐτόν.

Διεφύλαξεν αὐτὸν ἀπὸ ἐχθρῶν, καὶ ἀπὸ ἐνεδρευόντων ἠσφαλίσατο, καὶ ἀγῶνα ἰσχυρὸν ἐβράβευσεν αὐτῷ, ἵνα γνῶ, ὅτι παντὸς δυνατωτέρα ἐστὶν εὐσέβεια.

Αὕτη πραθέντα δίκαιον οὐκ ἐγκατέλιπεν, ἀλλὰ ἐξ ἀμαρτίας ἐρρύσατο αὐτόν· συγκατέβη αὐτῷ εἰς λάκκον,

tamen forte dedit illi, ut vinceret, ut sciret, quoniam omnium potentior est pietas.

Haec venditum justum non dereliquit, sed a peccato liberavit eum: descendit cum illo in foveam.

Καὶ ἐν δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐ-
τόν, ἕως ἥνεγκεν αὐτῷ σκῆπτρα
βασιλείας καὶ ἐξουσίαν τυραν-
νούντων αὐτοῦ. Ψευδεῖς τε ἔδει-
ξε τοὺς μωμησαμένους αὐτόν,
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν αἰώνιον.

Αὕτη λαὸν ὅσιον καὶ σπέρμα
ἄμειπτον ἐρρύσατο ἐξ ἔθνους
θλιβόντων.

Εἰσῆλθεν εἰς ψυχὴν θεράπον-
τος κυρίου, καὶ ἀντέστη βασι-
λεῦσι φοβεροῖς ἐν τέρασι καὶ ση-
μείοις.

Ἀπέδωκεν ὅσίοις μισθὸν κό-
πων αὐτῶν, ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν

Et in vinculis non dereliquit
illum, donec afferret illi sce-
ptrum regni, et potentiam ad-
versus eos, qui eum deprime-
bant: et mendaces ostendit,
qui maculaverant illum, et de-
dit illi claritatem aeternam.

Haec populum justum, et se-

14. Եւ 'ի կապանս ոչ եթող զնա 'ի ձեռանէ . մինչև եբեր նմա դաւազանն թագաւորութեան , և իշխանութիւն 'ի վերայ բռնաւորաց նորա . սուտ եցոյց զբամբասողս նորա , և ետ նմա զփառսն յաւիտենական :

15. Նա զթողովուրդն սուրբ , և զըստակն ²⁸ անարատ փրկեաց յազգէ նեղւաց :

16. Եմուտ յոգի ծառայի Տեառն , և ընդդէմ դարձաւ թագաւորաց տհաւորաց՝ արուեստիւք և նշանօք :

17. Հատոյց սրբոցն զվարձս վատակոց նոցա . առաջնորդեաց նո-

men sine querela liberavit a natione eorum, qui illum opprimebant .

Intravit in animam servi Domini, et stetit contra reges horrendos in portentis et signis.

Reddidit justis mercedem laborum suorum, deduxit illos

ցա ընդ ճանապարհ սքանչելի .
եղև նոցա հովանի 'ի ասուէ, և
բոց աստեղաց 'ի գիշերի :

Անցոյց զնոսա ընդ ծովու կար ¹⁸
միր, և ասարաւ զնոսա ընդ ջուրս
բազումս :

Զթշնամիս նոցա ընկզմեաց, և ¹⁹
'ի խորոց անդնդոց ած զնոսա 'ի
վեր. վասն այնորիկ արդարք կո-
ղոպտեցին զամարարիշտս :

Եւ օրհնեցին Տէր զանուն քո ²⁰
սուրբ, և զձեռն քո՝ որ մարանչէր
'ի վերայ նոցա, օրհնեցին միան-
գամայն :

Զի խնայողութիւն երաց զբէ ²¹

in via mirabili: et fuit illis in
velamentum die, et in lucem
stellarum per noctem.

Transtulit illos per mare ru-
brum, et transvexit illos per
aquam nimiam.

Inimicos autem illorum de-
mersit, et de profundo abyssi

ὁδῷ θαυμαστῇ, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς σκέπην ἡμέρας, καὶ εἰς φλόγα ἄστρον τὴν νύκτα.

Διεβίβασεν αὐτοὺς θάλασσαν ἐρυθράν, καὶ διήγαγεν αὐτοὺς δι' ὕδατος πολλοῦ.

Τοὺς δὲ ἐχθροὺς αὐτῶν κατέκλυσε, καὶ ἐκ βάθους ἀβύσσου ἀνέβρασεν αὐτούς.

Διὰ τοῦτο δίκαιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς, καὶ ὕμνησαν κύριε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου, τὴν τε ὑπέρμαχόν σου χεῖρα ἤνεσαν ὁμοθυμαδόν.

Ὅτι ἡ σοφία ἠνοιξε στόμα

ejecit eos. Ideo justi tulerunt spolia impiorum.

Et decantaverunt Domine nomen sanctum tuum, et victtricem manum tuam laudaverunt pariter.

Quoniam sapientia aperuit os

κωφῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἐ-
 δηκε τρανάς.

11 Ἐυώδωσε τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν
 χειρὶ προφήτου ἁγίου.

Διώδευσαν ἔρημον ἀοίκητον,
 καὶ ἐν ἀβάτοις ἐπηζαν σκηνάς.

Ἀντέστησαν πολεμίσις, καὶ
 ἠμύναντο ἐχθρούς.

Ἐδίψησαν καὶ ἐπεκαλέσαντό
 σε, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ πέτρας
 ἀκροτόμου ὕδωρ, καὶ ἱάμα δί-
 ψης ἐκ λίθου σκληροῦ.

Δι' ὧν γὰρ ἐκολάσθησαν οἱ
 ἐχθροὶ αὐτῶν, διὰ τούτων αὐ-
 τοὶ ἀπορουῦντες ἐυεργετήθησαν.

mutorum, et linguas infantium
 fecit disertas.

11 Direxit opera eorum in
 manu Prophetæ sancti.

Iter fecerunt per desertum,
 quod non habitabatur: et in
 inviis fixerunt casas.

Steterunt contra hostes, et
 de inimicis se vindicaverunt.

րան համերց , և զէզուս տղայոց
եղ սարգախօսս :

11 Յաջուկաց զգործս նոցա 'ի
ձեռն Մարգարէին սրբոյ :

2 Շրջեցան ընդ անապատ անշէն ,
և յանկոխս հարին զխորանս :

3 Ընդդէմ դարձան սրտերազ-
մողաց , և վանեցին զԹշնամիս :

4 Ճարաւեցան և կարդացին առ-
քեզ , և տուաւ նոցա ջուր յա-
սրառաժ վիմէ , և փափաք 29 ծա-
րաւոյ 'ի խիստ վիմէ :

5 Չի որովք տանջեցան Թշնամիք
նոցա , նոքիմէք սոքա կարօտեալք
գալին բարերարութիւն :

Sitierunt, et invocaverunt te,
et data est illis aqua de petra
durissima, et requies sitis de
lapide duro.

Per quae enim poenas passi
sunt inimici illorum, per haec,
cum iis quibus deerat, bene a-
ctum est.

Արոց փոխանակ մշտնջենաւոր 6
դէտոյն 30, սրեամբ կարմրացելոյ
խռովեցելոյ,

'Ի կշտամբութիւն տղայակոտոր 7
հրամանին, ետուր ջուր առատու
թեան յանդոյս :

Յուցեալ վասն յայն ժամու 8
ծարաւոյ, որպէս տանջեցեր զհա
կառակորդան :

Յորժամ զլափ առին, թէպէտ 9
և ողորմութեամբ խրատեցան,
ծանեան թէ զխորդ բարկու
թեամբ դատեալ ամբարիշտք տան
ջիւղին :

Զսոսա իբրև հայր խրատեալ 10

Nam pro fonte sempiterni flu-
minis, sanguine immundo tur-
bati in redargutionem praece-
pti de occidendis parvulis; de-
disti ipsis abundantem aquam
insperate.

Ostendens per sitim, quae
tunc fuit, quomodo adversarios

Ἀντὶ μὲν πηγῆς ἀεννάου πο-
ταμοῦ αἵματι λυθρώδει ταραχ-
θέντος,

Εἰς ἐλεγχον νηπιοκτόνου δια-
τάγματος, ἔδωκας αὐτοῖς δαφι-
λές ὕδωρ ἀνελπίστως·

Δείξας διὰ τοῦ τότε δίψους
πῶς τοὺς ὑπεναντίους ἐκόλασας.

Ὅτε γὰρ ἐπειράσθησαν, καί-
περ ἐν ἐλέει παιδευόμενοι, ἐγνω-
σαν πῶς ἐν ὀργῇ κρινόμενοι ἀσε-
βεῖς ἐβασανίζοντο.

Τούτους μὲν γὰρ ὡς πατὴρ

punivisses.

Cum enim tentati sunt, et
quidem cum misericordia di-
sciplinam accipientes, scierunt
quemadmodum cum ira ju-
dicati impii tormenta passi
sunt.

Hos siquidem tanquam pa-

νουθετῶν ἐδοκίμασας, ἐκείνους δὲ ὡς ἀπότομος βασιλεὺς καταδικάζων ἐξήτασας.

Καὶ ἀπόντες δὲ καὶ παρόντες ὁμοίως ἐτρύχοντο.

Διπλῇ γὰρ αὐτοὺς ἔλαβε λύπη, καὶ στεναγμὸς μνημῶν τῶν παρελθουσῶν.

*Ὅτε γὰρ ἤκουσαν διὰ τῶν ἰδίων κολάσεων ἐυεργετουμένους αὐτοὺς, ἤσθοντο τοῦ κυρίου.

Τὸν γὰρ ἐν ἐκθέσει πάλαι ριφέντα ἀπεῖπον χλευάζοντες, ἐπὶ τέλει τῶν ἐκβάσεων ἐθαύμασαν, οὐχ ὅμοια δικάίοις διψήσαντες.

ter monens probasti, illos autem tanquam rex durus condemnans interrogasti.

Et absentes autem et praesentes similiter torquebantur.

Duplex enim taedium accepit illos, et gemitus cum memoria praeteritorum.

փորձեցեր, և զնոսա իբրև զաստ-
տիկ [Թագաւոր դատապարտեալ
կշտամբեցեր :

11. Հեռացեալք և մօտեալք՝ ըզ-
նոյն օրինակ վտանկէին :

12. Չի կրկին կաշաւ զնոսա արա-
մու[թիւն և հեծու[թիւն անցեւոյ
յիշատակաց :

13. Չի յորժամ լսէին իւրեանց
տանջանօքն երախտաւորեալք՝ առ-
նուին զքո չափ Տէր :

14. Չի զոր երէկ և 'ի վաղուց հե-
տէ ընկեցեալ ուրացան, և ծաղը
առնէին, 'ի վախճանի նոցին ելիցն
զարմանային. զի ոչ նման արդա-
րոցն ծարաւեալք :

Cum enim audirent per sua
tormenta bene cum illis agi,
seuserunt Dominum.

Quem enim in expositione
olim projectum repudiaverunt
deridentes, in fine eventum
mirati sunt: non similiter ju-
stis sitientes.

Փոխանակ անմիտ խորհրդոց
անիրաւութեան իւրեանց, որովք
մոլորեալն սրաշտէին զանմուռնչ
սողունս և զճճիս վատթարս, ար-
ձակեցեր 'ի վերայ նոցա բազմու-
թիւն անխօսուն անասնոց 'ի
վրէժ խնդրութիւն :

Զի գիտասցեն, [թէ որովք մե-
ղանչէ ոք՝ նոքիմքք ³¹ և տանջի :

Զի ոչ չքաւորէր ամենազօր
ձեռն քո, որ հաստատեաց զաշ-
խարհ յանկերպարան նիւթոյ՝ ար-
ձակել 'ի վերայ նոցա բազմութիւն
արջոց, կամ առիւծս սասաիկս :

Կամ նորագործս լի բարկու-

Pro cogitationibus autem in-
sensatis iniquitatis illorum,
quia quidem errantes colebant
mutos serpentes, et bestias su-
pervacuas, immisisti illis mul-
titudinem mutorum animalium
in vindictam.

Ut scirent, quia per quae

Ἀντί δὲ λογισμῶν ἀσυνέτων
 ἀδικίας αὐτῶν, ἐν οἷς πλανη-
 δέντες ἐθρήσκευον ἄλογα ἔρπε-
 τὰ καὶ κνώδαλα εὐτελῇ, ἐπαπέ-
 στειλας αὐτοῖς πληθὺς ἀλόγων
 ζώων εἰς ἐκδίκησιν,

Ἵνα γνῶσιν ὅτι δι' ὧν τις ἀ-
 μαρτάνει, διὰ τούτων κολλάζε-
 ται.

Οὐ γὰρ ἡπόρει ἡ παντοδύνα-
 μός σου χεὶρ καὶ κτίσασα τὸν
 κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης, ἐπιπέμ-
 ψαι αὐτοῖς πληθὺς ἄρκτων, ἢ
 θρασεῖς λέοντας,

Ἡ νεοκτίστους θυμοῦ πλή-

peccat quis, per haec torque-
 tur.

Non enim impotens erat om-
 nipotens manus tua, et quae
 creavit orbem terrarum ex in-
 formi materia, immittere illis
 multitudinem ursorum, aut au-
 daces leones,

Aut novi generis ira plenas

ρεις θῆρας ἀγνώστους, ἥτοι
 πυρπνόον φυσῶντας ἄσθμα, ἡ
 βρόμους λικμωμένους καπνοῦ, ἡ
 δεινούς ἀπ' ὀμμάτων σπινθῆρας
 ἀστράπτοντας·

ᾧ ὦν οὐ μόνον ἡ βλάβη ἠδύνα-
 το συνεκτρίψαι αὐτούς, ἀλλὰ
 καὶ ἡ ὄψις ἐκφοβήσασα διολέσαι.

Καὶ χωρὶς δὲ τούτων, ἐνὶ
 πνεύματι πεσεῖν ἐδύναντο ὑπὸ
 τῆς δίκης διωχθέντες, καὶ λικ-
 μηθέντες ὑπὸ πνεύματος δυνά-
 μεώς σου· ἀλλὰ πάντα μέτρῳ
 καὶ ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ διέτα-
 ξας.

ignotas bestias, aut vaporem
 igneum spirantes, aut profe-
 rentes odores fumi, aut hor-
 rendas ab oculis scintillas emit-
 tentes.

Quarum non solum laesura
 poterat illos exterminare, sed

Թեամբ գազանս անձանօթս, կամ
հրաշունչս փորատողս ³² գոռու
թեան, կամ զհոտիչս ծխոյն շա
րաւոյ, կամ որ սաստիկ կայծաւ
կունս յաչաց փայլատակեցուցաւ
նիցեն :

19. Արոց ոչ միայն մասն կարող էր
խորտակել զնոսա, այլ և տեսիլն
ահիւ սատակել :

20. Եւ առանց այնոցիկ միով խի
հողմով կարէիր կործանել, հա
լածեալք և հոսեալք 'ի գատաւ
տանաց ոգւոյ զօրութեան քոյ :
Այլ զամենայն չափով և թուով
և կշռով կարգեցեր :

et aspectus per timorem occi-
dere .

Sed et sine his, uno spiritu
poterant occidi, persecutionem
passi ab ipso iudicio, et disper-
si per spiritum virtutis tuae :
sed omnia mensura, et nume-
ro, et pondere disposuisti .

Չի մեծապէս կարող լինել յա²¹
մենայն ժամ առ քեզ է . և զօ-
րութեան բազկի քոյ ո՛վ է որ
ընդդէմ դառնայցէ :

Չի իբրեւ զմէտ մի 'ի նժարից²²
կշռոց է ամենայն աշխարհս առա-
ջի քո . և իբրեւ զկաթ մի առաւօ-
տի ցօղոյ՝ որ իջանէ յերկիր :

Այլ ողորմիս ամենեցուն՝ զի²³
յամենայնի կարող ես . և անտես
առնես զմեզս մարդկան ասպաշխա-
րութեամբ :

Չի սիրես զամենայն ինչ որ է,²⁴
և ո՛չ գարշիս յումեքէ յորոց ա-
րարեր . զի ո՛չ եթէ առ ատել հաւ-
տաւեցեր ինչ :

Multum enim valere, tibi su-
perest semper, et virtuti bra-
chii tui quis resistet?

Quoniam tanquam momen-
tum staterac, sic est totus or-
bis terrarum ante te, et tan-
quam gutta roris antelucana,
quae descendit in terram.

Τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν πά-
ρεστί σοι πάντοτε, καὶ κράτει
βραχίονός σου τίς ἀντιστήσε-
ται;

Ὅτι ὡς ῥοπή ἐκ πλαστίγγων
ὁλος ὁ κόσμος ἐναντίον σου, καὶ
ὡς ῥάνις ὁρόσου ὁ ὄρνις κατελ-
θούσα ἐπὶ γῆν.

Ἐλεεῖς δὲ πάντα, ὅτι πάντα
δύνασαι, καὶ παρορᾷς ἁμαρτή-
ματα ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν.

Ἀγαπᾷς γὰρ τὰ ὄντα πάν-
τα, καὶ οὐδὲν βδελύσσει ὧν ἐ-
ποίησας, οὐδέ γάρ ἂν μισῶν τι
κατεσκεύασας.

Sed misereris omnium, quo-
niam omnia potes, et dissimu-
las peccata hominum propter
poenitentiam.

Diligis enim omnia quae sunt,
et nihil odisti eorum quae fe-
cisti: neque enim odio habens
aliquid constituisses.

Πῶς δὲ ἔμεινεν ἂν τι εἰ μὴ σὺ
ἠθέλησας; ἢ τὸ μὴ κληθεὶς ὑπὸ
σοῦ διατηρήθῃ;

Φεῖδῃ δὲ πάντων, ὅτι σά ἐ-
στι δέσποτα φιλόψυχε.

12 Τὸ γὰρ ἀφθαρτὸν σου
πνεῦμά ἐστιν ἐν πᾶσι.

Διὸ τοὺς παραπίπτοντας κατ'
ὀλίγον ἐλέγχεις, καὶ ἐν οἷς ἁ-
μαρτάνουσιν ὑπωμιμνήσκων νου-
θετεῖς, ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς
κακίας πιστεύσωσιν ἐπὶ σέ κύ-
ριε.

Καὶ γὰρ τοὺς παλαιοὺς οἰκή-
τορας τῆς ἁγίας σου γῆς μισή-
σας,

Quomodo autem posset ali-
quid permanere, nisi tu voluis-
ses? aut quod a te vocatum
non esset, conservaretur?

Parcis autem omnibus: quo-
niam tua sunt Domine, qui a-
mas animas.

12 Incorruptus enim spiritus
tuus est in omnibus.

25 Քանզի զխորդ կայր ինչ՝ եթէ
դու ոչ կամէիր, և կամ որ 'ի քէն
չէր կոչեցեալ՝ զխորդ պահէր :

26 Խնայեա՛ յամենեւեան, զի քո
են Տէր ոգեսէր :

12 Զի անեղծ հոգիդ քո է
յամենեւին :

Վասն որոյ զյանցաւորս առ
սակաւ սակաւ յանդիմանես, և
որովք մեղանչենն, յուշ արարեալ
խրատես. զի զերծեալք 'ի չա
րեաց՝ հաւատասցեն 'ի քեզ Տէր :

Նաև զհին բնակիչս սրբոյ երկ
րի քո ասեցեր,

Ideo hos, qui exerrant, par-
tibus corripis: et de quibus
peccant, admonens alloqueris:
ut relictā malitia, credant in
te, Domine.

Et illos enim antiquos in-
habitatores sanctae terrae tuae
odiens,

Վասն զգարշէլի գործան գործելոյ՝ զկախարդութեանց, և զանսուրբ նուիրացն :

Զորդեկոտորսն զանողորմա, և զաղեկերս մարդկեղէն մարմնոցն՝ զոր սնուցանէին, և արեան 'ի միջոյ խորհրդականաց քոց առտուածեղինաց :

Եւ զճոխս և զճնողս անձանց անօդնականաց կամեցար կորուսանել 'ի ձեռն հարցն մերոց :

Զի արժանի գերութիւն ընկալցի ծառայից Աստուծոյ որ առ 'ի քէն քան զամենայն առաւել պատուական էր երկիրն :

Quoniam odibilia opera faciebant per medicamina, et sacrificia injusta,

Et filiorum suorum necatores sine misericordia, et comestorum viscerum humanarum carniū convivium, et sanguinis a medio sacramento tuo,

Ἐπὶ τῷ ἔχθιστα πράσσειν
ἔργα φαρμακείων, καὶ τελετὰς
ἀνοσίους,

Τέκνων τε φονέας ἀνελεήμο-
νας, καὶ σπλαγχνοφύγους ἀν-
θρωπίνων σαρκῶν θοίναν, καὶ
αἵματος,

Ἐκ μέσου μυσταθείας σου,
καὶ αὐθέντας γονεῖς ψυχῶν ἀ-
βοηθήτων, ἐβουλήθης ἀπολέσαι
διὰ χειρῶν πατέρων ἡπῶν.

Ἵνα ἀξίαν ἀποικίαν δέξηται
θεοῦ παίδων ἡ παρὰ σοὶ πασῶν
τιμιωτάτη γῆ.

Et auctores caedis parentes
animarum inauxiliatarum vo-
luisti perdere per manus pa-
rentum nostrorum,

Ut dignam peregrinationem
perciperet puerorum Dei, quae
tibi omnium charior est terra.

Ἀλλὰ καὶ τούτων ὡς ἀνθρώπων ἐφείσω, ἀπέστειλάς τε προδρόμους τοῦ στρατοπέδου σου σφῆκας, ἵνα αὐτοὺς καταβραχὺ ἐξολοθρεύσωσιν.

Οὐκ ἀδυνατῶν ἐν παρατάξει ἀσεβεῖς δικαίοις ὑποχειρίους δοῦναι, ἢ θηρίοις δεινοῖς, ἢ λόγῳ ἀποτόμῳ ὑφ' ἐν ἐκτρίψαι.

Κρίνων δὲ καταβραχὺ ἐδίδους τόπον μετανοίας, οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι πονηρὰ ἡ γένεσις αὐτῶν, καὶ ἔμφυτος ἡ κακία αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ μὴ ἀλλαγῇ ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

Sed et his tanquam hominibus pepercisti, et misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paullatim exterminarent.

Non quia impotens eras in bello subiicere impios justis, aut bestiis saevis, aut verbo du-

Այլ և 'ի նոսա իբրև 'ի մարդիկ խնայեցեր, արձակեցեր կարասեալս զօրու քոյ զսիծակն, զի զնոսա առ սակաւ սակաւ սատակեցէն :

Ա'ջ տկարացեալ 'ի պատերազմի տալ զամպարիշտս ընդ ձեռամբ արդարոց, կամ անհնարին դադանօք, կամ բանիւ միանգամայն համառօտս խորտակել :

Այլ առ սակաւ սակաւ դատելովն տայիր տեղի ապաշխարութեան, ոչ անդիտացեալ թէ չար է արար նոցա, և ընտաբոյս չարութիւնն նոցա, և ոչ փոխին խորհուրդք նոցա յաւիտեան :

ro simul exterminare .

Sed partibus judicans dabas locum poenitentiae, non ignorans, quoniam iniqua est natio eorum, et naturalis malitia ipsorum, et quoniam non mutabitur cogitatio illorum in perpetuum .

Զի զաւակ անիծեալ էր 'ի սկզբանէ . ոչ եթէ երկուցեալ ինչ յումեքէ՝ յորոյ վերայ մեղանշինն շնորհէիր զներելն :

Քանզի ո՛վ ասիցէ ցքեզ՝ թէ զինչ գործեցեր . և կամ ո՛վ է որ ընդդէմ դառնայցէ դատաստանի քում . և ո՛վ կշտամբեացէ զքեզ յազգացն կորուսելոյ՝ զոր դու աւրարեր . կամ ո՛վ գայցէ ընդ քեզ 'ի հակառակութիւն՝ 'ի վրէժխընդրութիւն մարդոց անիրաւաց :

Քանզի և ոչ Աստուած այլ գոյ քաց 'ի քէն՝ որում փոյթ իցէ վասն ամենեցուն . զի յայտ արաւ ցես՝ թէ ոչ տարապարտուց դատեցեր :

Semen enim erat maledictum ab initio: nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.

Quis enim dicet: Quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? quis autem imputabit tibi, si perierint natio-

Σπέρμα γάρ ἦν κατηραμένον ἀπ' ἀρχῆς· οὐδὲ εὐλαβούμενός τις, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἄδειαν ἐδίξους.

Τίς γάρ ἐρεῖ, Τί ἐποίησας; ἢ τίς ἀντιστήσεται τῷ κρίματί σου; τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κατὰ ἐθνῶν ἀπολωλότων, ἃ σὺ ἐποίησας; ἢ τίς εἰς κατάστασίν σοι ἐλεύσεται ἑκδικῶς κατὰ ἀδίκων ἀνθρώπων;

Οὐτε γάρ Θεός ἐστι πλην σου, ὃ μέλει περὶ πάντων, ἵνα δείξης ὅτι οὐκ ἀδίκως ἔκρινας.

nes, quas tu fecisti? aut quis adstandum contra te veniet vindex pro iniquis hominibus?

Nec enim est alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non injuste judicasti.

Οὐτε βασιλεὺς ἢ τύραννος ἀν-
τοφθαλμῆσαι δυνήσεταιί σοι πε-
ρὶ ὧν ἐκόλασας.

Δίκαιος δὲ ὧν δικαίως τὰ
πάντα διέπεις, αὐτὸν τὸν μὴ
ὀφείλοντα κολασθῆναι καταδι-
κάσαι ἀλλότριον ἡγούμενος τῆς
σῆς δυνάμεως.

Ἡ γὰρ ἰσχὺς σου δικαιοσύνης
ἀρχή, καὶ τὸ πάντων σε δεσπό-
ζειν, πάντων φεῖδесθαι σε
ποιεῖ.

Ἰσχὺν γὰρ ἐνδείκνυσαι ἀπι-
στούμενος ἐπὶ δυνάμεως τελειό-
τητι, καὶ ἐν τοῖς οὐκ εἰδόσι τὸ

Neque rex, neque tyrannus
in conspectu tuo poterit inqui-
rere de his, quos perdidisti.

Cum autem sis justus, juste
omnia disponis: ipsum, qui non
deberet puniri, condemnare ex-
terum existimans a tua vir-
tute.

Եւ ոչ Թագաւոր կամ բռնաւոր բռնալ զանն 'ի վեր կարիցէ ընդդէմ քո՝ վասն որոց տանջեցեր :

Քանզի արդար ես , և արդարութեամբ վարես զամենայն , զայն որ պարտն իցէ տանջելոյ՝ տանջեցեր , օտար համարեալ 'ի քումմէ զօրութենէ 33 :

Ձի քո զօրութիւնդ իշխան է արդարութեան , և տիրելդ քո ամենեցուն՝ խնայել տայ քեզ յամենայն :

Յուցանես զօրութիւն 'ի վերայ Թերահաւատին՝ կատարեալ զօրութեամբ , և զայնուսիկ որ ոչ ճա

Virtus enim tua justitiae initium est: et hoc ipsum quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facit.

Virtutem enim ostendis tu, cum non crederis in virtute esse consummatus, et in his, qui

նաչեն զգորութիւն քո, յանդի-
մանեա ³⁴ :

Դու որ տիրեսդ զօրութեան՝
հեղութեամբ դատիս, և բազում
խնայութեամբ դարմանեա զմեզ .
քանզի մօտ է առ քեզ՝ յօրժամ
կամիցիս, կարող լինել :

Ասուցեր զժողովուրդն այս
սլիախ գործովք՝ թէ պարտ է ար-
դարոյն լինել մարդասէր . և բա-
րեյոյս արարեր զորդիս քո, զի
տաս 'ի վերայ մեզաց ապաշխա-
րութիւն :

Զի էթէ զթշնամիս ծառայից
քոց, և զմահապարտս այնչափ
ներելով սկսածեցեր, և փրկեցեր,

sciunt audaciam, traducis.

Tu autem dominator virtu-
tis, cum indulgentia iudicas,
et cum magna reverentia dispo-
nis nos: subest enim tibi, cum
volueris, posse.

Docuisti autem populum
tuum per talia opera, quoniam

θράσος ἐξελέγχεις .

Σὺ δὲ δεσπόζων ἰσχύος ἐν ἐπικεια κρίνεις , καὶ μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς· πάρεστι γάρ σοι ὅταν θέλῃς τὸ δύνασθαι .

Ἐδίδαξας δέ σου τὸν λαὸν διὰ τῶν τοιούτων ἔργων , ὅτι δεῖ τὸν δίκαιον εἶναι φιλόανθρωπον· καὶ εὐέλπιδας ἐποίησας τοὺς υἱούς σου , ὅτι δίδως ἐπὶ ἁμαρτήμασι μετάνοιαν .

Εἰ γὰρ ἐχθρούς παίδων σου καὶ ὀφειλόμενους θανάτῳ μετὰ τοσαύτης ἐτιμώρησας προσοχῆς

oportet justum esse humanum;
et bonae spei fecisti filios tuos:
quoniam das in peccatis poenitentiam .

Si enim inimicos servorum
tuorum, et debitos morti, cum
tanta cruciasti attentione et par-

καὶ δειΐσεως, δούς χρόνους καὶ τόπον δι' ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς κακίας·

Μετὰ πόσης ἀκριβείας ἔκρινας τοὺς υἱούς σου, ὧν τοῖς πατράσιν ὄρκους καὶ συνθήκας ἔδωκας ἀγαθῶν ὑποσχέσεων;

Ἡμεῖς οὖν παιδεύων, τοὺς ἐχθρούς ἡμῶν ἐν μυριότητι μαστιγοῖς, ἵνα σου τὴν ἀγαθότητα μεριμνῶμεν κρίνοντες, κρινόμενοι δὲ προσδοκῶμεν ἔλεος.

Ὅθεν καὶ τοὺς ἐν ἀφροσύνῃ ζωῆς βιώσαντας ἀδίκως, διὰ τῶν ἰδίων ἐβασάνισας βδελυγμάτων.

simonia, dans tempora et locum, per quae possent mutari a malitia,

Cum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum?

Cum ergo nobis des discipli-

տուեալ ժամանակս և տեղիս՝ ու
րովք զերծանիցին 'ի չարեաց :

Ամենայն ճշմարտիւ դատեցար
զորդիսքո՛ւ, որոց ընդ հարսն երդ-
մունս և դաշինս արարեր բարեացն
աւետեաց :

Արդ զմեզ խրատեալ՝ զթշնա-
միսն բիւրասլառիկ տանջես . զի
զքո բարերարութեանդ զլափ ա-
ռեալ հոգացուք , և դատեալք՝
ակն կալցուք ողորմութեան :

Ուստի և զայնոսիկ որ յան-
մտութեան կեանս կէին տարա-
սլառուց՝ իւրեանց դարչու-
թեամբքն տանջեցեր :

nam, inimicos nostros multi-
pliciter flagellas, ut bonitatem
tuam cogitemus judicantes: et
cum de nobis judicatur, spere-
mus misericordiam.

Unde et illis, qui in vita in-
sensate et injuste vixerunt, per
proprias abominaciones dedisti
tormenta.

Քանզի և մոլորութեան ճանա-
տարհօք երկայնագոյնս մոլորեցան՝
Աստուածս համարեալ զորս և
յանասունս թշնամեացն անարգ-
էին, զօրէն տղայոց անմտաց խա-
րեալք:

Ասան այնորիկ իբրև անխօսուն
մանկանց դատաստան ընդ խաղ
արձակեցեր:

Եւ զի նոքա խաղովք սասախցն
ոչ խրատեցան, զարժանաւոր Աս-
տուծոյ դատաստանն կրեացեն:

Զի որովք ինքեանք 'ի չարչա-
րելն զայրանային, նոքիմբք՝ զորս
աստուածսն համարէին, տանջեա-
ցին. տեսեալ զայն որ յառաջն

Et enim ab ipsis erroris viis
longius erraverunt, deos existi-
mantes haec, quae etiam in a-
nimalibus inimicorum sunt su-
pervacua, infantium insensato-
rum more decepti.

Propter hoc tanquam pueris
insensatis iudicium in derisum
dedisti.

Καὶ γὰρ τῶν πλάνης ὁδῶν
μακρότερον ἐπλανήθησαν, θεοὺς α
ὑπολαμβάνοντες τὰ καὶ ἐν ζώ-
οις τῶν ἐχθρῶν ἄτιμα, νηπίων
δίκην ἀφρόνων †ευσθέεντες. 5

Διὰ τοῦτο ὡς παισὶν ἀλογί-
στοις τὴν κρίσιν εἰς ἐμπαιγμὸν
ἐπεμ†ας.

Οἱ δὲ παιγνίοις ἐπιτιμήσεως
μὴ νοθευθέντες, ἀξίαν θεοῦ 2
κρίσιν πειράσουσιν.

Ἐφ' οἷς γὰρ αὐτοὶ πάσχοντες
ἠγανάκτουν, ἐπὶ τούτοις οὓς ἐ- α
δόκουν θεοὺς, ἐν αὐτοῖς κολαζό-
μενοι, ἰδόντες ὃν πάλαι ἠρνοῦν- α

Qui autem ludibriis increpa-
tionis non sunt correcti, di-
gnum Dei judicium experturi
sunt.

In his enim in aliquibus pa-
tientes indignabantur, in his,
quos putabant deos, in ipsis
cum exterminarentur, videntes

το εἰδέναι, θεὸν ἐπέγνωσαν ἀλη-
θῆ· διὸ καὶ τὸ τέρμα τῆς κα-
ταδίκης ἐπ' αὐτοὺς ἐπῆλθε.

13 Μάταιοι μὲν γὰρ πάντες
ἄνθρωποι φύσει, οἷς παρῆν θεοῦ
ἀγνωσία, καὶ ἐκ τῶν ὀρωμένων
ἀγαθῶν οὐκ ἴσχυσαν εἰδέναι τὸν
ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσέ-
χοντες ἐπέγνωσαν τὸν τεχνί-
την.

Ἀλλ' ἢ πῦρ, ἢ πνεῦμα, ἢ τα-
χινόν αἶερα, ἢ κύκλον ἀστρῶν,
ἢ βίαιον ὕδωρ, ἢ φωστῆρας οὐ-
ρανοῦ, πρυτάνεις κόσμου θεοὺς
ἐνόμισαν.

illum quem olim negabant se
nosse, verum Deum agnoverunt:
propter quod et legis condem-
nationis venit super illos.

13 Vani enim omnes homi-
nes natura, quibus aderat Dei
ignoratio, et ex his quae viden-
tur bonis, non potuerunt in-

ուրանային՝ ծանեան, զի Աստուած ճշմարիտ է, վասն որոյ և նշանակ դատապարտութեան եկն 'ի վերայ նոցա :

13 Չի ընդունայն էին ամենայն մարդիկ բնութեամբ՝ յորս էր աստուած անգիտութիւն ³⁵, և յերևելի բարութեանցն ոչ կարացին գիտել զայն որ էրն, և ոչ 'ի գործս հայեցեալ ծանեան զճարտարապետն :

Այլ կամ զհուր, կամ զհողմ, կամ զօդ երազ, կամ զաստեղաց շրջանս, կամ զջրոց բռնութիւնս, կամ զլուսաւորս երկնաւորս՝ զարբանեալս աշխարհի, աստուածս համարեցան :

telligere eum, qui est, neque operibus attendentes, agnoverunt quis esset artifex.

Sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum aërem, aut gyrum stellarum, aut nimiam aquam, aut luminaria caeli, rectores orbis terrarum deos putaverunt.

Որոց թէ ընդ գեղն զուարճա-
ցեալք՝ զնոսա աստուածս կարծի
ցեն, գիտասցեն՝ թէ սրչափ ևս
նոցա Տէրն առաւել լաւ է. զի
որ գեղեցկութեան արարչապեան
է, նա հաստատեաց զնոսա :

Ապա թէ ընդ զօրութիւնս և
ընդ ազդեցութիւնս զարմանայ-
ցեն, իմասցին ՚ի նոցանէն՝ որ-
չափ ևս որ կազմեացն զնոսա, ա-
ռաւել զօրաւոր է :

Զի ՚ի մեծութենէ և ՚ի գեղեց-
կութենէ արարածոցն ըստ նմմե
համեմատութեան և արարչա-
գործն նոցա երևի :

Բայց սակայն տակաւին և նո-
ցա գոյ սակաւ ինչ մեղադրու-

Quorum si specie delectati,
deos putaverunt; sciant quanto
his Dominus sit speciosior: spe-
ciei enim primus generator ea
constituit.

Aut si virtutem, et operatio-
nem mirati sunt, intelligant ab

Ὡν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ τερ-
πόμενοι, ταῦτα θεοὺς ὑπελάμ-
βανον, γνώτωσαν πόσῳ τούτων
ὁ δεσπότης ἐστὶ βελτίων· ὁ γὰρ
τοῦ κάλλους γενεσιάρχης ἐκτι-
σεν αὐτά.

Εἰ δὲ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν
ἐκπλαγύντες, νοησάτωσαν ἀπ'
αὐτῶν πόσῳ ὁ κατασκευάσας αὐ-
τά δυνατώτερός ἐστιν.

Ἐκ γὰρ μεγέθους καλλονῆς
κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γεने-
σιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται.

Ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τούτοις ἐστὶ
μέμψις ὀλίγη, καὶ γὰρ αὐτοὶ

ipsis, quanto qui haec con-
stituit, fortior est illis.

Magnitudine enim speciei crea-
turarum per proportionem po-
test horum creator videri.

Sed tamen adhuc in his mi-
nor est querela. Et hi enim

τάχα πλανῶνται θεὸν ζητοῦν-
τες, καὶ θέλοντες εὐρεῖν.

Ἐν γὰρ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀ-
ναστρεφόμενοι διερευνῶσι, καὶ
πείθονται τῇ ὁφει, ὅτι καλὰ
τὰ βλεπόμενα.

Πάλιν δὲ οὐδ' αὐτοὶ συγγνώ-
στοί.

Εἰ γὰρ τοσοῦτον ἰσχυσαν εἰ-
δέναι, ἵνα δύνωνται στοχάσα-
σθαι τὸν αἰῶνα, τὸν τούτων
δεσπότην πῶς τάχιον οὐχ εὐ-
ρον;

Ταλαίπωροι δὲ καὶ ἐν νεκροῖς
αἱ ἐλπίδες αὐτῶν, οἵτινες ἐκάλε-
σαν.

fortasse errant, Deum quaeren-
tes, et volentes invenire.

Et enim cum in operibus il-
lius conversentur, inquirunt,
et persuadentur aspectu, quo-
niam bona sunt, quae videntur.

Iterum autem nec his debet
ignosci.

Թիւն . զի և նոքա Թերևս մօլորեալք խնդրեն զԱստուած, և կամին գտանել :

Ընդ գործս նորա յածեալքնեն, և հաւանին տեսեամբն՝ Թէ բարեոք են երևելիքս :

Գարձեալ և նոքա ոչ են ներելիք :

Չի Թէ այնչափ կարացին գիտել՝ զի բաւական լինիցին նկատել զաշխարհս, զոցա Տէրն զիանդ ոչ գտին վարվադակի :

Թշուառականք են՝ և 'ի մեռեալս յոյս նոցա, որք համարե-

Si enim tantum potuerunt scire, ut possent aestimare saeculum; quomodo horum Dominum non facilius invenerunt?

Infelices autem sunt, et inter mortuos spes illorum, qui

ցան աստուածս զձեռագործս
մարդկան, զոսկի և զարծաթ զճար-
տարութեան արուեստ, և զնմա-
նութիւն անասնոց, կամ զքար ան-
սխտան՝ զձեռագործս նախնեաց :

Ապա թէ ոք աստղձագործ
հիւն՝ զփայտ ինչ գեղեցիկ սղո-
ցեալ՝ քերեաց ճարտարութեամբ
զամենայն կեղև նորա, և հնա-
րեալ վայելուչ անօթ սխտանի
կազմեաց 'ի սպասաւորութիւն
կենաց :

Եւ զտաշեղ գործոյն 'ի սլա-
րաստութիւն կերակրոյ ծախեալ
յադեցաւ :

Եւ որ ինչ 'ի նոցանէ անսխ-

appellaverunt deos opera ma-
num hominum, aurum et ar-
gentum, artis inventionem, et
similitudines animalium, aut
lapidem inutilem opus manus
antiquae.

Aut si quis lignarius faber
lignum bene mobile secuerit,

σαν θεοὺς ἔργα χειρῶν ἀνδρώ-
πων, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τέχ-
νης ἐμμελέτημα, καὶ ἀπεικά-
σματα ζώων, ἢ λίθον ἄχρη-
στον χειρὸς ἔργον ἀρχαίας.

Εἰ δὲ καὶ τις ὑλοτόμος τέ-
κτων εὐτηκτον φυτὸν ἐκπρί-
σας, περιέξυσεν εὐμαθῶς πάντα
τὸν φλοιὸν αὐτοῦ, καὶ τεχνη-
σάμενος εὐπρεπῶς κατεσκεύασε
χρήσιμον σκεῦος εἰς ὑπηρεσίαν
ζωῆς.

Τὰ δὲ ἀποβλήματα τῆς ἐρ-
γασίας εἰς ἐτοιμασίαν τροφῆς
ἀναλώσας ἐνεπλήσθη.

Τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπόβλημα εἰς

et hujus docte eradat corticem
omnem, et arte usus, decore
fabricet vas utile ad ministe-
rium vitae.

Reliquias autem operis, ad
praeparationem escae insumens
satiatus sit.

Reliquum autem horum,

οὐδὲν εὐχρηστον, ξύλον σκο-
λιόν, καὶ ὅζοις συμπεφυκός,
λαβὼν ἐγλυψεν ἐπιμελείᾳ ἐρ-
γασίας αὐτοῦ, καὶ ἐμπειρία συ-
νέσεως ἐτύπωσεν αὐτὸ, ἀπείκα-
σεν τε αὐτὸ εἰκόνι ἀνθρώπου.

Ἡ ζώῳ τινὶ εὐτελεῖ ὁμοίω-
σεν αὐτὸ, καταχρίσας μίλτῳ,
καὶ φύκει ἐρυθίνας χροάν αὐ-
τοῦ, καὶ πᾶσαν κηλίδά τήν ἐν
αὐτῷ καταχρίσας.

Καὶ ποιήσας αὐτῷ αὐτοῦ ἄ-
ξιον οἶκημα, ἐν τοίχῳ ἐθήκεν
αὐτὸ ἀσφαλισάμενος σιδήρῳ.

Ἴνα μὲν οὖν μὴ καταπέσῃ,

quod ad nullum facit usum,
lignum curvum, et verticibus
plenum sumens, sculpat dili-
genter per opus suum, et per
scientiam artis figuret illud, as-
similet illud imagini hominis.

Aut alicui vili animali illud
compareret, perliniens rubrica,

տանն և խոտանն էր, զփայտն խեղաթիւր և ոստովք վարակեալ, առեալ դրօշեաց մտադիւրու թեամբ գործոյն իւրոյ, և խելա մտու թեամբ իմաստու թեան տպաւորեաց զնա. և նմանեցոյց զնա պատկերի մարդոյ :

Կամ անասնոյ վատթարի ճշգրտեցոյց զնա. ծեփեաց բռով, և կարմրացոյց սնգուրաւ զգոյն նորա, և զամենայն խնդբունա նորա ծեփեաց հողով :

Եւ արար նմա տուն ըստ նմին արժանի, եդ զնա առ որմն հաստատեալ երկաթով :

Եւ զգուշացաւ նմա՝ զի մի

et rubicundum faciens fuso colore
illius, et omnem maculam,
quae in illo est, perliniens.

Et faciens ei dignam habitationem,
in pariete ponat, illud
confirmans ferro.

Ne forte cadat, prospexit il-

Կործանեսցի . գիտէ՝ թէ և իւրում անձինն օգնել ոչ կարէ , քանզի է սրտակեր , և կարօտ է օգնականութեան :

Եւ վասն ամուսնութեան , և որդւոց և ստացուածոց իւրոց մատուցեալ շննքէ առ անշնչին . աղաչէ , և ոչ ամաչէ :

Եւ վասն առողջութեան զսպիկարն կարդայ , և վասն կենաց զմեռեալն աղաչէ , և վասն ՚ի թիկունս հասանելոյ տարակուսելոյն մաղթէ :

Եւ վասն ճանապարհորդութեան զայն՝ որ և ոտն յոտանէ չկարէ փոխել , և վասն ընչաւետութեան և գործոց և ձեռաց

li, sciens quoniam non potest adjuvare se; imago enim est, et opus est illi adiutorium.

Et de substantia, et de nuptiis suis, et filiis votum faciens, non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est.

Et pro sanitate quidem in-

προενόησεν αὐτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἀ-
δυνατεῖ ἐαυτῷ βοηθῆσαι, καὶ
γάρ ἐστὶν εἰκὼν, καὶ χρεῖαν ἔ-
χει βοηθείας.

Περὶ δὲ κτημάτων καὶ γά-
μων αὐτοῦ καὶ τέκνων προτευ-
χόμενος, οὐκ αἰσχύνεται τῷ ἀ-
ψύχῳ προσλαλῶν.

Καὶ περὶ μὲν ὑγιείας τὸ ἀ-
σθενές ἐπικαλεῖται, περὶ δὲ
ζωῆς τὸν νεκρὸν ἀξιοῖ, περὶ δὲ
ἐπικουρίας τὸν ἀπειρότατον ἰ-
κετεύει.

Περὶ δὲ ὁδοιπορίας τὸ μηδὲ
βάσει χρῆσθαι δυνάμενον, περὶ
δὲ πορισμοῦ καὶ ἐργασίας καὶ
χειρῶν ἐπιτυχίας τὸ ἀδρανέστα-

firmum deprecatur, et pro vita
mortuum rogat, et in adjuto-
rium inutilem invocat.

Et pro itinere eum, qui am-
bulare non potest, et de acqui-
rendo, et de operando, et ma-
nuum successu petit ab eo, qui

τον ταῖς χερσὶν εὐδράνειαν αἰ-
τεῖται.

14 Πλοῦν τις πάλιν στελλό-
μενος, καὶ ἄγρια μέλλων διο-
δεύειν κύματα, τοῦ φέροντος
αὐτὸν πλοίου σαθρότερον ξύλον
ἐπιβοᾷται.

Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὀρέξεις πορι-
σμῶν ἐπενόησε, τεχνίτης δὲ σο-
φία κατεσκεύασεν,

Ἡ δὲ σὴ πάτερ διακυβερνᾷ
πρόνοια, ὅτι ἔδωκας καὶ ἐν θα-
λάσῃ ὁδὸν καὶ ἐν κύμασι τρί-
βον ἀσφαλῆ,

est impotentissimus manibus,
potentiam.

14 Iterum alius navigare co-
gitans, et per feros fluctus iter
facere incipiens, navigio por-
tante se, fragilius lignum invo-
cat.

կորովութեան յանարգասաւորէն
ձեռօք զարգասաւորութիւն խըն-
դրէ :

14 Դարձեալ եթէ 'ի նաւ ե-
լեալ ոք՝ ընդ ամէնի ալիս կամի-
ցի ճանապարհորդել, առ փայտն
որ քան զնաւափայտն ակարագոյն
է՝ աղաղակէ :

Զի զայն թէսկէտ և ցանկու-
թիւն շահից հնարեցաւ, և ճար-
տարասկէտ իմաստութեամբ կաղ-
մեաց,

Սակայն քո Հայր վարէ տեւ-
չութիւնդ, զի ետուր և 'ի ծռ-
վու ճանապարհ, և 'ի մէջ ալեաց
շաւիղ զգուշաւոր :

Illud enim cupiditas acqui-
rendi excogitavit, et artifex sa-
pientia fabricavit.

Tua autem Pater gubernat
providentia, quoniam dedisti et
in mari viam, et inter fluctus
semitam firmissimam.

Յայտ արարեալ թէ յամենայնի կարող ես փրկել, թէպէտ և առանց ճարտարութեան ոք ելունիցէ ՚ի վերայ:

Բայց կամիս, զի մի՛ դատարկացի դործ խնատութեանն. վասն այնորիկ շնչին փայտի հաւատան մարդիկ զանձինս իւրեանց. և շրջեալ ընդ աշխան դոյզն լատիւն ապրեցան:

Քանզի և ՚ի սկզբանէ ՚ի կորնչել սկայիցն ամբարտաւանից, յոյս աշխարհի ՚ի լատափայտն աղաւինեալ, և թող աշխարհի զաւակ լինելոյ քո ձեռամբդ նաւապետեալ:

Ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etiam si sine arte aliquis adeat mare.

Vis autem non esse otiosa sapientiae tuae opera: propter hoc etiam exiguo ligno credunt

Δεικνύς ὅτι δύνασαι ἐκ παν-
τός σώζειν, ἵνα καὶ ἄνευ τέχ-
νης τις ἐπιβῇ.

Θέλεις δὲ μὴ ἄργά εἶναι τὰ
τῆς σοφίας σου ἔργα, διὰ τοῦτο
καὶ ἐλαχίστῳ ξύλῳ πιστεύου-
σιν ἄνθρωποι ψυχάς, καὶ διελ-
θόντες κλύδωνα σχεδία διεσώ-
θισαν.

Καὶ ἀρχῆς γὰρ ἀπολλυμένων
ὑπερηφάνων γιγάντων, ἡ ἐλπίς
τοῦ κόσμου ἐπὶ σχεδίας κατα-
φυγοῦσα, ἀπέλιπεν αἰῶνι σπέρ-
μα γενέσεως τῇ σῇ κυβερνηθεῖ-
σα χειρί.

homines animas, et transeuntes
mare per ratem liberati sunt.

Nam et ab initio cum peri-
rent superbi gigantes, spes or-
bis terrarum ad ratem confu-
giens, remisit saeculo semen na-
tivitatis, manu tua gubernata.

Εὐλόγηται γὰρ ξύλον δι' οὗ
γίνεται δικαιοσύνη.

Τὸ δὲ χειροποίητον ἐπικατά-
ρατον αὐτό, καὶ ὁ ποιήσας αὐ-
τό, ὅτι ὁ μὲν εἰργάζετο, τὸ δὲ
φθαρτὸν θεὸς ὠνομάσθη.

Ἐν ἱσῷ μισητὰ θεῷ καὶ ὁ ἀ-
σεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ.

Καὶ γὰρ τὸ πραχθεὲν σὺν τῷ
δράσαντι κολασθήσεται.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐν εἰδώλοις
ἐθνῶν ἐπισκοπὴ ἵσται, ὅτι ἐν
κτίσματι θεοῦ εἰς βδέλυγμα
ἐγενήθησαν, καὶ εἰς σκάνδαλα

Benedictum est enim lignum,
per quod fit justitia.

Per manus autem quod fit;
maledictum est, ipsum, et qui
fecit illud: quoniam ille qui-
dem operatus est: illud autem
cum esset fragile, deus cogno-
minatum est.

Չի օրհնեալ է փայտն՝ որով
լինի արդարութիւն :

Եւ ձեռագործն անիծեալ
լինքն, և որ արարն զնա . զի նա
արար, և սա եղծանելի՝ Աս-
տուած անուանեցաւ :

Ահ հասարակ ատելի են Աս-
տուծոյ և ամպարչտեալն, և ամ
պարչտութիւն նորա :

Չի գործն և գործելին առհա-
սարակ տանջեսցին :

Վասն այնորիկ և 'ի կուռս հե-
թանոսաց այցելութիւն եղիցի . զի
'ի մէջ Աստուծոյ արարածոց 'ի
գարշութիւն եղեն, և 'ի գայթաղ-

Similiter enim odio sunt Deo,
et impius, et impietas ejus .

Et enim quod factum est;
cum illo, qui fecit, tormenta
patietur .

Propter hoc, et in idolis na-
tionum erit visitatio, quoniam
in creatura Dei in abominatio-
nem facta sunt, et in scandala

դու-թիւն որդւոց ³⁶ մարդկան, և
յորոգայթս ոտից անզգամաց :

Ձի սկիզբն պոռնկու-թեան
հնարագիտութիւն կռոց է, և
գիւտք նոցա՝ ապականութիւն կէ-
նաց :

Ձի ոչ էր 'ի սկզբանէ, և ոչ
կացցէ յաւիտեան :

Նորակրօնութեամբ մարդկան
եմուտ յաշխարհս, և վասն այնու-
րիկ 'ի կարճոյ հնարեցաւ վախ-
ճան նոցա :

Ձի տարաժամ սգով թախ-
ծեալ հայր, վաղամեռիկ լինելոյ
որդւոյ իւրոյ արար պատուէր, արդ-
դայն ժամու զմեռեալ մարդն՝

animabus hominum, et in mu-
scipulam pedibus insipientium.

Initium enim fornicationis est
exquisitio idolorum, et adin-
ventio illorum corruptio vitae
est.

Non enim erant ab initio,
neque erunt in perpetuum.

ψυχαῖς ἀνθρώπων, καὶ εἰς πα-
γίδα ποσὶν ἀφρόνων.

Ἀρχὴ γὰρ πορνείας ἐπίνοια
εἰδώλων, εὗρεσις δὲ αὐτῶν φθο-
ρὰ ζωῆς.

Οὔτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, οὔτε
εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται.

Κενοδοξία γὰρ ἀνθρώπων εἰ-
σῆλθεν εἰς κόσμον, καὶ διὰ τοῦ-
το σύντομον αὐτῶν τέλος ἐπε-
νοήθη.

Ἀώρῳ γὰρ πένθει τρυχόμενος
πατήρ, τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέν-
τος τέκνου εἰκόνα ποιήσας, τὸν
τότε νεκρὸν ἄνθρωπον, νῦν ὡς

Supervacua enim ambitione
hominum intraverunt in orbem
terrarum: et ideo brevis illorum
finis est deliberatus.

Acerbo enim luctu dolens pa-
ter citò rapti filii fecit imagi-
nem, et mortuum tunc homi-
nem, nunc tanquam deum co-

θεὸν ἐτίμησε, καὶ παρέδωκε
τοῖς ὑποχειρίοις μυστήρια, καὶ
τελετάς.

Εἶτα ἐν χρόνῳ κρατυνθέν τὸ
ἄσεβές ἔθος ὡς νόμος ἐφυλάχθη,
καὶ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐδρη-
σκεύετο τὰ γλυπτὰ.

Οὓς ἐν ὅφει μὴ δυνάμενοι τι-
μᾶν ἄνθρωποι διὰ τὸ μακρὰν οἰ-
κεῖν, τὴν πόρρωθεν ὅφιν ἀνατυ-
πώσασκενοι, ἐμφανῆ εἰκόνα τοῦ
τιμωμένου βασιλέως ἐποίησαν,
ἵνα τὸν ἀπόντα ὡς παρόντα κο-
λακεύωσι διὰ τῆς σπουδῆς.

luit, et constituit subditis sa-
cra, et sacrificia.

Deinde interveniente tempo-
re invalescens impia consuetu-
do, tanquam lex custodita est,
et tyrannorum imperio coleban-
tur figmenta.

Quos in palam cum homines

այժմ իբրև զԱստուած սրա-
տուեաց . և աւանդեաց իւրոց
հնազանդելոցն խորհուրդս և
նուէրս :

Ասա ժամանակաւ ձգեալ ամ
սարիշտ սովորութիւնն իբրև զօ-
րէնս սրահեցաւ . և բռնաւորաց
հրամանաւ կարգէին ՚ի պաշտօն
դրօշեալքն :

Զորս յանդիման պատուել ոչ
կարէին մարդիկ վասն հեռի բնա-
կելոյ՝ զբացական տեսիլն զնոյն
օրինակ քանդակեցին և դրօշեցին,
և յայտնի պատկեր պատուելոյ
Թագաւորին արարին . զի իբրև
զմօտաւոր զհեռաւորն ողորեսցեն
փութով :

honorare non possent, propter
hoc, quod longe habitarent; e-
longinquo, faciem figurantes, e-
videntem imaginem regis, quem
honorare volebant, fecerunt, ut
illi, qui aberat, tanquam prae-
senti adularentur per hanc so-
licitudinem.

'ի յաճախութիւնս պաշտամանս
զանգէսանս յետ այնորիկ ճարտա-
րին համարձակեաց առատութիւն
արուեստգիտութեան :

Չի նա թերեւս վասն զիշխանին
կամեցեալ զմիտան հաճելոյ՝ բռն
նադատեաց արուեստիւն ածել
զնմանութիւնն 'ի գեղեցկութիւն :

Իսկ բազմութիւնն պատրեալ
վասն պատշաճողութեան գոր-
ծոյն՝ զայն որ յառաջ քան զսա-
կաւ մի պատուեալ էր մարդն,
այժմ պաշտօն համարեցաւ :

Եւ այն եղև կենաց 'ի դարանա-
կալութիւն, և 'ի գայթապղութիւն .
զի որում յայնժամ առ

Proximit autem ad culturam
et hos qui ignorabant artificis
eximia diligentia.

Ille enim volens nimirum do-
minanti placere, elaboravit ar-
te, ut similitudinem in melius
revocaret.

Εἰς ἐπίτασιν δὲ θρησκειᾶς
καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας ἢ τοῦ τεχ-
νίτου προετρέψατο φιλοτιμία.

Ὁ μὲν γὰρ τάχα τῷ κρα-
τοῦντι βουλόμενός ἀρέσαι, ἐξε-
βιάσατο τῇ τέχνῃ τὴν ὁμοιότη-
τα ἐπὶ τὸ κάλλιον.

Τὸ δὲ πλῆθος ἐφελκόμενον διὰ
τὸ εὐχαρές τῆς ἐργασίας, τὸν
πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρω-
πον, νῦν σέβασμα ἐλογίσαντο.

Καὶ τοῦτο ἐγένετο τῷ βίῳ
εἰς ἐνεδρον, ὅτι ἢ συμφωρᾷ ἢ τυ-
ραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι,

Multitudo autem adducta per
speciem operis, eum, qui pau-
lo ante honoratus erat homo,
nunc numen aestimaverunt.

Et haec fuit vitae humanae
deceptio, quoniam aut affectui,
aut tyrannidi deservientes ho-

τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ
ξύλοις περιέθεσαν.

Εἶτ' οὐκ ἤρχεσε αὐτοῖς τὸ πλα-
νᾶσθαι περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ γνῶ-
σιν, ἀλλὰ καὶ ἐν μεγάλῃ ζῶν-
τες ἀγνοίας πολέμῳ, τὰ τοσαῦ-
τα κακὰ εἰρήνην προσαγορεύου-
σιν.

Ἡ γὰρ τεκνοφόνους τελετάς
ἢ κρύφια μυστήρια, ἢ ἐμμανεῖς
ἐξ ἄλλων θεσμῶν κώμους ἀγον-
τες,

Οὔτε βίους οὔτε γάμους ἔτι
καθαρούς φυλάσσουσιν, ἕτερος
δ' ἕτερον ἢ λοχῶν ἀναιρεῖ, ἢ νο-

mines, incommunicabile nomen
lapidibus et lignis imposue-
runt.

Postea non suffecit errare
circa Dei scientiam: sed et in
magno viventes inscientiae bel-
lo tot et tanta mala pacem ap-
pellant.

վշտի բռնութեան ծառայէին մարդիկ, արդ զանհաղորդական աշունն քարանց և փայտից եղին:

Եւ այն ոչ եղև բաւական նոցա առ ՚ի մոլորելոյ Մատուծոյ գիտութենէն. այլ մինչ ՚ի մեծի պատերազմի անգիտութեանն կէին, զայնպիսի չարիս խաղաղութիւն անուանէին:

Կամ զորդեկոտոր նուէրսն, կամ զգաղանի խորհուրդսն, կամ զմոլեգին յայլոց կրօնից անառակութիւնս բերեալ:

Ո՛չ զկեանս, և ոչ զամուսնութիւն տալաւին սուրբ պահէն. այր զընկեր՝ կամ վարանեալ սալա-

Aut enim filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia facientes, aut insaniae plenas ex aliis ritibus comessationes agentes,

Neque vitas, neque nuptias mundas jam custodiunt; et alius

նանէ, կամ գողտապէս ցականե-
ցուցանէ 37 :

Եւ ամենայն ինչ խառն ՚ի
խառն, արիւն և սպանութիւն,
գողութիւն և նենգութիւն, ա-
պականութիւն, անհաւատու-
թիւն, խռովութիւն, երգմնատու-
թիւն, աղմկութիւն բարեաց .

Երախտեաց անյիշատակու-
թիւն, ոգւոց սղծութիւն, ծնըն-
դեան փոփոխումն, ամուսնու-
թեանց անառակութիւն, շնու-
թիւն և գիշութիւն :

Ջիւանուն կռոցն և սխալտոն՝ 38
ամենայն չարի սկիզբն, և սխա-
ռառք, և կատարած է :

Կամ թէ ուրախ եղեալ՝ մոլին,

alium aut per insidias occidit,
aut adulterans contristat:

Et omnia commista sunt, san-
guis, et homicidium, furtum, et
dolus, corruptio, infidelitas,
turbatio, perjurium, tumultus
bonorum,

Gratiae immemoratio, anima-

θεύων ὀδυνη.

Πάντα δ' ἐπιμιῖξ ἔχει αἷμα
καὶ φόνος, κλοπὴ καὶ δόλος,
φθορά, ἀπιστία, ταραχὴ, ἐπιор-
κία,

Θόρυβος ἀγαθῶν, χάριτος
ἀμνησία, ψυχῶν μiasμός, γε-
νέσεως ἐναλλαγή, γάμων ἀτα-
ξία, μοιχεία, καὶ ἀσέλγεια.

Ἡ γὰρ τῶν ἀνωνύμων εἰδώ-
λων θρησκεία παντὶς ἀρχὴ κα-
κοῦ καὶ αἰτία καὶ πέρας ἐστίν.

Ἡ γὰρ εὐφραϊνόμενοι μεμήνη- μ α

rum inquinatio, nativitatis im-
mutatio, nuptiarum inordina-
tio, moechia et impudicitia.

Infandorum enim cultura i-
dolorum omnis mali initium
est, et causa, et finis.

Aut enim dum laetantur, in-

σιν, ἢ προφητεύουσι ψευδῇ, ἢ
ζῶσιν ἀδίκως, ἢ ἐπιιορκοῦσι τα-
χέως.

Ἀψύχοις γὰρ πεποιθότες εἰ-
δώλοις, κακῶς ὁμῶσαντες, ἀδι-
κηθῆναι οὐ προσδέχονται.

Ἀμφοτέρα δὲ αὐτοὺς μετε-
λεύσεται τὰ δίκαια, ὅτι κακῶς
ἐφρόνησαν περὶ θεοῦ προσχόντες
εἰδώλοις, καὶ ἀδίκως ὥμοσαν ἐν
δόλῳ καταφρονήσαντες ὁσιότη-
τος.

Οὐ γὰρ ἡ τῶν ὁμνυμένων δύ-
ναμις, ἀλλ' ἡ τῶν ἀμαρτανόν-
των δίκη ἐπέξέρχεται αἰεὶ τὴν
τῶν ἀδίκων παράβασιν.

saniunt; aut vaticinantur falsa,
aut vivunt injuste, aut perjurant
citò.

Dum enim confidunt idolis,
quæ sine anima sunt; male ju-
rantes noceri se non sperant.

Utraque autem illos insequen-
tur jura, quoniam male sense-

կամ թէ մարդարէանան սուս
թիւն, կամ թէ կէան անիրաւութեամբ,
կամ թէ ի սուս երդումն վաղվաղէն :

Չի յանշունչ կուռսն յուսացեալք՝ երդնուն սուս, և պատժի ոչ ունին ակն :

Արդ երկոքեան յիրաւի եկեացեն ի վերայ նոցա . զի չարաչար խորհեցան զԱստուծոյ՝ ունկնդիր լեալ կռոցն, և սուս երդումն ի կուռսն՝ ³⁹ արհամարհեալ զարբութիւնն :

Չի ոչ եթէ երդնլեացն զօրութիւն, այլ մեղուցեւոցն դատաստան հանէ ընդ գլուխ զանիրաւացն յանցանա :

runt de Deo, attendentes idolis, et injuste in idolo juraverunt contemnentes justitiam .

Non enim eorum, per quos juratur, virtus, sed peccantium iudicium insurgit semper super injustorum praevaricationem .

15 Այլ դու Աստուած մեր՝
 քաղցր և ճշմարիտ, երկայնամիտ,
 և ողորմութեամբ դարմանես զա-
 մենայն :

Զի թէ մեղանչեմք՝ քո եմք .
 քանզի գիտեմք զղօրութիւն քո .
 բայց ոչ մեղիցուք՝ քանզի դի-
 տեմք, եթէ 'ի քում համարի եմք :

Զի և ճանաչելն իսկ զքեզ՝ բո-
 վանդակ արդարութիւն է, և գի-
 տելն զղօրութիւն քո՝ արմատ ան-
 մահութեան :

Զի ոչ մոլորեցոյց զմեզ մարդ-
 կան չարարութեամբ հնարագիտու-
 թիւն, և ոչ ստուերագրացն ան-
 ստուղ աշխատութիւն, սկստ-

15 Tu autem Deus noster,
 suavis, et verus es, et patiens,
 et in misericordia disponens o-
 mnia.

Et enim si peccaverimus; tui
 sumus, scientes potentiam tuam:
 non peccabimus autem scientes
 quoniam tui sumus deputati.

15 Σὺ δὲ ὁ θεὸς ἡμῶν χρη-
στός καὶ ἀληθής, μακρόθυμος
καὶ ἐν ἐλέει διοικῶν τὰ πάντα.

2 Καὶ γὰρ ἐὰν ἀμάρτωμεν, σοὶ
ἐσμεν, εἰδότες σου τὸ κράτος·
οὐχ ἀμαρτησόμεθα δὲ, εἰδότες
ὅτι σοὶ λελογίσμεθα.

Τὸ γὰρ ἐπίστασθαί σε ὁλό-
κληρος δικαιοσύνη, καὶ εἰδέναι
τὸ κράτος σου ρίζα ἀθανασίας.

Οὔτε γὰρ ἐπλάνησεν ἡμᾶς
ἀνθρώπων κακότεχνος ἐπίνοια,
οὔδ' ἐσκιαγράφων πόνος ἄκαρπος,
εἶδος σπιλωθὲν χρώμασι διηλ-

Nosse enim te consummata
justitia est, et scire virtutem
tuam, radix est immortalitatis.

Non enim in errorem indu-
xit nos hominum male artis
excogitatio, neque adumbran-
tium labor sine fructu effigies

λαγμένοις·

Ὡν ὁφίς ἀφροσιν εἰς ὄρεξιν
ἔρχεται, ποθεῖ τε νεκρᾶς εἰκό-
νος εἶδος ἀπνούν·

Κακῶν ἐρασταὶ ἄξιοί τε
τοιούτων ἐλπίδων, καὶ οἱ δρῶν-
τες, καὶ οἱ ποθοῦντες, καὶ οἱ
σεβόμενοι·

Καὶ γὰρ κεραμεὺς ἀπαλὴν
γῆν θλίβων ἐπίμοχθον, πλάσ-
σει πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῶν ἕκα-
στον, ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ
ἀνεπλάσατο τὰ τε τῶν καθαρῶν
ἔργων δοῦλα σκεύη, τὰ τε ἐναν-
τία, πάνθ' ὁμοίως· τούτων δέ

sculpta per varios colores:

Quorum aspectus insensatis
in concupiscentiam venit, et di-
ligit mortuae imaginis effigiem
sine anima.

Malorum amatores et digni,
qui spem habeant in talibus,
et qui faciunt, et qui diligunt,

կեր մենքենագործ՝ սկսակէս գու-
նիւք :

Արոց տեսիլն անմտաց 'ի ցան-
կութիւն դայ , փափաքէ սրտ
կերի մեռելոյ անշունչ տեսլեան :

Չարեաց արուեստագէտք՝ ար-
ժանի աշնալիսի յուսոյ , և որք
գործենն , և որք փափաքեն , և
որք սաշտենն :

Քանզի և բրտի լմեալ զկակուղ
կաւն դնէ 'ի վերայ դրգան , և
ստեղծանէ անօթ՝ առ իւրաքան-
չիւր ումէք սպասու մերոյ . սա-
կայն անգասին 'ի կաւոյ ստեղծ ,
կամ թէ սրբութեանց ինչ 'ի սպա-
սաւորութեան անօթս , կամ թէ

et qui colunt.

Nam et figulus mollera ter-
ram premens laboriose fingit
ad usum nostrum unumquod-
que vas: sed de eodem luto fin-
xit et ea quae mundis operibus
serviunt vasa, et similiter omnia
quae his sunt contraria: horum

դործոյից , կամ թէ ամենեւին նոցին հակառակ ըստ նմին օրինակի . և 'ի նոցանէ ըստ իւրաքանչիւր ումեք են պէտքն . դատաւոր կաւորործն է :

Եւ վստահան՝ զի 'ի զուր 'ի նմին կաւոյ աստուած ստեղծաւնէ . որ յառաջ քան զփոքր մի յերկրէ եղեալ՝ յետ սակաւ միոյ 'ի նոյն երթայ ուստի առաւն , և զսարսառ ոգւոյ սրահանջեալ :

Այլ կայ 'ի նմա հոգ՝ ոչ զի աշխատելոցն է , և ոչ զի սակաւաւախճան կեանս ունի , այլ զի ընդ ոսկերիչս և ընդ արծաթաձոյլս հակառակի , և սղնձաստեղ

autem utriusque, quis cuiusque sit usus, iudex est figulus.

Et male laborans deum vanum fingit de eodem luto, ille, qui paulo ante de terra factus, post pusillum abit in eam, un-

ἐκατέρου τίς ἐκάστου ἐστὶν ἡ
χρῆσις, κριτῆς ὁ πηλουργός.

Καὶ κακόμοχος θεὸν μά-
ταιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ πλάσσει πη-
λοῦ, ὅς πρὸ μικροῦ ἐκ γῆς γεν-
νηθεὶς μετ' ὀλίγον πορεύεται ἐξ
ἧς ἐλήφθη, τὸ τῆς ψυχῆς ἀ-
παιτηθεὶς χρέος.

Ἄλλ' ἐστὶν αὐτῷ φροντίς οὐχ
ὅτι μέλλει κάμνειν, οὐδ' ὅτι
βραχυτελῇ βίον ἔχει, ἀλλ' ἀν-
τερείδεται μὲν χρυσουργοῖς καὶ
ἀργυροχόοις, χαλκοπλάστας τε

de acceptus est, repetitus ani-
mae debitum.

Sed cura est illi, non quia
laboraturus est, neque quoniam
brevis ipsi vita est: sed concer-
tat aurificibus, et argentariis,
et aerarios imitatur, et gloriam

μιμείται, και δόξαν ἡγεῖται ὅ-
τι κίβδηλα πλάσσει.

Σποδὸς ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ
γῆς εὐτελεστέρα ἡ ἐλπίς αὐ-
τοῦ, πηλοῦ τε ἀτιμότερος ὁ
βίος αὐτοῦ.

Ὅτι ἠγνόησε τὸν πλάσαντα
αὐτὸν, καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα
αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦσαν, καὶ
ἐμφυσήσαντα πνεῦμα ζωτικόν.

Ἀλλ' ἐλογίσαντο παίγνιον
εἶναι τὴν ζωὴν ἡμῶν, καὶ τὸν
βίον πανηγυρισμὸν ἐπικερδῆ· δεῖν
γάρ φησιν ὅθεν δὴ καὶ ἐκ κα-
κοῦ πορίζειν.

Οὗτος γὰρ παρὰ πάντας οἶδεν

putat, quoniam res adulterinas
fingit.

Cinis est cor ejus, et terra
magis supervacua spes illius,
et tato vilior vita illius.

Quoniam ignoravit eum qui
se finxit, et qui inspiravit sibi

Ժաց 4° նմանէ, և փառս համարի՝
 զի զգարչէլիսն ստեղծանէ :

Մոխիր է սիրտ նորա, և հող
 արհամարհեալ յոյս նորա, և քան
 զկաւն անարգագոյն կեանք նորա :

Զի ոչ ծանեաւ զստեղծիչն իւր,
 և ոչ զայն որ շնչեաց 'ի նա զշունչն
 ազգեցութեան, և որ փչեացն 'ի
 նա հողի կենդանական :

Այլ խաղ համարեցան զկեն
 դանութիւն մեր, և զկեանս՝ տո
 նաւաճառ շահից . զի սրտ է ա
 սէն՝ ուստի և իցէ, թէպէտ և 'ի
 չարեաց իցէ՝ շահել ինչ :

Եւ նա քան զամենեւին առա

animam, quae operatur, et qui
 insufflavit spiritum vitalem .

Sed aestimaverunt lulum esse
 vitam nostram, et vitae modum
 nundinas compositas ad lucrum:
 oportere enim dicunt undecum-
 que, etiam ex malo acquirere.

Hic enim scit super omnes se

ւել գիտէ, թէ մեղանչէ, ի հողե-
ղէն նիւթոյ գիւրաբեկ անօթս և
դրօշեալս գործէ :

Եւ ամենեքին անմտագոյնք և
խօլք են քան զանձն տղայոյ :
Թշնամիք ժողովրդեան քոյ բըռ-
նադատեցին զնա :

Չի և զամենայն կուռս հե-
թանոսաց աստուածս համարե-
ցան . որոց և ոչ աչաց սխտանու-
թիւն էր ի տեսանել, և ոչ ունչք
առ ի ձգելոյ զօդ, և ոչ ականջք
առ ի լսել, և ոչ մատունք ձե-
ռաց առ ի շօշափելոյ, և ոտք նո-
ցա դատարկացեալք ի գնալոյ :

Քանզի մարդ արար զնոսա, և

delinquere, qui ex terrae ma-
teria fragilia vasa et sculptilia
fingit.

Omnes autem insipientes et
infelices super animam infan-
tis, inimici populi tui, impe-
rantes ei.

Quoniam et idola omnium
nationum deos aestimaverunt,

ὅτι ἀμαρτάνει, ὕλης γεώδους ἔνδραυστα σκεύη καὶ γλυπτὰ δημιουργῶν.

Πάντες δ' ἀφρονέστατοι καὶ τάλανες ὑπὲρ ψυχὴν νηπίου, οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ σου καταδυναστεύσαντες αὐτόν.

* Ὅτι πάντα εἰδῶλα τῶν ἐθνῶν ἐλογίσαντο θεοὺς, οἷς οὔτε ὀμμάτων χρῆσις εἰς ὄρασιν, οὔτε ῥῖνες εἰς συνολκὴν ἀέρος, οὔτε ὦτα ἀκούειν, οὔτε δάκτυλοι χειρῶν εἰς ψηλάφησιν, καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀργοὶ πρὸς ἐπίβασιν.

* Ἄνθρωπος γὰρ ἐποίησεν αὐ-

quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti in manibus ad tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum.

Homo enim fecit illos: et qui

τούς, καὶ τὸ πνεῦμα δεδανεισμέ-
νος ἐπλασεν αὐτούς· οὐδεὶς γὰρ
ἀνθρώπων ὅμοιον ἰσχύει πλάσαι
θεόν.

Θνητός δὲ ὢν νεκρὸν ἐργάζε-
ται χερσὶν ἀνόμοις· κρείττων
γὰρ ἐστὶ τῶν σεβασμάτων αὐ-
τοῦ, ὃν αὐτός μὲν ἐζησεν, ἐ-
κείνα δὲ οὐδέποτε.

Καὶ τὰ ζῶα δὲ τὰ ἑχθιστα
σέβονται, ἀνοικα γὰρ συγκρινόμε-
να τῶν ἄλλων ἐστὶ χείρονα.

Οὐδ' ὅσον ἐπιποθῆσαι ὡς ἐν
ζώων ὅφει καλὰ τυγχάνει, ἐκ-

spiritum mutuatus est, is fin-
xit illos. Nemo enim sibi simi-
lem homo potest Deum fingere.

Cum sit autem mortalis,
mortuum fingit manibus ini-
quis. Melior est enim ipse iis

որի մուրացիկ ստեղծ զնոսա . և ոչ
 ոք 'ի մարդկանէ կարող է ստեղծա-
 նել նմանութիւն Աստուծոյ :

Քան զի մահկանացու է , և
 զմեռեալ գործ գործէ անօրէն
 ձեռօք . զի ինքն լաւ է քան զսաշ-
 տամունս իւր . յորոց ինքն կեն-
 դանի է , և նոքա ոչ երբէք :

Նա և զգարչէի անասունան
 ազաշտեն , և այն է անհնարին ան-
 մտութիւն , զի թէ ընդ այլն
 կշռեսցին՝ վատթարագոյն գտա-
 նին :

Ո՛չ որպէս ցանկանան , այնպի-
 սի գեղեցկութիւնք 'ի կերպարանս

quos colit: quoniam ipse qui-
 dem vixit, illi autem nunquam.

Sed et animalia miserrima co-
 lunt: dementia enim comparata
 aliis sunt deteriora.

Neque, quatenus desideren-
 tur, tanquam in animalium a-

անաանոցն իցեն . բայց զի վրիպե-
ցան յԱստուծոյ գովութենէն , և
'ի նորին օրհնութենէն :

16 Վասն այնորիկ ըստ նմին
նմանութեան արժանապէս տան-
ջեցան . և վասն բազմութեան
ճճեացն դանալից եղեն :

Փոխանակ այնր տանջանաց դիւ-
րեցեր ժողովրդեան քում , 'ի ցան-
կութիւն տենչանաց՝ նորաճաշակ
կերակուր պատրաստեցեր զընդա-
մարդին :

Զի նոքա ցանկացեալք կերա-
կրոց՝ ցուցելովքն , որ առաքեցաւ
նոցա , և 'ի կարեոր կերակրոյ ցան-
կութենէն արգելին . և սոքա առ

spectu bona sunt: effugerunt
autem et Dei laudem, et benedi-
ctionem ejus.

16 Propter hoc per similia
passi sunt digne tormenta, et
per multitudinem bestiarum
exterminati sunt.

Pro quibus tormentis bene

πέφευγε δὲ καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ἔ-
παινον καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ.

16 Διὰ τοῦτο δι' ὁμοίων ἐχο-
λάσθησαν ἀξίως, καὶ διὰ πλή-
θους κνωδάλων ἐβασανίσθησαν.

Ἄνθ' ἧς κολάσεως εὐεργετή-
σας τὸν λαόν σου, εἰς ἐπιθυ-
μίαν ὀρέξεως ξένην γεῦσιν, τρο-
φήν ἡτοίμασας ὀρτυγομήτρην,

Ἵνα ἐκεῖνοι μὲν ἐπιθυμοῦντες
τροφὴν, διὰ τὴν δειχθεῖσαν τῶν
ἐπαπεσταλμένων, καὶ τὴν ἀ-
ναγκαίαν ὀρέξιν ἀποστρέφονται,

disposuisti populum tuum, qui-
bus in concupiscentia appetitus,
novum saporem escam parasti
ortygometram:

Ut illi quidem concupiscen-
tes escam, propter odiosam de-
formitatem eorum quae immis-
sa sunt, etiam a necessaria con-

οὗτοι δὲ ἐπ' ὀλίγον ἐνδεδεῖς γε-
νόμενοι καὶ ξένης μετ' ἄσχωσι
γεύσεως·

*Εἰδει γὰρ ἐκείνοις μὲν ἀπα-
ραίτητον ἐνδειαὶν ἐπελθεῖν τυ-
ραννοῦσι, τούτοις δὲ μόνον δειχ-
θῆναι πῶς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐβα-
σανίζοντο.

Καὶ γὰρ ὅτε αὐτοῖς δεινὸς ἐ-
πῆλθε θηρίων θυμὸς, δῆγμασί
τε σχολιῶν διεφθείροντο ὄφρων,
οὐ μέχρι τέλους ἔμεινεν ἡ ὀργή
σου.

Εἰς νουθεσίαν δὲ πρὸς ὀλίγον
ἐταράχθησαν, σύμβολον ἔχον-

cupiscentia averterentur: hi au-
tem in brevi inopes facti etiam
novam gustarent escam.

Oportebat enim illis quidem
inevitabilem supervenire ino-
piam exercentibus tyrannidem,
his autem tantum ostendi, que-

սակաւ մի կարօտացեալք՝ 'ի նոր
ճաշական վայելեացեն :

Ձի պարտ էր 'ի վերայ նոցա
անհրաժեշտ կարօտութեանն գալ,
քանզի բռնանային . և սոցա ցու-
ցանել միայն , թէ որպէս սոցա
թշնամիքն տանջիցին :

Քանզի յորժամ նոցա անհա-
րին բարկութիւն գաղանացն եհաւ
'ի վերայ , հարուածովք կամակոր
օձիցն ստուակէին :

Ո՛չ մինչ 'ի սպառ յամեաց
բարկութիւն քո , ալ 'ի խրատ

madmodum inimici ipsorum ex-
terminabantur .

Et enim cum his supervenit
saeva bestiarum ira, et morsi-
bus perversorum colabrorum
exterminabantur .

Non usque in finem ira tua

առ սակաւ մի խռովեցան . զի նշա-
նակ փրկութեան ունիցին , առ ՚ի
յիշելոյ զպատուիրանս օրինաց
քոց :

Ձի որ դառնայրն՝ ո՛չ վասն այնր
զոր տեսանէրն ապրէր , այլ վասն
քո՝ որ ամենեցուն փրկիչդ ես :

Եւ այնու հաւանեցուցեր ըզ-
թշնամիան մեր , եթէ դու ես որ
փրկես յամենայն չարէ :

Ձի զոմանս մարախոյ և մկանց
կոտորեցին հարուածք , և ո՛չ
դտաւ բժշկութիւն անձանց նո-
ցա . զի արժանի էին յայնպիսեացն
տանջելոյ :

Բայց որդւոց քոց՝ և ո՛չ թու-

permansit: sed ad correptionem
in brevi turbati sunt, signum
habentes salutis ad commemo-
rationem mandati legis tuae.

Qui enim conversus est; non
per hoc, quod videbat, salva-
batur, sed per te omnium sal-
vatores.

Et in hoc autem ostendisti

τες σωτηρίας, εἰς ἀγάμνησιν ἐν-
τολῆς νόμου σου.

Ὁ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ διὰ τὸ
θεωρούμενον ἐσώζετο, ἀλλὰ διὰ
σὲ τὸν πάντων σωτῆρα.

Καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἐπεισας τοὺς
ἐχθρούς ἡμῶν, ὅτι σὺ εἶ ὁ ῥυό-
μενος ἐκ παντός κακοῦ.

Οὓς μὲν γὰρ ἀκρίδων καὶ
μυιῶν ἀπέκτεινε δῆγματα, καὶ
οὐχ εὐρέθη ἱαμα τῇ ψυχῇ αὐ-
τῶν, ὅτι ἄξιοι ἦσαν ὑπὸ τοιού-
των κολασθῆναι.

Τοὺς δὲ υἱούς σου οὐδὲ ἰοβό-

inimicis nostris, quia tu es
qui liberas ab omni malo.

Illos enim locustarum et mu-
scarum occiderunt morsus, et
non est inventa sanitas animae
illorum, quia digni erant ab
hujusmodi exterminari.

Filios autem tuos, nec vene-

λων δρακόντων ἐνίκησαν ὁδόν-
τες, τὸ ἔλεος γάρ σου ἀντιπα-
ρῆλθε καὶ ἰάσατο αὐτούς.

Εἰς γὰρ ὑπόμνησιν τῶν λο-
γίων σου ἐνεκεντρίζοντο, καὶ ὀ-
ξέως διεσώζοντο, ἵνα μὴ εἰς βα-
θεῖαν ἐμπεσόντες λήθην, ἀπε-
ρίσπαστοι γένωνται τῆς σῆς εὐερ-
γείας.

Καὶ γὰρ οὔτε βοτάνη οὔτε
μάλαγμα ἐθεράπευσεν αὐτούς,
ἀλλὰ ὁ σὸς κύριε λόγος ὁ πάν-
τα ἰώμενος.

Σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου ἐ-
ξουσίαν ἔχεις, καὶ κατὰ γαίης εἰς
πύλας ἄδου καὶ ἀνάγεις.

natorum draconum vicerunt
dentes: misericordia enim tua
ex adverso adveniens sanabat
illos.

In memoriam enim sermo-
num tuorum examinabantur,
et velociter salvabantur, ne in
altam incidentes oblivionem non

Նաւոր վիշապացն յաղթեցին ժա-
նիք . և ողորմութիւն քո անջրպե-
տեաց , և բժշկեաց զնոսա :

Զի 'ի յիշատակ բանից քոց ան-
դրէն պատուաստէին , և վաղվա-
ղակի փրկէին . զի մի 'ի խոր մո-
ռացումն անկանիցին , և ան-
պատասարանք լինիցին 'ի քում-
մէ բարերարութենէդ :

Քանզի ոչ դեղք , և ոչ սպե-
ղանիք բժշկեցին զնոսա . այլ քո
Տէր բանդ՝ որ զամենայն բժշկէ :

Քանզի կենաց և մահու դու
ունիս իշխանութիւն . իջուցանես
'ի դժոխս 41 , և հանես :

possent uti tuo adjutorio .

Etenim neque herba, neque
malagma sanavit eos, sed tuus
Domine sermo, qui sanat o-
mnia .

Tu enim vitae et mortis ha-
bes potestatem, et deducis ad
portas inferni, et reducis .

Այլ մարդ սպանանէ չարութեամբ իւրով. և ելեալ ոգին՝ անդրէն ոչ դառնայ, և ոչ սրարանի շունչն գրաւեալ:

Քանզի 'ի քումմէ ձեռանէ փախչել անհնարին է:

Աւրանան գիտել զքեզ ամալաբիշաք, բայց զօրութեամբ բազկի քոյ տանջեցան, նոր անձրեօք կարկառի, և անհրաժեշտ շառաչմամբ հալածեալք, և հրովք ծախեալք:

Եւ որ ինչ նորանշան սքանչելին էր, զի յամենաշիջոյց ջուրն առաւել գործէր հուրն. զի վերամարտիկ արդարոց է աշխարհ:

Homo autem occidit quidem per malitiam suam, egressum autem spiritum non facit reverti, nec revocat animam, quae recepta est.

Sed tuam manum effugere impossibile est.

Negantes enim nosse te impii, per fortitudinem brachii

* Ἄνθρωπος δὲ ἀποκτείνει μὲν τῇ κακίᾳ αὐτοῦ, ἐξελθὼν δὲ πνεῦμα οὐκ ἀναστρέφει, οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴν παραληφθεῖσαν.

Τὴν δὲ σὴν χεῖρα φυγεῖν ἀδύνατόν ἐστιν.

Ἀρνούμενοι γάρ σε εἰδέναι ἀσεβεῖς, ἐν ἰσχυρῷ βραχίονός σου ἐμαστιγώθησαν, ξένοις ὑετοῖς καὶ χαλάζαις καὶ ὀμβροῖς διωκόμενοι ἀπαισιθήτοις, καὶ πυρὶ καταναλισκόμενοι.

Τὸ γὰρ παραδόξότατον, ἐν τῷ πάντα σβεννῦντι ὕδατι πλεῖον ἐνήργει τὸ πῦρ· ὑπέρμαχος γὰρ ὁ κόσμος ἐστὶ δικαίων.

tui flagellati sunt, novis pluviis, et grandinibus, et imbribus persecutionem passi inevitabilibus, et per ignem consumpti.

Quod enim maxime mirabile erat, in aqua, quae omnia extinguit, plus ignis valebat: vindex enim est orbis, justorum.

Ποτέ μὲν γάρ ἡμεροῦτο φλόξ,
 ἵνα μὴ καταφλέξῃ τὰ ἐπ' ἀσε-
 βεῖς ἀπεσταλμένα ζῶα· ἀλλ'
 αὐτοὶ βλέποντες ἰδῶσιν, ὅτι
 Θεοῦ κρίσει ἐλαύνονται.

Ποτέ δὲ καὶ μετὰ ξύ ὕδατος
 ὑπὲρ τὴν πυρὸς δύναμιν φλέγει,
 ἵνα ἀδίκου γῆς γεννήματα δια-
 φθείρῃ.

Ἀνθ' ὧν ἀγγέλων τροφὴν ἐψώ-
 μισας τὸν λαόν σου, καὶ ἔτοι-
 μον ἄρτον ἀπ' οὐρανοῦ παρέσχες
 αὐτοῖς ἀκοπιάστως, πᾶσαν ἡδο-
 νὴν ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν
 ἀρμόνιον γεῦσιν.

Quodam enim tempore man-
 suctabatur quidam ignis, ne
 combureret, quae ad impios
 missa erant, animalia: sed ut
 ipsi videntes scirent, quoniam
 Dei iudicio patiuntur persecu-
 tionem.

Quodam autem tempore, et
 in aqua supra virtutem ignis

Երբեմն ընտանեկայր բոցն, զի մի՛ սյրիցէ զարձակեալ գաղանան 'ի վերայ ամբարշտաց, այլ նոքա հայեցեալ տեսանէին, թէ Աստուծոյ դատաստանաւն խուճապին:

Եւ երբեմն 'ի մէջ ջրոյն առաւել քան զգորութիւն հրոյ բորբոքէր, զի զմեղանչական երկրին զարդիւնս ասրականեացէ:

Անդ որոյ կերակուր հրեշտակաց ջամբեցեր ժողովրդեան քում, և զսարսառական հացն յերկնից ետուր նոցա առանց ջանալոյ առ ամենայն ցանկութիւն բուական, և առ ամենայն հանդերձանս ճաշակաց:

ardebat, ut iniquae terrae germina exterminaret.

Pro quibus angelorum escamutrivisti populum tuum, et paratum panem de caelo praestitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, et accomodatum ad omnem gustum.

Չի քո գոյաւորութիւնդ առ քո
որդիան եցոյց զքաղցրութիւն՝ ըստ
մատուցանելոյ ցանկութեանն ար-
քանեկեալ, առ որ զինչ ոք և կա-
մէր՝ խառնէր :

Չիւն և սառն կային ընդդէմ
հրոյ՝ և ոչ հալէին. զի ծանկոյութ,
թէ զսրտուղ թշնամեացն ապա-
կանէր հուրն՝ բոլրոքեալ ընդ
կարկառի, և փայլատակեալ ՚ի մէջ
ջրոյ :

Եւ այն դարձեալ՝ զի արդարք
կերակրեցին, և զիւր զօրութիւնն
մոռանայցէ :

Չի քո արարած քեզ արարչիդ

Substantia enim tua dulce-
dinem tuam in filios ostende-
bat: et deserviens uniuscujusque
voluntati, ad quod quisque vo-
lebat, convertebatur.

Nix autem et glacies susti-
nebant vim ignis, et non ta-
bescebant, ut scirent, quoniam

Ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασίς σου
τὴν σὴν πρὸς τέκνα ἐνεφάνιζεν
γλυκύτητα, τῇ δὲ τοῦ προσφε-
ρομένου ἐπιθυμία ὑπηρετῶν,
πρὸς ὃ τις ἐβούλετο μετεκίρ-
νατο.

Χιών δὲ καὶ κρύσταλλος ὑ-
πέμεινε πῦρ, καὶ οὐκ ἐτήκετο,
ἵνα γνῶσιν ὅτι τοὺς τῶν ἑχ-
θρῶν καρπούς κατέφθειρε πῦρ
φλεγόμενον, ἐν τῇ χαλάζῃ καὶ
ἐν τοῖς ὑετοῖς διάστράπτον.

Τοῦτο πάλιν δ' ἵνα τραφῶσι
δίκαιοι, καὶ τῆς ἰδίας ἐπιλελη-
σθαι δυνάμεως.

Ἡ γὰρ κτίσις σοι τῷ ποιή-

fructus inimicorum extermina-
bat ignis ardens, in grandine et
in pluviis coruscans.

Hic autem iterum, ut nutri-
rentur iusti, etiam suae virtu-
tis oblitus est.

Creatura enim tibi Factori

σαντι ὑπηρετοῦσα, ἐπιτείνεται
εἰς κόλασιν κατὰ τῶν ἀδίκων,
καὶ ἀνίεται εἰς εὐεργετίαν ὑπὲρ
τῶν εἰς σὲ πεποιθότων.

Διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς πάν-
τα μεταλλευομένη, τῇ παντο-
τρόφῳ σου δωρεᾷ ὑπηρετεῖ, πρὸς
τὴν τῶν δεομένων θέλησιν.

Ἵνα μάθωσιν οἱ υἱοὶ σου, οὓς
ἠγάπησας, κύριε, ὅτι οὐχ αἱ
γενέσεις τῶν καρπῶν τρέφουσιν
ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ῥῆμά σου
τούς σοι πιστεύοντας διατη-
ρεῖ.

Τὸ γὰρ ὑπὸ πυρός μὴ φθειρό-

deserviens, excandescit in tor-
mentum adversus injustos, et
lenior fit ad benefaciendum pro
his qui in te confidunt.

Propter hoc et tunc in o-
mnia transfigurata omnium nu-
trici gratiae tuae deserviebat,

արբանեկէ, և սաստկանայ 'ի տան-
ջանս անիրաւաց, և օրհնի 'ի բա-
րերարութիւն փոխանակ 'ի քեզն
յուսացելոց :

Վասն այնորիկ և յայնժամ
յամենայն ինչ փոխեալ ամենա-
կերակրիչ սարգէլիդ քում լինէր
սարասաւոր, առ 'ի կամս քոյոյն
կարօտելոց :

Զի ուսանիցին որդեքն քո՝ զոր
դու սիրեցեր Տէր. զի ոչ եթէ
արարք արմատաց կերակրեն ըզ-
մարդ, այլ քո բանդ զհաւատա-
ցեալն 'ի քեզ սրահէ :

Զի որ 'ի հրոյն ոչ սարահանէր,

ad voluntatem eorum qui de-
siderabant ;

Ut scirent filii tui, quos di-
lexisti Domine, quoniam non
nativitates fructuum pascunt ho-
minem, sed sermo tuus hos,
qui in te crediderunt, conservat.

Quod enim ab igne non po-

վայելաւոր ՚ի դոյզն ճառագայթից
արեւականն ջեռեալ հալէր :

Արդէս զի յայտ լիցի՝ թէ պարտ
է կանխել նախ քան զարեգակն ՚ի
գովութիւն 4² քո, և յառաջ քան
զծագել լուսոյ յանդիման լինել
քեզ :

Ձի յոյս անշնորհակալին իբրեւ
զառն ձմերայնոյ հալեացի, և
ծորեացի իբրեւ զծուր անպիտան :

17 Ձի մեծամեծ են դատաւ
տանք քո, և դժուարասրատուք.
վասն այնորիկ անձինք անխրատք
մոլորեցան :

terat exterminari; statim ab e-
xiguo solis radio calefactum ta-
bescebat :

Ut notum esset, quoniam o-
portet praevenire solem ad be-
nedictionem tuam, et ad ortum
lucis te adorare.

μενον, ἀπλῶς ὑπὸ βραχείας ἀκ-
τῖνος ἡλίου θερμαινόμενον ἐτή-
κετο·

Ὅπως γνωστὸν ἦ, ὅτι δεῖ
φθάνειν τὸν ἥλιον ἐπ' εὐχαρι-
στίαν σου, καὶ πρὸς ἀνατολήν
φωτὸς ἐντυγχάνειν σοι.

Ἀχαρίστου γάρ ἐλπίς ὡς
χειμερινή πάχνη τακήσεται,
καὶ ῥυήσεται ὡς ὕδωρ ἀχρη-
στον.

17 Μεγάλαι γάρ σου αἱ κρί-
σεις καὶ δυσδιήγητοι· διὰ τοῦ-
το ἀπαίδευτοι ψυχαὶ ἐπλανή-
θησαν.

Ingrati enim spes, tanquam
hybernalis glacies, tabescet, et
disperiet tanquam aqua super-
vacua.

17 Magna enim sunt judicia
tua, et inenarrabilia: propter
hoc indisciplinae animae er-
raverunt.

Ὑπειληφότες γὰρ καταδυναστεύειν ἔθνος ἅγιον ἄνομοι, δέσμιοι σκότους καὶ μακρᾶς πεδῇται νυκτός, κατακλεισθέντες ὀρόφοις, φυγάδες τῆς αἰωνίου προνοίας ἔκειντο.

Λανθάνειν γὰρ νομίζοντες ἐπὶ κρυφαίοις ἁμαρτήμασιν, ἀφεγγεῖ λήθης παρακαλύμματι ἐσκορπίσθησαν, θαμβούμενοι δεινῶς καὶ ἰνδάλμασιν ἐκταρασσόμενοι.

Οὐδὲ γὰρ ὁ κατέχων αὐτοὺς μυχρὸς ἀφόβους διεφύλασεν, ἦχοι δὲ καταράσσοντες αὐτοὺς

Dum enim persuasum habent iniqui dominari nationi sanctae : vinculis tenebrarum, et longae noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetuae providentiae, jacuerunt.

Dum enim putant se latere

Կարծեցին բռնադատել զաղգն
սուրբ անօրէնք , կապեալք խա-
ւարի , և կաշկանդեալք երկայն
դիշերոյ , արգելեալք ընդ յար-
կօք , փախաւորականք 'ի յաւիտե-
նական տեսչութենէն՝ անկեալ
դնէին :

Զի զօղեալ ⁴³ համարէին ընդ
պաղանեօք մեղաց , ընդ անճա-
ճանչ յիմարութեան ⁴⁴ առադառ-
տաւ ցրուեցան , անհնարինս յի-
մարեալք , և խուճապիւք խռ-
վեալք ⁴⁵ :

Քանզի և ոչ՝ որ ունէր զնոսա
մութն , աներկիւղս սրահեաց . զի
բոմբիւնք շուրջ զնոքօք սրահեալ

in obscuris peccatis ; tenebroso
oblivionis velamento dispersi
sunt, parentes horrendæ, et spe-
ctris conturbati.

Neque enim quæ continebat
illos spelunca, sine timore cu-
stodiebat: sed sonitus cum im-

որարբեցուցանէին , և ցնորք ան-
ժախտք խոժոռադիմացն 46 երե-
ւին :

Եւ հրոյ և ճշ մի ինչ բռնութիւն
կարաց լուսաւորել . և ճշ խարու-
կածին 47 բորբոքեալ բոցք հան-
դարտէին լրջացուցանել զոխուր
դիւերն :

Բայց միայն երեւիւնոցա ինք-
նակաց խարոյկ լի երկիւղիւ . զար-
հուրեալք յաներևոյթ տեսչենէ
այնորիկ , համարէին չար ևս քան
զոր տեսանէինն :

'Ի դիւթական արուեստի խա-
բէութիւնս անկանէին , և 'ի խոր-

petu descendentes ipsis obstre-
pebant, et visiones tristes moe-
stis vultibus apparebant.

Et ignis quidem nulla vis po-
terat lumen praeberere, nec si-
derum limpidae flammae illu-
minare poterant illam noctem
horrendam.

περιεκόμπουν, καὶ φάσματα ἀ-
μειδίτοις κατηφῇ προσώποις ἐνε-
φανίζετο.

Καὶ πυρὸς μὲν οὐδεμία βία
κατίσχυε φωτίζειν, οὔτε ἄ-
στρων ἑκλαμπροὶ φλόγες καταυ-
γάζειν ὑπέμενον τὴν στυγνὴν ἐ-
κείνην νύκτα.

Διεφαίνετο δ' αὐτοῖς μόνον αὐ-
τομάτη πυρὰ φόβου πλήρης, ἐκ-
δειματούμενοι δὲ τῆς μὴ θεω-
ρουμένης ἐκείνης ὁφθαλμοῦ, ἡγοῦντο
χεῖρω τὰ βλεπόμενα.

Μαγικῆς δὲ ἐμπαίγματα κα-
τέκειντο τέχνης, καὶ τῆς ἐπὶ

Apparebat autem illis tantum
subitaneus ignis timore plenus :
et timore percussi illius, quae
non videbatur, speciei, aesti-
mabant deteriora esse quae vi-
debantur.

Magicae autem artis illusio-
nes jacebant, et jactantiae de

φρονήσει ἀλαζονείας ἑλεγχος ἐφ-
ύβριστος.

Οἱ γὰρ ὑπισχνούμενοι δείμα-
τα καὶ ταραχάς ἀπελαύνειν ψυ-
χῆς νοσοῦσης, οὗτοι καταγέλα-
στον εὐλάβειαν ἐνόσουν.

Καὶ γὰρ εἰ μηδὲν αὐτοὺς τε-
ρατῶδες ἐφόβει, κνωδάλων πα-
ρόδοις καὶ ἐρπετῶν συριγμοῖς ἐκ-
σεσοβημένοι,

Διώλλυντο ἔντρομοι καὶ τὸν
μηδαμόθεν φευκτὸν αἶρα προσι-
δεῖν ἀρνούμενοι.

Δειλὸν γὰρ ἰδίως πονηρία μαρ-
τυρεῖ καταδικαζομένη, αἰεὶ δὲ

sapientia erat correptio cum con-
tumelia.

Illi enim qui promittebant
timores, et turbationes expelle-
re ab anima languente, hi ri-
diculo timore languebant.

Nam et si nihil illos turbu-
lentum terrefaciebat; transitu

հուրդս ամբարհաւածութեան՝
կշտամբութիւն թշնամանալից :

Ձի որք խոտանային զարհա-
ւիրս և զխռովութիւնս հալածել
յանձնէ ախտացելոց, նոքա զծաղ-
րալից երկիւղն ախտանային :

Ձի թէպէտ և ոչինչ նորանշան
զարհուրեցուցանէր, ճճեաց ան-
ցիւ, և սողնոց շշմամբ խուճա-
պեալք,

Եւ դողացեալք սատակէին .
և յանուրեք յանախաւստ 48 օդն
հայելոյ ուրանային :

Ձի երկչտօին առանձին իմն չա-
րութիւն ինքեամբ վկայէ դատա-

animalium et serpentum sibi-
latione commoti, tremebundi
peribant:

Etiam aërem, quem nulla
ratione quis effugere posset,
negantes videre.

Cum sit enim proprie timi-
da nequitia, dat testimonium

սարսուռալ, միշտ կանխէ զանհնա-
րինս՝ նեղեալ 'ի խղճէ մտաց :

Քանզի ոչինչ է երկիւղ, եթէ
ոչ մտանութիւն մտացն օգնակա-
նութեանց :

Մինչդեռ 'ի ներքս է, սակա-
լինչ է ակնկալութիւն, և բազում
համարի զանգիտութեանցն ⁴⁹, որ
ածէ 'ի վերայ զսատճառս տան-
ջանացն :

Եւ նորա զանհնարին զգիշերն,
և յանմատուցից ⁵⁰ մթից գոխոցն
հասելոց ⁵¹ 'ի վերայ՝ զնոյն քուն
ննջեցին :

Է՛ր զի նշանօք ցնորիցն սգակ-

condemnata: semper autem prae-
sumit saeva, perturbata per con-
scientiam.

Nihil enim est timor, nisi pro-
ditio auxiliorum, quae a cogi-
tatione.

Et, dum ab intra minor est
expectatio, maiorem computat

προσείληφε τὰ χαλεπὰ συνεχο-
μένη τῇ συνειδήσει.

Οὐδὲν γὰρ ἐστὶ φόβος, εἰ μὴ
προδοσία τῶν ἀπὸ λογισμοῦ βοη-
θημάτων.

Ἐνδοθεν δὲ οὖσα ἡττων ἢ
προσδοκία, πλείονα λογίζεται
τὴν ἀγνοίαν τῆς παρεχούσης τὴν
βάσανον αἰτίας.

Οἱ δὲ τὴν ἀδύνατον ὄντως
νύκτα καὶ ἐξ ἀδυνάτου ἄδου μυ-
χῶν ἐπελθούσαν, τὸν αὐτὸν
ὕπνον κοιμώμενοι,

Τὰ μὲν τέρασιν ἡλαύνοντο

in scientiam praebentis tormen-
tum causae.

Illi autem, qui impotentem
vere noctem, et ex impotentis
infernī speluncis supervenien-
tem, eundem somnum dormie-
bant,

Partim monstris fantasmatum

φαντασμάτων, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς παρελύοντο προδοσίᾳ· αἰφνίδιος γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀπροσδόκητος φόβος ἐπῆλθεν.

Εἶθ' οὕτως, ὅς δῃ ποτ' οὖν ἦν ἐκεῖ καταπίπτων, ἐφρουρεῖτο εἰς τὴν ἀσίδηρον εἰρκτὴν κατακλεισθεῖς.

Εἴτε γὰρ γεωργὸς ἦν τις, ἢ ποιμὴν, ἢ τῶν κατ' ἐρημίαν ἐργάτης μόχθων, προληφθεὶς τὴν δυσάλυκτον ἔμενεν ἀνάγκην.

Μιᾶ γὰρ ἀλύσει σκότους πάντες ἐδέδησαν· εἴτε πνεῦμα συρίζον, ἢ περὶ ἀμφιλαφεῖς κλάδους

exagitabantur, partim vero animae deficiebant traditione: subitaneus enim illis, et insperatus timor supervenerat.

Deinde si quique illic ceciderat, custodiebatur in carcerem sine ferro conclusus.

չէլին , և էր զի ոգւոցն մասնու
թեամբ լքանէին . զի յանկար
ծօրէն և յանկարծուս մածանէր
ահն 'ի վերայ :

Ապա այն զհարգ և էր , անդ
յանդէր , և սրահէր յաներկաթ
բանոն արգելեալ :

Եթէ հողագործ էր , և եթէ
հովիւ , և եթէ անասաւասկան
աշխատութեանցն գործաւոր՝ ըմ
բռնեալ յանլոյծ տագնապ հասա
նէր :

Քանզի միով խաւարային շրդ
թայիւ ամենեքեան կապեցան :
Եթէ հողմ ջնչէր , և եթէ 'ի

Sive enim rusticus quis erat,
aut pastor, vel operarius labo-
rum qui in deserto, praeoccu-
patus ineffugabilem sustinebat
necessitatem.

Una enim catena tenebrarum
omnes erant colligati. Sive spi-
ritus sibilans, aut inter spissos

Թանձրախիտ ոստոց քաղցրաձայն
հաւուց բարբառ հնչէր , եթէ
յորդուծիւն ջրոց հոսելոց բռնու
թեամբ ,

Եւ եթէ բոմբիւնք սպառնա
լեաց վիմաց հոլովելոց , և եթէ
ընթացք աներևոյթք անասնոց
կայտուելոց , և եթէ բարբառ ա
հագին դաղանայ գոչելոց , կամ
անդրէն յանձն բեկելոց ^{5 2} 'ի քա
րանձաւաց լերանց ձայնից ^{5 3} ար
ձագանդաց՝ լքոյց զնոսա զարհու
րեցուցեալ :

Չի ամենայն աշխարհ սրայծա
ռացեալ լուսով լուսաւորէր , և
անխափան գործով կայր սնդա
կազմ :

ramos avium sonus suavis, aut
rythmus aquae decurrentis vi,

Aut sonus validus praecipi
tantium petrarum, aut luden
tium animalium cursus invis
ibilis, aut mugientium saevarum
bestiarum vox, aut repercussa

ὀρνέων ἦχος εὐμελής, ἢ ῥυθμός
ὕδατος πορευομένου βίᾳ,

Ἡ κτύπος ἀπηνῆς κατάρριπ-
τομένων πετρῶν, ἢ σκιρτώντων
ζώων ὁρόμος ἀδεώρητος, ἢ ὠρυο-
μένων ἀπηνεστάτων θηρίων φω-
γῇ, ἢ ἀντανακλωμένη ἐκ κοιλο-
τάτων ὀρέων ἦχώ, παρέλυσεν
αὐτούς ἐκφοβοῦντα.

Ὅλος γὰρ ὁ κόσμος λαμπρῷ
κατελάμπετο φωτί, καὶ ἀνεμ-
πεδίστοις συνείχετο ἔργοις.

ex cavis montibus Echo, defi-
cientes faciebant illos prae ti-
more.

Omnis enim orbis terrarum
limpido illuminabatur lumine,
et non impeditis continebatur
operibus.

Μόνοις δὲ ἐκείνοις ἐπετέτατο βαρεῖα νύξ, εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αὐτοὺς διαδέχεσθαι σκότους. ἐαυτοῖς δὲ ἦσαν βαρύτεροι σκότους.

18 Τοῖς δὲ ὁσίοις σου μέγιστον ἦν φῶς, ὧν φωνὴν μὲν ἀκούοντες, μορφήν δὲ οὐχ ὁρῶντες, ὅτι μὲν οὖν καὶ ἐκεῖνοι ἐπεπόνθεισαν, ἐμακάριζον,

Ὅτι δὲ οὐ βλάπτουσι προηδικημένοι, εὐχαριστοῦσι, καὶ τοῦ διενεχθῆναι χάριν ἐδέοντο.

Ἀνθ' ὧν πυριφλεγῆ στύλον, ὀδηγὸν μὲν ἀγνώστου ὁδοιπορίας,

Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum, quae superventurae illis erant. Ipsi autem sibi erant graviores tenebris.

18 Sanctis autem tuis maxima erat lux: quorum quidem vocem audientes, sed figuram

Բայց միայն ՚ի վերայ նոցա տա-
րածանէր ծանր գիշեր, օրինակ
խաւարին՝ որ յաջորդեաց է զնո-
սա . ինքեանք ինքեանց իսկ ծան-
րագոյնք էին քան զխաւար :

18 Բայց սրբոց քոց ընս մեծ էր,
զորոց զբարբառն լսէին, և զկեր-
պարանան ոչ տեսանէին . զի և նո-
քա՝ որ զայսպիսի չարչարանս կրե-
ցին, երանէին :

Եւ զի ոչ փաստէին յառաջա-
գոյն զըկեալքն, գոհանային, և
վասն անցանելոյ աղաչէին :

Ընդ որոյ սին բոցոյ առաջնոր-
դէր անծանօթ ճանապարհին, զա-

non videntes, quoniam quidem
et illi passi erant, magnifica-
bant.

Et quia ante laesi non no-
cent, gratias agebant, et ut es-
set differentia, donum petebant.

Pro quibus ignis ardentem
columnam ducem quidem igno-

բեգակն անվնաս՝ ետուր առաս
ասպնջականութեանն :

Քանզի արժանի խի էին նոքա
վերաբերյալ 'ի լուսոյ, և արդեւոյ 'ի
խաւարի, որք արդեւականա պա-
հէին զորդիան քո, որովք հան-
դերձեալ էր անեղծ օրինացն լոյս
կենաց ⁵⁴ աշխարհի պարգեւել :

Զի խորհեալ էին նոքա զաղայս
սրբոցն կոտորել, և ընդ միոյ ման-
կան ընկեցիկ եղելոյ և ապրելոյ,
'ի յանդիմանութիւն զնոցա զբաղ-
մութիւն որդւոցն սատակեցեր, և
առհասարակ կորուսեր 'ի ջուրս
սաստիկս :

Այն գիշեր յառաջածանօթ

tae viae, solem autem sine lac-
sura boni hospitii praestitisti.

Digni siquidem illi carere
lumine, et pati carcerem tene-
brarum, qui inclusos custodie-
bant filios tuos, per quos inci-
piebat incorruptum legis lumen
saeculo dari.

ἥλιον δὲ ἀβλαβῇ φιλοτίμου ξενιτείας παρέσχες.

* Ἀξιοὶ μὲν γὰρ ἐκεῖνοι στερηθῆναι φωτός, καὶ φυλακισθῆναι ἐν σκότει, οἱ κατακλείστους φυλάξαντες τοὺς υἱούς σου, διῶν ἡμελλε τὸ ἄφθαρτον νόμου φῶς τῷ αἰῶνι δίδοσθαι.

Βουλευσαμένους δ' αὐτοὺς τὰ τῶν ὀσίων ἀποκτεῖναι νήπια, καὶ ἐνός ἐκτεθέντος τέκνου, καὶ σωθέντος, εἰς ἔλεγχον τὸ αὐτῶν ἀφείλω πλῆθος τέκνων, καὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπώλεσας ἐν ὕδατι σφοδρῶ.

Ἐκείνη ἡ νύξ προεγνώσθη πα-

Cum autem cogitassent justorum occidere infantes, et uno exposito filio, et liberato, in traductionem illorum multitudinem filiorum abstulisti, et pariter perdidisti in aqua valida.

Illā nox ante cognita est a

τράσιν ἡμῶν, ἵνα ἀσφαλῶς εἰδότες οἷς ἐπίστευσαν ὄρκοις, ἐπευθυμήσωσι.

Προσεδέχθη ὑπὸ λαοῦ σου σωτηρία μὲν δικαίων, ἐχθρῶν δὲ ἀπώλεια.

Ὡ γὰρ ἐτιμωρήσω τοὺς ὑπεναντίους, τούτῳ ἡμᾶς προσκαλεσάμενος ἐδόξασας.

Κρυφῇ γὰρ ἐδυσίαζον παῖδες ἀγαθῶν, καὶ τὸν τῆς θειότητος νόμον ἐν ὁμοιοῖα διέδεντο, τῶν αὐτῶν ὁμοίως καὶ ἀγαθῶν καὶ κινδύνων μεταλήψασθαι τοὺς ἀγίους, πατέρων ἤδη προαναμελπόντων αἶνους.

patribus nostris, ut secure scientes, quibus juramentis crediderunt, animae quiores essent.

Suscepta est autem a populo tuo, sanitas quidem justorum, inimicorum autem exterminatio.

Quo enim laesisti adversarios,

եղև հարցն մերոց, զի հաստատու
թեամբ տեսեալ յերգմունս՝ յոր
հաւատացին, խրախամիտ լինի-
ցին :

Ահնկալութիւն եղև ժողովը
դեանքում արդարոցն փրկու-
թիւն, և թշնամեացն կորուստ :

Չի որով պատժեցեր զհակա-
ռակորդան, նովին զմեզ առ քեզ
կոչեցեալ փառաւորեցեր :

Չի գաղտ զոհէին որդիք աղ-
նուացն, և զարբութեանն օրէնս
միաբանութեամբ ուխտէին, ըստ
նմին օրինակի բարութեանց և
վշտաց սրբոցն հաղորդակից լինել-
անդ հարբ քաղցրացուցանէին
զօրհնութիւն :

hoc nos provocans magnificasti.

Absconse enim sacrificabant
justi pueri bonorum, et divini-
tatis legem in concordia dispo-
nebant, tandem similiter et bo-
na et pericula recepturos justos,
patrias jam decantantes laudes.

Նա աւանիկ հակառակ ձայնա-
տու էր անմիաբան բարբառ թշնա-
մեացն, և ձայն ողորմ ելանէր
մանկանցն սգացելոց :

Զնոյն օրինակ ծառայք հան-
դերձ տերամբք տանջեալ, և ռա-
միկն թագաւորաւն զնոյն չարչա-
րեալ :

Ահասարակ ամենեքին միով
անուամբ մահու ունէին մեռեալս
անհամարս, զի և թաղելոյ անգամ
չէին բաւական կենդանիքն . քան
զի 'ի միում վայրկենի սատուա-
կան ազգն նոցա սատակէր :

Զի ամենայնի չհաւատային

Resonabat autem inconueniens
inimicorum vox, et flebilis au-
diebatur ploratorum puerorum.

Simili autem poena servus
cum domino afflictus est, et po-
pularis homo regi similia passus.

Similiter ergo omnes uno no-

Ἀντήχει δ' ἀσύμφωνος ἔχ-
θρῶν βοή, καὶ οἰκτρὰ διεφέρε-
το φωνὴ θρηνουμένων παίδων.

Ὅμοία δὲ δίκη δοῦλος ἅμα
δεσπότη κολασθεὶς καὶ δημότης
βασίλει τὰ αὐτὰ πάσχων.

Ὅμοθυμαδὸν δὲ πάντες ἐν ἐ-
νὶ ὀνόματι θανάτου νεκροὺς εἶ-
χον ἀναριθμήτους, οὐδὲ γὰρ
πρὸς τὸ θάψαι οἱ ζῶντες ἦσαν
ίκανοί, ἐπεὶ πρὸς μίαν ῥοπήν ἢ
ἐντιμοτέρα γένεσις αὐτῶν διε-
φθάρη.

Πάντα γὰρ ἀπιστοῦντες διὰ

mine mortis mortuos habebant
innumerabiles. Nec enim ad se-
peliendum vivi sufficiebant; quo-
niam uno momento, quae erat
praeclarior natio illorum, ex-
terminabatur.

De omnibus enim non cre-

τάς φαρμακίας, ἐπὶ τῷ τῶν
πρωτοτόκων ὀλέθρῳ, ὡμολόγη-
σαν θεοῦ υἱὸν λαὸν εἶναι.

Ἡσυχου γὰρ σιγῆς περιεχού-
σης τὰ πάντα, καὶ νυκτός ἐν
ιδίῳ τάχει μεσαζούσης,

Ὁ παντοδύναμός σου λόγος
ἀπ' οὐρανῶν ἐκ θρόνων βασιλειῶν,
ἀπότομος πολεμιστής, εἰς μέσον
τῆς ὀλεθρίας ἤλατο γῆς,

Ξίφος ὅξυ τὴν ἀνυπόκριτον
ἐπιταγὴν σου φέρων, καὶ στὰς
ἐπλήρωσε τὰ πάντα θανάτου·
καὶ οὐρανοῦ μὲν ἤπτετο, βε-
βήκει δ' ἐπὶ γῆς.

dentes propter veneficia, tunc
cum fuit exterminium primo-
genitorum, confessi sunt Dei
filium populum esse.

Cum enim quietum silentium
contineret omnia, et nox in suo
cursu medium iter haberet,

Omnipotens sermo tuus de

վասն կախարդութեանցն • բայց 'ի
սատակելոյ անդրանկացն խոստո-
վանեցին ժողովուրդ քո լինել ⁵⁵ :

Մինչդեռ խաղաղութեանն
սլատեալ էր զամենայն , և այն
ինչ գիշերն իւրով երագութեամբն
ընդմիջէր ,

Ամենազօր բան քո յերկնից
յաթոռոց արքունեաց սատիկ
սլատերազմող 'ի մէջ սատակման
երկրին հասանէր :

Սուսեր սողովատիկ զանաչառ
հրամանդ քո բերեալ , և 'ի մէջ
անցեալ՝ զամենեւին ընդ մա-
հաւամբ • անդ առ երկնիւք քերէր ,
և այսր յերկիր հասանէր :

caelo a regalibus sedibus durus
bellator in mediam exterminii
terram prosiliit.

Gladius acutus insimulatum
tuum imperium portans : et
stans replevit omnia morte : et
caelum quidem tangebatur, de-
scenderat autem in terram .

Յայնժամ վաղվաղակի ցնորք
անհնարին երազոց խռովեցուցա-
նէին զնոսա, և արհաւիրք ան-
կարծք ի վերայ հասանէին :

Եւ այլ ոք այլուր անկեալ կի-
սամահ՝ վասն որոյ պատճառանայ
մեռանէին, յայտ առնէր :

Զի երազոցն խռովեցուցեալ
զնոսա, զնոյն յառաջագոյն գու-
շակէին, զի մի՛ յանդէտս վասն ո-
րոյ չարաչարն տանջէին, կորնչի-
ցին :

Մատեաւ և յարդարան երբեմն
փորձ մահու, և սատակումն բազ-
մութեանն եղև յանապատին .
այլ ոչ ընդ երկար կալաւ բարկու-
թիւն քո :

Tunc continuo visus quidem
somnia graviter turbaverunt
illos, et timores supervenerunt
insperati :

Et alius alibi projectus semi-
vividus, propter quam causam
moriebatur, demonstrabat .

Τότε παραχρῆμα φαντασίαι
μὲν ὀνείρων δεινῶν ἐξετάραξαν
αὐτοὺς, φόβοι δὲ ἐπέστησαν ἀ-
δόκητοι.

Καὶ ἄλλος ἀλλαχῇ ρίφεις ἡ-
μίθνητος, δι' ἣν ἐδνησκειν αἰτίαν
ἐνεφάνιζεν.

Οἱ γὰρ ὄνειροι θορυβήσαντες
αὐτοὺς, τοῦτο προεμήνυσαν, ἵνα
μὴ ἀγνοοῦντες δι' ὃ κακῶς πάσ-
χουσιν, ἀπόλωνται.

Ἦτατο δὲ ποτε καὶ δικαίων
πεῖρα θανάτου, καὶ θραῦσις ἐν
ἐρήμῳ ἐγένετο πλήθους· ἀλλ'
οὐκ ἐπὶ πολὺ ἐμεινεν ἡ ὀργή.

Visiones enim quae illos tur-
baverunt, hoc praemonebant,
ne inscii, quare mala patiebant-
ur, perirent.

Tetigit autem et justos ten-
tatio mortis: et commotio in
eremo facta est multitudinis;
sed non diu permansit ira.

Σπεύσας γὰρ ἀνὴρ ἄμεμπτος
 προεμάχησε τὸ τῆς ἰδίας λει-
 τουργίας ὄπλον, προσευχὴν καὶ
 θυμιάματος ἐξιλκισμόν κομί-
 σας, ἀντέστη τῷ θυμῷ, καὶ
 πέρας ἐπέθηκε τῇ συμφορᾷ,
 δεικνὺς ὅτι σός ἐστὶ θεράπων.

Ἐνίκησε δὲ τὸν ὄχλον οὐκ
 ἰσχυτὶ τοῦ σώματος, οὐχ ὄπλων
 ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ λόγῳ τὸν κολύ-
 ζοντα ὑπέταξεν, ὅρκους πατέ-
 ρων καὶ διαθήκας ὑπομνήσας.

Σωρηδὸν γὰρ ἤδη πεπτωκότων
 ἐπ' ἀλλήλων νεκρῶν, μεταξὺ

Properans enim homo sine
 querela propugnavit: proferens
 servitutis suae scutum oratio-
 nem, et incensi propitiatio-
 nem, restitit irae, et finem im-
 posuit necessitati, ostendens
 quoniam tuus est famulus.

Vicit autem turbam non vir-

Զի փութացեալ այրն անա-
րատ՝ մատեաւ յառաջ 'ի կռիւ-
իւրով սաշտաման զինուն՝ աղօ-
թիւք և խնկօք ուղերձեալ զքա-
ւութիւնն . եկաց ընդդէմ բար-
կութեանն, և արար վախճան հա-
րուածոցն, յայտ արարեալ, թէ
քո ծառայ է :

Յաղթեաց բազում ամբոխի ոչ
զօրութեամբ մարմնոյ, և ոչ զը-
նուց ազգեցութեամբ, այլ բանիւ
զտանջիչսն հնազանդեաց, զերդ-
մունս և զգաշինս հարցն յիշա-
տակեալ :

Զէնղջաշէղջ դիտականցն անկե-
լոց առ միմեանս՝ կացեալ 'ի մէջ,

tute corporis, nec armatura
potentiae: sed verbo illum, qui
vexabat, subjecit, juramenta
parentum, et testamentum com-
memorans.

Cum enim jam acervatim ce-
cidissent super alterutrum mor-

դադարեցոյց զբարկութիւն , և ե-
հերձ ճանապարհ ընդ մէջ կեն-
դանեաց և մեռելոց :

Քանզի 'ի սլճղնաւոր հանդեր-
ձին էր ամենայն զարդն , և փառք
հարցն 'ի չորեքկարդեան աղանան
քանդակեալս , և մեծութիւն քո
'ի վերայ թագի գլխոյ նորա 56 :

Յայնց խորշեցաւ սառսակին ,
և 'ի նոցունց զարհուրեցաւ . զի
բաւական էր միայն փորձ բարկու-
թեանն :

19 Բայց ամադարչոսացն մինչև 'ի
սպառ եհաա 'ի վերայ անողորմ
սրամառութիւնն :

tui , interstitit , et amputavit
impetum , et divisit illam , quae
ad vivos ducebat , viam .

In veste enim poderis totius
erat orbis terrarum , et paren-
tum magnalia in quatuor ordi-
nibus lapidum sculpta erant ,
et magnificentia tua in diade-

στάς, ἀνέκοψε τὴν ὀργήν, καὶ
διέσχισε τὴν πρὸς τοὺς ζῶντας
ὁδόν.

Ἐπὶ γὰρ ποδῆρους ἐνδύματος
ἦν ὁλος ὁ κόσμος, καὶ πατέρων
δόξαι ἐπὶ τετραστίχου λίθου
γλυφῆς, καὶ μεγαλωσύνη σου ἐ-
πὶ διαδήματος κεφαλῆς αὐτοῦ.

Τούτοις εἶξεν ὁ ὀλοθρεύων,
ταῦτα δὲ ἐφοβήθη· ἦν γὰρ μόνη
ἡ πεῖρα τῆς ὀργῆς ἱκανή.

19 Τοῖς δὲ ἀσεβέσι μέχρι τέ-
λους ἀνελεήμων θυμὸς ἐπέστη·
προΐδει γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ μέλ-
λοντα,

mate capitis illius.

His cessit qui exterminabat;
et haec extimuerunt: erat enim
sola tentatio irae sufficiens.

19 Impiis autem usque in
novissimum sine misericordia ira
supervenit. Praesciebat enim et
futura illorum :

Ἔτι γὰρ ἐν χερσὶν ἔχοντες
τὰ πένθη, καὶ προσοδυρόμενοι
τάφοις νεκρῶν, ἕτερον ἐπεσπά-
σαντο λογισμὸν ἀνοίας, καὶ οὓς
ἵκετεύοντες ἐξέβαλον, τούτους
ὡς φυγάδας ἐδίωκον.

Εἵλκε γὰρ αὐτοὺς ἡ ἀξία ἐ-
πὶ τοῦτο τὸ πέρας ἀνάγκη, καὶ
τῶν συμβεβηκότων ἀμνηστίαν

Quoniam cum ipsi permis-
sent, ut se educerent, et cum
solicitudine praemisissent illos,
persequentur poenitentia ducti.

Adhuc enim inter manus ha-
bentes luctum, et deplorantes
ad monumenta mortuorum, a-

Քանզի գիտէր զնոցա և զհան-
դերձեալսն , զի և նոքա դարձցին
'ի գնալ , և տագնապաւ յուզար-
կեալ զնոսա՝ հալածեացեն զղջա-
ցեալք :

Զի մինչդեռ տակաւին 'ի ձեռս
իւրեանց ունէին զսուգս իւրեանց ,
և ճչէին առ գերեզմանօք մեռե-
լոցն , միւս ևս անմոռութեան խոր-
հուրդ յինքեանս կորզեցին . և
զորս աղաչէինն և հանէին , նոցին
որպէս փախստէից հետամուտ լի-
նէին :

Զի ձգէր զնոսա արժանն յայնր
վախճանի տագնապ . և զանցելոց
անցիցն ընդ նոսա անյիշատակու-

liam sibi assumpserunt cogita-
tionem inscientiae: et quos ro-
gantes projecerant, hos tanquam
fugitivos persequiebantur .

Ducebat enim illos ad hunc
finem digna necessitas, et eo-
rum, quae acciderant, comme-

Թիւն 'ի միտս արկանէր ⁵⁷, զի
զմնացելոց տանջանաց լըցեն զպա-
տիժս :

Եւ քո ժողովուրդ զնորասքանչ
ճանապարհ գնացէ, և նոքա նո-
րանշան մահ գտանիցեն :

Զի ամենայն արարածք յիւրա-
քանչիւր կարգի վերատին նորոգէր՝
արբանեկեալ քոյոց ⁵⁸ հրամա-
նաց, զի որոց ⁵⁹ որդիքն անվնաս
պահէին,

Ամպն ծածկեացէ զբանակն .
զի 'ի ջրոյն ցամաքութենէ՝ որ 'ի
ներքոյ կայր, յատակք երկրին ե-
րևէին, և 'ի կարմիր ծովուն ⁶⁰ ճա-

morationem amittere faciebat;
ut quae deerant tormentis, re-
pleret punitio :

Et populus quidem tuus mi-
rabiliter transiret, illi autem
novam mortem invenirent.

Omnis enim creatura in suo

ἐνέβαλεν, ἵνα τὴν λείπουσαν
ταῖς βασάνοις προσαναπληρώ-
σωσιν κόλασιν.

Καὶ ὁ μὲν λαός σου παράδο-
ξον ὁδοιπορίαν περάσῃ, ἐκεῖνοι
δὲ ξένον εὖρωσι θάνατον.

Ὅλη γὰρ ἡ κτίσις ἐν ἰδίῳ
γένει πάλιν ἄνωθεν διετυπούτο,
ὑπηρετοῦσα ταῖς σαῖς ἐπιτα-
γαῖς, ἵνα οἱ σοὶ παῖδες φυλα-
χθῶσιν ἀβλαβεῖς.

Ἡ τὴν παρεμβολὴν σκιάζου-
σα νεφέλη, ἐκ δὲ προὔφειστώτος
ὑδατος ξηρᾶς ἀνάδυσις γῆς ἐθεω-
ρήθη, ἐξ ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁ-

genere rursus desuper refigura-
batur, deserviens tuis praece-
ptis, ut pueri tui custodirentur
illaesi.

Nubes castra obumbrabat, et
ex aqua, quae ante erat, ter-
rae aridae emersio apparuit, in
mari rubro via sine impedi-

δὲς ἀνεμπόδιστος, καὶ χλοηφό-
ρον πεδῖον ἐκ κλύδωνος βιαίου,

Δὶ οὖ πανθενὶ διηλθον οἱ τῇ
σῇ σκεπαζόμενοι χειρὶ, θεωρή-
σαντες θαυμαστά τέρατα,

Ὡς γὰρ ἵπποι ἐνεμήθησαν,
καὶ ὡς ἀμνοὶ διεσκίρτησαν, αἰ-
νοῦντές σε κύριε τὸν ῥυόμενον αὐ-
τούς.

Ἐμέμνηντο γὰρ ἔτι τῶν ἐν
τῇ παροικίᾳ αὐτῶν, πῶς ἀντί-
μὲν γενέσεως ζώων ἐξήγαγεν ἡ
γῆ σκνῖπα, ἀντί δὲ ἐνύδρων ἐξ-
ηρεύξατο ὁ ποταμός πληθὺς
βατράχων.

mento, et campus germinans
de profundo nimio.

Per quem omnis natio tran-
sivit, quae tegebatur tua ma-
nu, videntes mirabilia monstra.

Tanquam enim equi depave-
runt escam, et tanquam agni
exultaverunt, magnificantes te

նապարհ անխափան, և դաշտ ծաղկաբեր 'ի պատուից բռնութեանն:

Վասն որոյ միագունդ անցանէին՝ որ քով ձեռամբդ ծածկեալ էին, տեսեալ զդործս սքանչելիս:

Զի իբրեւ զձիս ճարակեցան ⁶¹, և իբրեւ զգառինս խայտացին, օրհնել զքեզ Տէր՝ որ փրկեցեր զնոսս:

Քանզի յիշէին տակաւին զիրան որ 'ի պանդխտութեան իւրեանց, [Թէ զիարդ փոխանակ ծննդեան անասնոց բղխեաց: Երկիր նոցա մուռ, և փոխանակ ջրականացն բղխեաց դեան բազմութիւն գորտոց:

Domine, qui liberasti illos.

Memores enim adhuc erant illorum quae in incolatu suo facta fuerant, quemadmodum pro natione quidem animalium produxit terra muscas, pro piscibus autem eructavit fluvius multitudinem ranarum.

Ասա յեաոյ տեսին և նոր
 ծնունդ թռչնոց, յորժամ ցան-
 կութեամբ տենչացեալք՝ խնդրե-
 ցին խորտիկս կերակրոյ:

Զի ՚ի միսիթարութիւն եւ նո-
 ցա լորամարդի ՚ի ծովէ:

Եւ պատիժք ՚ի վերայ մեղաւո-
 րաց հասին, ոչ առանց յառաջա-
 գոյն եղելոց նշանացն բռնութեամբ
 հրացան բարկութեանցն: Քանզի
 յիրաւի չարչարեցան ըստ իւրեանց
 չարութեանց:

Զի չարաչար օտարատեցու-
 թիւն հնարեցան. զի ոմանք զան-

Novissime autem viderunt et
 novam creaturam avium, cum
 adducti concupiscentia postula-
 verunt escam epulationis.

In allocutionem enim desi-
 derii ascendit illis de mari or-
 tygometra:

Et vexationes peccatoribus su-

Ἐφ' ὕστέρω δὲ εἶδον καὶ νέαν
γένεσιν ὀρνέων, ὅτε ἐπιθυμία
προαχθέντες ἠτήσαντο ἐδέσματα
τρυφῆς.

Εἰς γὰρ παραμυθίαν ἀνέβη
αὐτοῖς ἀπὸ θαλάσσης ὀρτυγο-
μήτρα,

Καὶ αἱ τιμωρίαι τοῖς ἁμαρ-
τωλοῖς ἐπῆλθον, οὐκ ἄνευ τῶν
προγεγονότων τεκμηρίων τῇ βίχῃ
τῶν κεραυνῶν· δικαίως γὰρ ἐ-
πασχον ταῖς ἰδίαις αὐτῶν πο-
νηρίαις· καὶ γὰρ χαλεπωτέραν
μισοξενίαν ἐπετίηδυσαν.

Οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἀγνοοῦντας
οὐκ ἐδέχοντο παρόντας, οὗτοι

pervenerunt non sine illis quae
facta erant argumenta per vim
fulminum: juste enim patiebantur
secundum suas nequitias.

Et enim detestabiliorem in-
hospitalitatem instituerunt: si-
quidem illi ignotos non reci-

δὲ εὐεργέτας ξένους ἐδουλοῦντο.

Καὶ οὐ μόνον, ἀλλ' ἥτις ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν, ἐπεὶ ἀπεχθῶς προσεδέχοντο τοὺς ἀλλοτρίους·

Οἱ δὲ μετὰ ἑορτασμάτων εἰσδεξάμενοι τοὺς ἤδη τῶν αὐτῶν μετεσχηκότας δικαίων, δεινοῖς ἐκάκωσαν πόνοις.

Ἐπλήγησαν δὲ καὶ ἀορασία, ὥσπερ ἐκεῖνοι ἐπὶ ταῖς τοῦ δικαίου θύραις, ὅτε ἀχανεῖ πε-

piebant advenas; hi vero beneficos hospites in servitutem redigebant.

Et non solum haec, sed et alius quidam erit respectus illorum: quoniam illi invite recipiebant extraneos.

Hi vero cum recepissent cum

ծանօթս եկեալս չընդունէին, և նոքա զերախտաւոր հիւրս ծառայեցուցանէին :

Եւ ոչ այնչափ միայն, այլև այցելութիւն եղեցի նոցա, քանզի ստեղծեամբ ընդունէին զօտարս :

Բայց նոքա խնդութեամբ մօնիցն ընկալեալք՝ ընդ վաղուց ընդ նոցին արդարոցն վայելէին, զի անհնարին ցաւօք չարչարեցին ըդ նոսա :

Հարան շացութեամբ իբրև զայնոսիկ որ առ դուրս արդարոյն, յորժամ աննշոյլ անբաց խաւա

solemni laetitia eos, qui jam eandem legum facti erant participes, saevissimis afflixerunt doloribus .

Percussi sunt autem caecitate, sicut illi in foribus justi, cum subitaneis cooperti tene-

րաւն պատեցան . իւրաքանչիւրոք
զիւրոյ դրաց ելա խնդրէր :

Չի վասն նոցա բնութիւնք
պատշաճեալք իբրև սաղմոսարա-
նաւ իւրաքանչիւր յարդարեալ
ձայնիւք , զիւրաքանչիւր անուն
նուագէին . յամենայն ժամ 'ի
նմին ձայնի հաստատեալք . զոր է
ճշմարտիւ կարծել յեղեւոցն տես-
լենէ :

Չի ցամաքայինքն 'ի ջուրս փո-
խէին , և լուղակքն յերկիր դառ-
նային :

Հուր ջրոյ յաղթէր իւրով զօ-
րութեամբ , և ջուր զիւր շիջուցիչ
բնութիւնն մոռանայր :

bris, unusquisque transitum o-
stiorum suorum quaerebat .

In se enim elementa conver-
tebantur, sicut in psalterio soni
modulationis nomen mutant,
semper custodientia sonum :
quod aestimari potest ex ipso

ριβληθέντες σκύτει, ἕκαστος
τῶν ἑαυτοῦ θυρῶν τὴν δίοδον
ἐζητεῖ.

Δι' αὐτῶν γὰρ τὰ στοιχεῖα
μεταρροζόμενα, ὥσπερ ἐν ψαλ-
τηρίῳ φθόγγοι τοῦ ρυθμοῦ τὸ
ὄνομα διαλλάσσουσι, πάντοτε
μένοντα ἤχῳ, ὅπερ ἐστὶν εἰ-
κάσαι ἐκ τῆς τῶν γεγονότων ὁ-
ψευς ἀκριβῶς.

Χερσαῖα γὰρ εἰς ἐνυδρα μετε-
βάλλετο, καὶ νηκτὰ μετέβαι-
νεν ἐπὶ γῆς.

Πῦρ ἰσχυσεν ἐν ὕδατι τῆς
ιδίας δυνάμεως, καὶ ὕδωρ τῆς
σβεστικῆς φύσεως ἐπελκνθάνετο.

rerum factarum visu certo

Terrestria enim in aquatica
convertebantur: et quae erant
natantia, in terra transibant.

Ignis in aqua valebat supra
suam virtutem; et aqua extin-
guentis naturae obliviscebatur.

Φλόγες ἀνάπαλιν εὐφθάρτων
ζώων οὐκ ἐμάρανταν σάρκας ἐμ-
περιπατούντων, οὐδὲ τηκτὸν
κρυσταλλοειδὲς εὐτηκτον γένος
ἀμβροσίας τροφῆς.

Κατὰ πάντα γὰρ κύριε ἐμε-
γάλυνας τὸν λαόν σου, καὶ ἐ-
δόξασας, καὶ οὐχ ὑπερεῖδες,
ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ παρι-
στάμενος.

Flammae e contrario, facile
corruptibilium animalium non
vexaverunt carnes coambulan-
tium, nec dissolvebant illam,
quae facile dissolvebatur sicut
glaciem, bonam escam.

Եւ թոյք դարձեալ զգիւրա-
ծախ անասնոցն զմարմիննն ո՛չ
Թառամեցուցանէին 'ի շրջէն իւ-
րեանց, և ո՛չ հալէին զտառնա-
կերպ զգիւրահալ զաղդ անուշակ
կերակրոցն :

Չի յամենայնի բարձրացուցեր
զժողովուրդ քո, և փառաւորե-
ցեր. և ո՛չ անտես արարեր յա-
մենայն ժամանակի, և յամենայն
տեղիս քոյով պաշտպանու թեամբ,
Տէր * :

In omnibus enim magnifica-
sti populum tuum Domine, et
honorasti, et non despexisti, in
omni tempore et in omni loco
assistens.

248156 2071 572 64/6

Ծ ԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

1. Բազումս հասանել: 2. Sapientiae . 3. Յոյն ամալարշտի : 4. Յոյն հալածեալ: 5. Յոյն ծանրացեալ: 6. Յոյն մեր: 7. Բազումս ևս զանաւարդն: 8. Բազումս ևս արդարն ըստ Յունի: 9. Չէ՛ր Յոյն: 10. Յոյն տանջանք . 11. Լսաք . քաղցրութեան . նոյն պէս և Յոյն: 12. Լսաք . տանջանք մահու: 13. Յոյն պատկաւոր ճեմէ: 14. Յոյն քնոյ: 15. Յոյն նեախ: 16. Յոյն ունի Ռայն զեղեամն: 17. Յոյն գնաց: 18. Բազումս ևս անվտանգ: 19. Բազումս ևս պատմեցից: 20. Բազումս ևս շարժունա: 21. Բազումս գեղոյ: 22. Աթենայն օրէնալի՛ք Ռէր ՚ի հայաւմս ունին այսպէս առաջի ծերոց: Մանուկ սուր դատոյց և այլն: 23. Բազումս ևս սարսիցեն: 24. Բազումս ևս բնակցութիւն: 25. ՚ի Ռ օրէնալի

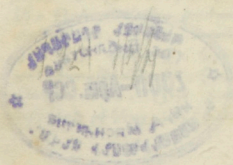
Դայն գրանի 'ի հայումն և ասացի,
 համայն Յունիս : 26 . Յոյն կրքա-
 սեր յիմաստութեան : 27 . Յոյն
 'ի ձեռս : 28 . Բազումս ևս զազգն :
 29 . Յոյն բժշկութիւն : 30 . Յոյն
 աղբեր : 31 . Բազումս ևս նովիւնք :
 32 . Ո՛հմս և փարատողս : 33 . Ա-
 լազ և իմաստն 'ի Յոյնն : 34 . Նոյն
 պէս այլազ և իմաստն և ասք :
 35 . Յոյն Աստուծոյ անգիտու-
 թիւն : 36 . Յոյն ոգւոց : 37 . Բա-
 ղումս ևս յակնեցուցանէ կամ յա-
 կանէ ցուցանէ : 38 . Յոյն զի անօ-
 րէն կուոցն սաշտօն : 39 . Յոյն
 նենգութեամբ : 40 . Բազումս ևս
 սղնձագործաց : 41 . Յոյն 'ի դրունս
 գծոխոց : 42 . Յոյն 'ի գոհու-
 թիւն : 43 . Յոյն զօղիլ : 44 . Յոյն
 մոռացութեան : 45 . Բազումս ևս
 խուճապեալք և խռովեալք :
 46 . Յոյն անժախտ խոժոռագի-
 մացն : 47 . Յոյն աստեղաց :
 48 . Յոյն փախչելի : 49 . Յոյն
 զանգիտութիւնն : 50 . Յոյն յան-
 հնարին : 51 . Յոյն հասեալ :
 52 . Յոյն բեկեալ : 53 . Յոյն ձայն :

54. Կենաց շէտի Յոյն: 55. Յոյն
 աշխարհայեցողութեան Լատու
 ծոց զգողութեան լինել: 56. Բա
 ղուհի և թագի վերայ գլխոց նա
 ցա: 57. Բաղուհի և արեւանէին:
 58. Բաղուհի և արեւանէին
 քոց: 59. Յոյն քո: 60. Բաղուհի
 և ծովէ: 61. Բաղուհի և ճախ
 րեցան:

* Լատին Թարգմանութիւն
 գրոցս խմատութեան է ըստ օրի
 նակին Քաւատարի և Քաւանայա
 պետին Հառմայ:

A. H.

α ς ι ϑ ι ϗ γ ρ

ο ι τ ς ι ς ρ

12. + - 2

7. 2. ἀπαναστή- ἀπαναστή-
σετε. σεταί.

4. ἐλεγχθή- ἐλεγχθήσε-
σετε. ται.

51. 9. ἀρετῆς. ἀρετῆς.

91. 1. φθεγγυμέ- φθεγγομέ-
νω. νω.

95. 10. ὅλης. ὅλης.

110. 4. Ζωζωμεν Ζωζωμεν
[θελωμεν : [θελωμεν :

220. 2. οἷς. οἷς.

223. 12. διεφθάρη. διεφθάρη.

227. 6. δι' ἡν. δι' ἡν.

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

1777

